

Kadernota 2022-2025

Inhoudsopgave

Samenvatting	7
Samenvatting	7
Voorwoord	7
Uitgangssituatie 2021-2025	9
Meerjarenperspectief 2021-2025	10
Toelichting financiële mutaties	10
Coronacrisis financieel	11
Formatie organisatie	12
Ontwikkeling taakstellingen	14
Reserves	15
Voorzieningen	16
Wettelijke taken	16
PDF	16
Toelichting afwijkingen (niet op website!)	17
Programma	18
0. Bestuur en ondersteuning	18
Ontwikkelingen - 1	18
Ontwikkelingen - 2	19
Wat wilden we bereiken?	20
Wat zijn onze doelstellingen?	20
Wat hebben we gemeten?	20
Wat is de stand van zaken in 2021?	21
Financiële ontwikkelingen	23
Toelichting afwijkingen (niet op website!)	24
1. Veiligheid	25
Ontwikkelingen	25
Wat wilden we bereiken?	26
Wat zijn onze doelstellingen?	26
Wat hebben we gemeten?	26
Wat is de stand van zaken in 2021?	26
Financiële ontwikkelingen	28
Toelichting afwijkingen (niet op website!)	28
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	29
Ontwikkelingen	29
Wat wilden we bereiken?	30
Wat zijn onze doelstellingen?	30
Wat hebben we gemeten?	30
Wat is de stand van zaken in 2021?	30

Financiële ontwikkelingen	32
Toelichting afwijkingen (niet op website!)	32
3. Economie	33
Ontwikkelingen	33
Wat wilden we bereiken?	34
Wat zijn onze doelstellingen?	34
Wat hebben we gemeten?	34
Wat is de stand van zaken in 2021?	35
Financiële ontwikkelingen	37
Toelichting afwijkingen (niet op website!)	37
4. Onderwijs	38
Ontwikkelingen	38
Wat wilden we bereiken?	39
Wat zijn onze doelstellingen?	39
Wat hebben we gemeten?	39
Wat is de stand van zaken in 2021?	39
Financiële ontwikkelingen	41
Toelichting afwijkingen (niet op website!)	41
5. Sport, cultuur en recreatie	42
Ontwikkelingen	42
Wat wilden we bereiken?	43
Wat zijn onze doelstellingen?	43
Wat hebben we gemeten?	43
Wat is de stand van zaken in 2021?	44
Financiële ontwikkelingen	49
Toelichting afwijkingen (niet op website!)	49
6. Sociaal domein	50
Ontwikkelingen - Jeugdzorg	50
Ontwikkelingen - Wmo	50
Ontwikkelingen - Participatiewet	51
Ontwikkelingen - overig	51
Wat wilden we bereiken?	53
Wat zijn onze doelstellingen?	53
Wat hebben we gemeten?	53
Wat is de stand van zaken in 2021?	54
Financiële ontwikkelingen	57
Toelichting afwijkingen (niet op website!)	57
7. Volksgezondheid en milieu	59
Ontwikkelingen - Omgevingswet	59
Ontwikkelingen - Klimaatakkoord	59
Ontwikkelingen - afval	60

Ontwikkelingen - overig	61
Wat wilden we bereiken?	63
Wat zijn onze doelstellingen?	63
Wat hebben we gemeten?	63
Wat is de stand van zaken in 2021?	64
Financiële ontwikkelingen	66
Toelichting afwijkingen (niet op website!)	66
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	67
Ontwikkelingen - Omgevingsvisie	67
Ontwikkelingen - Wonen	67
Ontwikkelingen - overig	68
Wat wilden we bereiken?	70
Wat zijn onze doelstellingen?	70
Wat hebben we gemeten?	70
Wat is de stand van zaken in 2021?	70
Financiële ontwikkelingen	73
Toelichting afwijkingen (niet op website!)	73
Paragrafen	74
Lokale heffingen	75
Lokale lastendruk	75
Aanpassing tarieven	75
Weerstandsvermogen en risicobeheersing	76
Uitgangspunten	76
Project Nieuwe Nobelaer	76
Onderhoud kapitaalgoederen	78
Onderhoud kapitaalgoederen	78
Ontwikkelingen onderhoud kapitaalgoederen openbaar gebied	78
Ontwikkelingen onderhoud kapitaalgoederen gebouwen en sportaccommodaties	79
Financiering	80
Financiering	80
Bedrijfsvoering	81
Algemeen	81
Loonkosten	81
Verbonden partijen	82
Ontwikkelingen	82
Grondbeleid	85
Grondbeleid	85
Wonen	85
Werken	87

Risico's	87
Investeringsruimte 2022-2025	90
Investeringen	90
Krediet aanpassingen	91
Financiële positie	92
Financiële positie reserves en voorzieningen	92
Inleiding	92
Samenvatting	92
Totaal reserves 2020-2025	93
Totaal voorzieningen 2020-2025	108
Stille reserves	123
Overig	127
Uitgangspunten meerjarenbegroting	127
Uitgangspunten	127
Kosten	127
Opbrengsten	128
Gemeentefonds / Onvoorzien	129
BESLUITVORMING	130
Besluitvorming	130
Besluitvorming	130
Toezeggingen	130
Contact en privacy	132
Contact	132
Contact	132
Privacybeleid	132

Samenvatting

Samenvatting

Voorwoord

In het laatste jaar van deze raadsperiode kijken we in deze kadernota naar de periode 2022 en verder. Op het moment van opstellen zitten we nog volop in de coronacrisis. Velen wachten nog op vaccinatie en we kijken reikhalzend uit naar een meer coronavrije tijd. Dat is het mooie van vooruitkijken. Met hoop en verlangen naar betere tijden en goede voornemens met mooie plannen en meer persoonlijk contact. Want samen maken we Etten-Leur.

Nieuwe raad, geactualiseerd beleid.

Zo kijken we ook uit naar het jaar van de verkiezingen. Een democratisch hoogtepunt waarna een nieuwe gemeenteraad de koers vervolgt, bijstuurt vanuit het politieke samenspel van dat moment en plannen maakt voor de volgende vier jaar. Natuurlijk met onze inwoners en partners. De voorbereiding daarvan begint dit jaar. Met inbreng van inwoners, met informatie over toekomstige trends en ontwikkelingen en met zicht op de opgaves van de komende jaren, bepaalt de nieuwe gemeenteraad dan het programma voor 2022 – 2026.

Weinig nieuw beleid, maar wel voorbereid op de toekomst

Dat betekent ook dat we in deze kadernota, de laatste van deze raadsperiode, weinig nieuw beleid zien. Tegelijkertijd staat de wereld niet stil. Sterker nog, corona houdt ons nog steeds volop bezig. De gemeente krijgt nog steeds taken erbij, de transitie in het sociaal domein en de invoering van de Omgevingswet vragen onverminderd aandacht en het herstel na corona vraagt nu al de nodige aandacht. De wereld draait steeds sneller door. De nieuwe raad start in 2022. De huidige raad heeft de taak om voor 2022 de financiële begroting vast te stellen. Het is aan dit gemeentebestuur om de overgang van oud naar nieuw zo goed mogelijk te laten verlopen. In deze kadernota blikken we daarom zeker vooruit op zaken die komen.

Capaciteitsvraagstuk

We moeten capaciteit versterken om de (huidige) werkvoorraad bij ruimtelijke plannen en Welzijn/Wmo met bijbehorende communicatie en participatie, aan te kunnen. Daarnaast spelen we daarmee in op grote opgaves die op ons afkomen. Voorbeelden hiervan zijn het klimaatakkoord, de uitvoering van de Omgevingsvisie en de bouw van nieuwe woonwijken met noodzakelijke aanpassingen van het wegennet. Met name dit laatste moeten we na vaststelling van de Omgevingsvisie voorbereiden. Voor deze opgaves, maar ook voor andere beleidsterreinen, is extra inspanning nodig op het vlak van participatie en communicatie. Dat betekent dat we moeten investeren in de noodzakelijke capaciteit om de kwaliteit van ons werk en onze ambities op dat vlak waar te maken. In de samenvatting gaan we daar nader op in.

Landelijke ontwikkelingen met impact

Er komen landelijke ontwikkelingen op ons af die een groot effect hebben op onze taken en financiën. Zo weten we dat er een herverdeling komt van het gemeentefonds. Hoe deze uitpakt is nog hoogst onzeker. We hielden vorig jaar op basis van een conceptberekening nog rekening met een fors nadeel. We stellen dat nu bij op basis van de meest recente berekening. Er ligt echter nog geen besluit. We houden de vinger aan de pols en de zorg voor voldoende reserves is belangrijk. Ook kijken we uit naar het nieuwe kabinetsakkoord en wat dat voor ons betekent. De ontwikkelingen zijn nog niet bekend, maar we vinden het belangrijk om dit alvast te benoemen.

Herstelplan

Tot slot willen we hier benadrukken dat de komende jaren in het teken zullen staan van herstel. Herstel na de intense periode van de coronacrisis die op velen in onze samenleving grote impact heeft. Zowel op economisch vlak, maar ook op sociaal gebied. Ondernemers die het lang moeilijk hadden en onze steun nodig hebben om weer te ondernemen. Maar ook inwoners die verdriet en eenzaamheid moeten verwerken en onze hulp nodig hebben. Voor de gemeente gaat het met name om financiering van maatregelen die lokaal bijdragen aan het herstel en die aanvullend zijn op herstelmaatregelen van de regering. In de jaarrekening stellen we voor om hiervoor budget te reserveren. 2021 staat in het teken van het met elkaar ontwikkelen van een aanpak en tegelijkertijd met het begin van herstel. We hopen dat 2022 een bevrijdend jaar wordt met nieuwe kansen, hernieuwde contacten, mooie plannen en hervonden kracht. We kijken daarnaar uit en vertrouwen erop dat we dat met elkaar waarmaken.

Het college van burgemeester en wethouders

Uitgangssituatie 2021-2025

Op 12 november 2020 stelde de gemeenteraad de programmabegroting 2021 vast. De gemeenteraad nam ook kennis van de meerjarenraming 2022-2024.

(bedragen x € 1.000)	2021	2022	2023	2024	2025
Vastgestelde begroting 2021	560	1.319	1.837	2.518	
Decembercirculaire 2020	11	1.137	10	10	11
Aanpassing indexeringen		182	229	346	
Doorrekening jaar 2025					3.706
Startpositie kadernota 2021-2025	571	2.638	2.076	2.874	3.717

Decembercirculaire 2020

Op 5 januari 2021 informeerden we de gemeenteraad over de decembercirculaire. In deze brief werd bekend dat het invoeren van een nieuw verdeelstelsel voor het gemeentefonds aan een nieuw kabinet wordt overgelaten. De invoerdatum schuift daardoor op naar 1 januari 2023. De korting van € 1.125.000 waar we in 2022 al rekening mee hielden gaat daardoor niet door.

Aanpassing indexeringen

Voor de jaren 2022-2024 actualiseerden we diverse indexeringspercentages. Deze indexeringspercentages sluiten aan bij onafhankelijke bronnen. De gebruikte uitgangspunten leest u hier.

Doorrekenen jaar 2025

We maakten de berekening voor 2025. Door de aanpassing van de indexeringen en het aanmaken van 2025 ontstaat de startpositie voor het meerjarenperspectief 2021-2025.

Resultaat 2020

We sloten 2020 af met een positief resultaat van € 2.503.000. Bij de tweede bestuursrapportage 2020 gingen we nog uit van een tekort van € 496.000.

Een toelichting op het resultaat 2020 leest u in de jaarstukken 2020. De gemeenteraad stelt de jaarstukken 2020 in dezelfde raadsvergadering als deze kadernota vast.

Meerjarenperspectief 2021-2025

De ontwikkelingen en voorstellen in de eerste bestuursrapportage 2021 en de kadernota 2022-2025 leiden tot het volgende meerjarenperspectief 2021-2025.

(bedragen x € 1.000)	2021	2022	2023	2024	2025
Startpositie kadernota 2021-2025	571	2.638	2.076	2.874	3.717
Wijzigingen	-579	-1.616	-429	-359	-752
Saldo kadernota 2021-2025	-8	1.022	1.647	2.515	2.965

De toelichting op deze cijfers leest u hier.

2021

We sluiten 2021 af met een beperkt tekort. We verwachten dit tekort in de loop van 2021 op te vangen. Bij de tweede bestuursrapportage hebben we hier meer zicht op. Ook brengt de coronacrisis nog veel onzekerheden met zich mee.

2022-2025

Door de vorig jaar opgestelde besparingen is het saldo vanaf 2022 en daarna positief. Een deel van de afgesproken besparingen moet nog wel gerealiseerd worden. De uitkering uit het gemeentefonds blijft een belangrijke onzekere factor.

Toelichting financiële mutaties

In het overzicht leest u een samenvatting van de mutaties bij het opstellen van de kadernota 2022-2025.

In de programma's nemen we financiële overzichten op met meer details en toelichtingen.

(bedragen x € 1.000)	2021	2022	2023	2024	2025
1. WMO begeleiding	-340	-225	-225	-225	-317
2. WMO huishoudelijke ondersteuning	-300	-300	-300	-300	-356
3. WMO woonvoorzieningen	-82	-82	-82	-82	-82
4. Jeugdzorg	-203	-205	-205	-205	-352
5. Beleidsadviseur Samenleving	0	-98	-98	-98	-98
6. Vervanging financieel pakket	-240	-22	-22	-22	-22
7. Volkshuisvesting tijdelijke woningen Alwel	0	-250	0	0	0
8. Personeel Ruimtelijke plannen/communicatie en participatie	0	-269	-269	-269	-269
9. Hoofdwegenstructuur	0	-50	-150	-250	-350
10. Algemene uitkering meicirculaire 2021	234	184	269	190	231
11. Herijking gemeentefonds	0	0	775	775	775
12. Overig	352	-299	-122	127	88
Totaal wijzigingen	-579	-1.616	-429	-359	-752

Coronacrisis financieel

In het overzicht ziet u de compensatie die we ontvangen van het Rijk voor het opvangen van de kosten van de coronacrisis.

Ook de kosten tot nu toe vermelden we.

Coronacompensatie		(bedragen x € 1.000)
Vergoeding Rijk 2020 (junicirculaire 2020)		898
Vergoeding Rijk 2020 (septembercirculaire 2020)		675
Vergoeding Rijk 2020 (decembercirculaire 2020)		159
Vergoeding Rijk 2021 (decembercirculaire 2020)		658
Vergoeding Rijk 2021 (brief 4e compensatiepakket)		559
Totaal ontvangen compensatie		2.949
Minder inkomsten parkeren	2e bestuursrapportage 2020	-613
Hogere bijdrage WVS	2e bestuursrapportage 2020	-431
Diversen	2e bestuursrapportage 2020	-62
Minder inkomsten parkeergarage (onderhoud en inkomsten)	rekening 2020	-90
Jeugdzorg: compensatie meerkosten Corona	rekening 2020	-61
WMO: Deeltaxi	rekening 2020	-56
WMO: compensatie meerkosten Corona	rekening 2020	-87
Minder inkomsten straatparkeren	1e bestuursrapportage 2021	-388
Minder inkomsten parkeergarage	1e bestuursrapportage 2021	-460
Werkplein TONK regeling	1e bestuursrapportage 2021	-131
Extra jeugdprofessional (2021+ 2022)	1e bestuursrapportage 2021	-131
Tijdelijke uitbreiding van 2 Wmo-consultanten	1e bestuursrapportage 2021	-188
Geen precariobelasting 2021	1e bestuursrapportage 2021	-46
Totaal bestede compensatie		-2.744
Overschot ontvangen compensatie		205

Het overschot reserveren we voor de kosten die we nog verwachten.

Formatie organisatie

Structurele uitbreiding formatie organisatie

In deze kadernota vraagt het college bij verschillende programma's om structurele uitbreiding van formatie. Hier leest u een samenvatting van de aanvragen. We hebben op korte termijn een uitdaging bij de huidige werkvoorraad en de voorbereiding van grote opgaves. We beschrijven eerst de grote opgaves die op ons afkomen die invloed hebben op de capaciteit van de organisatie. Daarna wat op dit moment nodig is om de huidige werkvoorraad aan te kunnen. Onderaan vatten we de voorstellen samen die u terugleest bij de verschillende programma's.

Er komen grote opgaves op ons af

De komende jaren staan ons enorme opgaves te wachten. Enerzijds onder aanvoering van de rijksoverheid krijgen we een forse opgave uit het klimaatakkoord en anderzijds met onze eigen ambitie uit de Omgevingsvisie. Ook vinden we het belangrijk om huidige plannen en projecten (van onszelf of van initiatiefnemers) voortvarend op te pakken met oog voor participatie en communicatie. De nieuwe en huidige opgaves vragen om voldoende capaciteit. Capaciteit die we op dit moment onvoldoende hebben. Deels omdat we de afgelopen jaren hebben bezuinigd op de organisatie, deels omdat we te maken krijgen met forse nieuwe opgaves.

Klimaatakkoord

Bij de nieuwe opgaves zien we dat met name de energietransitie fors gaat versnellen. Bureau Andersson Elffers Felix heeft in september 2020 voor de Rijksoverheid en de Raad voor het Openbaar Bestuur onderzoek gedaan om de inzet van personeel in beeld te brengen. In totaal onderscheidt het rapport 28 nieuwe of (sterk) geïntensiveerde taken die we moeten gaan uitvoeren. Het rapport concludeert dat we tot 2030 gemiddeld 17 tot 19 fte nodig hebben. De rijksoverheid gaf eerder aan de kosten voor deze transitie te vergoeden. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) maakt zich hier ook sterk voor. Naast de personele inzet zijn er ook aanzienlijke materiële kosten, vooral voor technisch onderzoek. De taak met de meeste uitvoeringskosten is de wijkgerichte aanpak van de gebouwde omgeving. Dat komt omdat de verwachting is dat we uiteindelijk aan verschillende wijken tegelijk werken. De schaalgrootte van een 'wijk' is daarmee een van de belangrijke variabelen in het rapport. Een andere taak die relatief veel inzet vergt is (gemeentebrede) communicatie. We gaan ervan uit dat de inzet die we doen, vergoed wordt door de rijksoverheid. Voorstellen voor extra capaciteit komen mogelijk in 2021, maar dit is volledig afhankelijk van de bijdragen van de rijksoverheid.

De werkelijke stijging van het aantal fte bepalen we op het moment dat de vergoeding van de rijksoverheid duidelijk is. Voorlopig houden we rekening met € 100.000 voor kosten wanneer we daar ook een gelijke bijdrage van de overheid voor ontvangen. Dit budget is daarom neutraal verwerkt in de cijfers.

Extra inzet nodig voor planvorming Omgevingsvisie

De tweede grote opgave voor onze gemeente is de Omgevingsvisie. We schetsen de ambities en doelen voor de toekomst in de Omgevingsvisie. De ambities zijn hoog. We breiden de

woningvoorraad uit met 3.800 woningen tot 2040. Voor onze plannen gaat het dus ook om een aanzienlijk aantal extra inwoners. Eenderde van de woningen komt in bestaande woonwijken, tweederde van de woningen bouwen we in nieuwe woonwijken. De komst van nieuwe woonwijken is gekoppeld aan de aanleg van randwegen en een tunnel onder het spoor.

Deze opgave is afhankelijk van de intensiteit en het tempo van de uitvoering van de plannen en vraagt extra capaciteit. Capaciteit die niet in de bestaande organisatie beschikbaar is. Om deze plannen op te pakken hebben we op termijn 3 tot 5 fte nodig. Denk hierbij aan projectleiding, expertise in grondzaken (voor verwerving, contractvorming), subsidies, verkeer en communicatie. Een deel van deze kosten kunnen we onderbrengen in een algemeen voorbereidingskrediet en een deel komt ten laste van de begroting. Een voorstel volgt in 2022.

Personele impact huidige werkvoorraad ruimtelijke plannen

Naast de ambities van de Omgevingsvisie hebben we een tekort aan capaciteit voor de huidige werkvoorraad. In 2020 maakten we een analyse en keken we naar de voorgaande jaren. De afgelopen 4 jaar huurden we steeds 1 tot 2 fte in om de werkzaamheden in het betreffende team uit te voeren. Het gaat om wijzigings- en bestemmingsplannen, aanpassingen naar aanleiding van de Omgevingswet, de voorbereiding van de uitvoering van de Omgevingsvisie om meer woningen te bouwen om aan een groeiende vraag te voldoen en de groeiende vraag van buiten. Ook vinden we het in Etten-Leur belangrijk om de participatie en communicatie bij deze plannen en projecten goed te organiseren. Uit onze analyse blijkt dat we een structureel tekort hebben. Op vragen en signalen vanuit uw raad hebben we reeds aangegeven dat we moeten voorzien in voldoende capaciteit. In deze kadernota nemen we 2 fte bij team Ruimte en Economie en 1 fte bij team Communicatie op om deze werkzaamheden structureel uit te voeren.

Capaciteitsbehoefte sociaal domein en beheer onderwijshuisvesting

Ook in het sociaal domein is extra inzet nodig. Door de toename van de werkzaamheden binnen het brede werkkterrein van de Wmo (wonen, zorg, beschermd wonen en welzijn) vinden we het belangrijk om de formatie met een beleidsadviseur uit te breiden. Ook voorzien we in de toekomst een grotere rol voor de gemeente bij het behoud van kwalitatief goede onderwijshuisvesting. Daar maken we op dit moment nieuwe afspraken over. Nu we voorzien dat we een blijvend beroep op deze expertise moeten doen, stellen we voor de formatie met 0,5 fte uit te breiden en hiervoor een vaste medewerker te werven. Hierdoor kunnen we strakker te sturen op de beheerskosten van onderwijshuisvesting en zijn we in staat om in de toekomst deze taken goed in te vullen.

Conclusie

We zien grote nieuwe opgaves op ons afkomen, de uitvoering van het klimaatakkoord, de uitvoering van de Omgevingsvisie en de woningbouwopgave. Ook is de organisatie krap bezet op het gebied van duurzaamheid, ruimtelijke projecten en de bij deze onderwerpen behorende participatie en communicatie. Dat betekent dat we:

- een voorstel voor het klimaatakkoord verwachten in 2022 of 2023 over de definitieve capaciteit die we nodig hebben. We zijn hiervoor afhankelijk van de vergoeding vanuit de rijksoverheid. Wanneer al in 2021 budget toegekend wordt, dan volgt voor personele uitbreiding een voorstel;
- een voorstel voor de uitvoering van de omgevingsvisie voorbereiden in 2022 met een definitief beeld van de benodigde capaciteit en het voorbereidingskrediet;
- in programma 8 een uitbreiding voorstellen van 2 fte voor ruimtelijke plannen;
- in programma 0 een uitbreiding voorstellen van 1 fte voor communicatie. Deze capaciteit is verbonden aan extra inspanningen voor participatie en communicatie bij ruimtelijke plannen en andere beleidsterreinen;
- in programma 6 een uitbreiding voorstellen voor 1 fte voor team beleid samenleving;
- in programma 4 een uitbreiding voorstellen voor 0,5 fte voor het beheer schoolgebouwen.

Ontwikkeling taakstellingen

Taakstellingen zijn besparingen die we nog moeten realiseren. Het is onzeker of het lukt om deze besparingen te behalen.

Na de verwerking van de eerste bestuursrapportage 2021 en de kadernota 2022-2025 is de stand van zaken van de taakstellingen:

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	2021	2022	2023	2024	2025
Sociaal domein	-877	-944	-899	-899	-899
Bedrijfsvoering	-103	-74	-58	-56	-54
Afstoten gebouwen	-66	-51	-36	-36	-36
Overig	-76	0	0	0	0
Totaal	-1.122	-1.069	-993	-991	-989

De besparingen in het sociaal domein bestaan onder andere uit:

- het zo spoedig mogelijk bemiddelen van de verhoogde instroom van bijstandsgerechtigden;
- begeleiding Wmo door strakke sturing op zorgaanbieders;
- welzijnsactiviteiten Surplus;
- budget niet vrij toegankelijke zorg, kritisch zijn op duur en strak definiëren doelen.

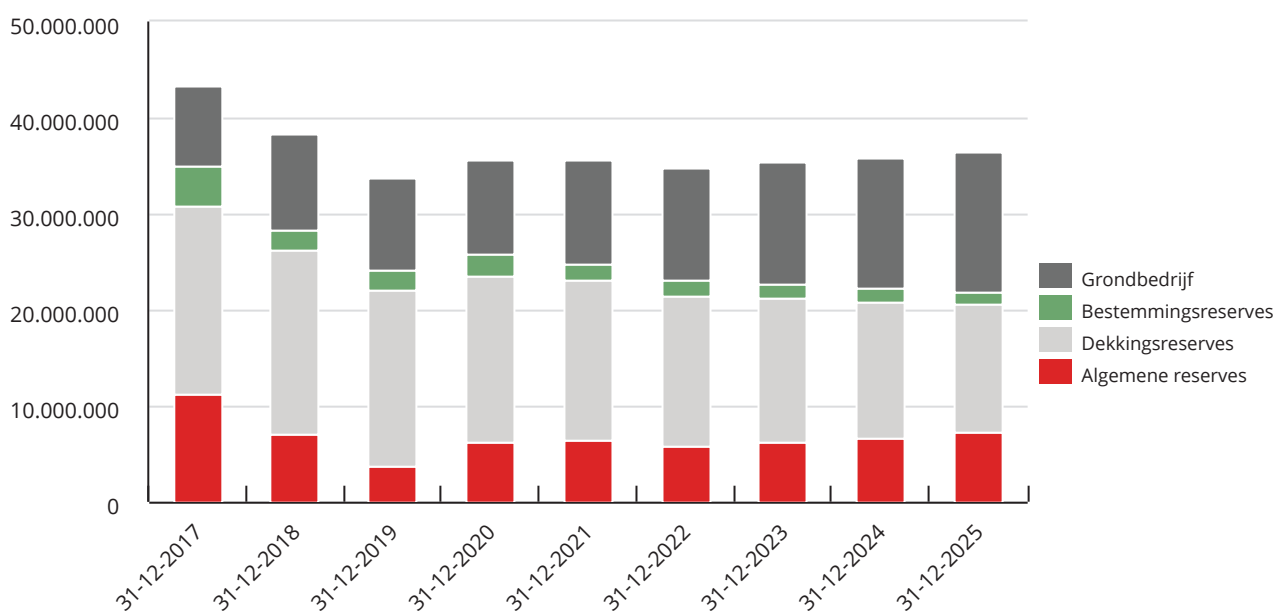
Een overzicht van alle besparingen die we in de begroting 2021 opnamen leest u hier.

Reserves

Op basis van de geactualiseerde meerjarenbegroting 2021-2025 bij deze kadernota brengen we de financiële positie van reserves en voorzieningen en het verloop voor de komende jaren in beeld. Het overzicht van alle reserves en voorzieningen vindt u bij de gedetailleerde financiële positie.

Reserves behoren tot het eigen vermogen en zijn in principe vrij inzetbaar. Aan sommige reserves ligt een bestemming ten grondslag. Deze zijn daarom niet vrij inzetbaar. De algemene reserves zijn vrij om in te zetten, maar ook noodzakelijk om eventuele tekorten en risico's op te kunnen vangen.

Verloop reserves 2017-2025

Daling reserves ten einde

Na jaren van daling is de reservepositie stabiel. Het totaalbedrag aan reserves is per 31 december 2020 € 35,6 miljoen. Hiervan behoort ongeveer € 6,2 miljoen tot de algemene reserves.

Voor de komende jaren nemen we in de begroting en meerjarenraming toevoegingen aan de algemene reserve op. In 2021 € 456.000 en vanaf 2022 elk jaar € 500.000. Er liggen ook claims op deze reserve van in totaal € 1,3 miljoen. In dit overzicht houden we geen rekening met de resultaatbestemmingen uit de jaarrekening 2020.

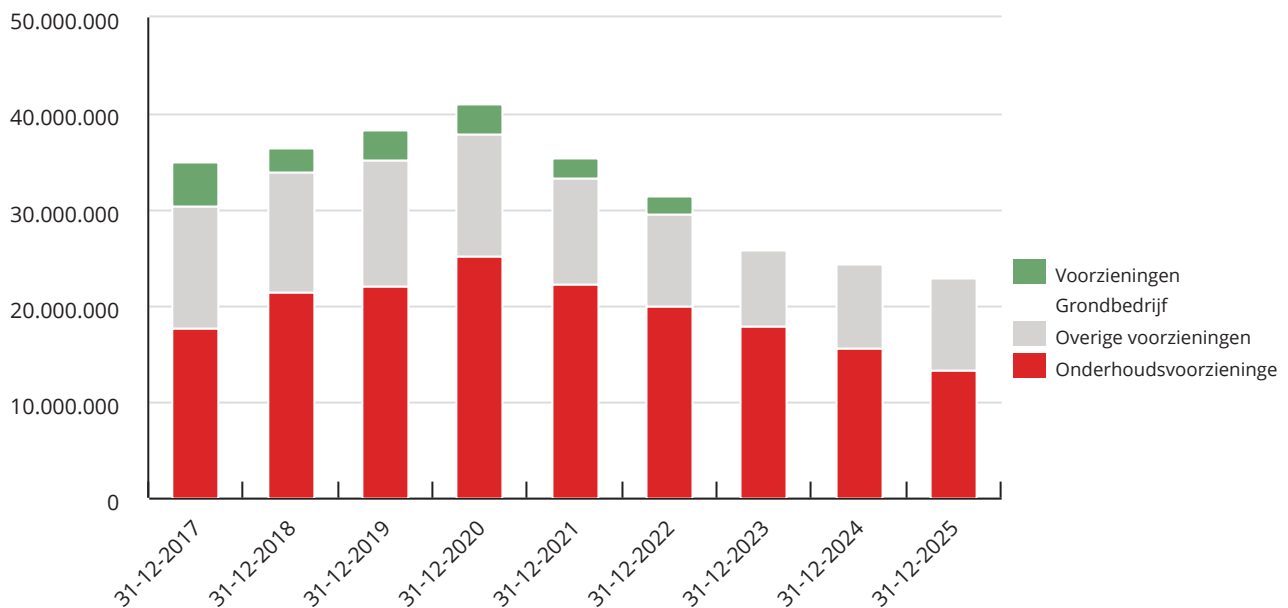
Weerstandsratio

De weerstandsratio namen we op in de jaarrekening over 2020 en bedraagt 2,3. Zonder de onbenutte belastingcapaciteit bedraagt de weerstandsratio 1,8. Bij het opstellen van de begroting 2022 actualiseren we het risicoprofiel, het weerstandsvermogen en de weerstandsratio, inclusief de besluitvorming uit deze kadernota.

Voorzieningen

Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen en zijn nodig om uitgaven in de toekomst te kunnen doen. De belangrijkste voorzieningen zijn de onderhoudsvoorzieningen voor het openbaar gebied, sportvoorzieningen en gebouwen. De voorzieningen kunnen alleen voor een ander doel worden ingezet als het beleid wordt aangepast (bijvoorbeeld een lager kwaliteitsniveau van Beheren op Niveau).

Verloop voorzieningen 2017-2025

Wettelijke taken

In deze kadernota namen we geen overzicht op van de wettelijke en niet-wettelijke taken.

Wilt u de wettelijke en niet-wettelijke taken inzien kijk dan in de kadernota van 2021.

PDF

Klik op deze link om het pdf-bestand van de kadernota 2022-2025 te lezen.

De 'pdf-versie' van de kadernota ziet er niet optimaal uit. De digitale presentatie staat voorop.

Toelichting afwijkingen (niet op website!)

Onderwerp	Toelichting
1. WMO begeleiding	Het aantal inwoners dat een beroep doet op de maatwerkvoorzieningen Begeleiding, Huishoudelijke Ondersteuning en woonvoorzieningen neemt in de eerste maanden van 2021 toe. We verhogen daarom de budgetten.
2. WMO huishoudelijke ondersteuning	Het aantal inwoners dat een beroep doet op de maatwerkvoorzieningen Begeleiding, Huishoudelijke Ondersteuning en woonvoorzieningen neemt in de eerste maanden van 2021 toe. We verhogen daarom de budgetten.
3. WMO woonvoorzieningen	Het aantal inwoners dat een beroep doet op de maatwerkvoorzieningen Begeleiding, Huishoudelijke Ondersteuning en woonvoorzieningen neemt in de eerste maanden van 2021 toe. We verhogen daarom de budgetten.
4. Jeugdzorg	Bij de jeugdzorg zien we een verhoogde instroom en druk op de jeugdzorgprofessionals, jeugdzorg plus en ggz-instellingen. Tijdelijke uitbreiding van de formatie van jeugdprofessionals is nodig om wachtlijsten te voorkomen.
5. Beleidsadviseur Samenleving	Door de toename van de werkzaamheden binnen het brede werkterrein van de Wmo (wonen, zorg, beschermd wonen en welzijn) is het nodig om de formatie met een beleidsadviseur uit te breiden.
6. Vervanging financieel pakket	We vervangen ons financieel pakket. In de begroting 2019 namen we dit op in het investeringsplan. Volgens regelgeving mogen de kosten niet meer verwerkt worden als investering. We nemen deze direct op in de exploitatie. Ook vallen de kosten hoger uit.
7. Volkshuisvesting tijdelijke woningen Alwel	We leveren een eenmalige bijdrage aan de realisatie van 30 tijdelijke woningen voor kwetsbare doelgroepen. Woningcorporatie Alwel heeft de regie.
8. Personeel Ruimtelijke plannen/ communicatie en participatie	Door grote drukte bij ruimtelijke ontwikkelingprojecten werven we een projectleider, een medewerker en een communicatieadviseur. Deze brengen we in 2021 gedeeltelijk ten laste van de knelpuntenpot personeel (programma 0).
9. Hoofdwegenstructuur	We reserveren financiële ruimte voor het verbeteren van de infrastructuur. Bij de begroting (investeringsplan) komen we hier op terug. Zie hiervoor ook programma 8.
10. Algemene uitkering meicirculaire 2021	We verwerken de financiële gevolgen van de meicirculaire 2021. We stuurden u hierover een raadsinformatiebrief op 17 juni 2021.
11. Herijking gemeentefonds	We gingen bij het nieuwe verdeelmodel gemeentefonds uit van een nadeel van € 25 per inwoner. Uit een advies van de Raad voor het Openbaar Bestuur blijkt een verwacht nadeel van € 8 per inwoner. We verwerken deze aanpassing.
12. Overig	Meerdere afwijkingen, uitgebreidere specificatie in de programma's.

Programma

Hoe meten we de maatschappelijke effecten van onze programma's op basis van effectindicatoren? Wat gaan we dan doen om die effecten te behalen? En wat gaat dat de komende jaren kosten in vergelijking met vorig jaar? We werken dat voor de negen programma's uit.

0. Bestuur en ondersteuning

Ontwikkelingen - 1

Verkiezingen Gemeenteraad

Op 16 maart 2022 vinden gemeenteraadsverkiezingen plaats. Om inwoners te interesseren voor het raadslidmaatschap organiseerden we samen met de gemeenten Halderberge en Moerdijk in 2019 de cursus Politiek Actief. In 2021 geven we voorlichting en training aan de besturen van politieke partijen en treffen we voorbereidingen voor de gemeenteraadsverkiezingen. Na de verkiezingen investeren we in het inwerken van de nieuw gekozen gemeenteraad door het aanbieden van scholing en trainingen vanuit de griffie. Ook zorgen we er voor dat de raadsleden beveiligde apparatuur in bruikleen krijgen om hun werkzaamheden op een goede manier te vervullen. Alle raads- en burgerleden ontvangen een e-mailadres van de gemeente.

Wet versterking decentrale rekenkamers

Door het wetsvoorstel versterking decentrale rekenkamers vervalt de mogelijkheid tot het instellen van een rekenkamerfunctie. Elke gemeente moet een onafhankelijke (of gemeenschappelijke) rekenkamer instellen. Het wetsvoorstel breidt de onderzoeksbevoegdheden van rekenkamers uit ook voor samenwerkingsverbanden tussen gemeenten. Door de voorgestelde maatregelen wordt een sluitend wettelijk stelsel gecreëerd voor effectief en efficiënt rekenkameronderzoek voor gemeenten. In afwachting van de wetswijziging besloot de raad het convenant met de Rekenkamer West-Brabant met één jaar te verlengen tot 31 december 2021. De stand van het wetgevingstraject nemen we mee in de evaluatie van de Rekenkamer West-Brabant en de invulling van de rekenkamer vanaf 2022. We vragen de gemeenteraad in het derde kwartaal van 2021 om een besluit.

Wet bevorderen integriteit en functioneren decentraal bestuur

Doel van dit wetsvoorstel is de integriteit in het decentraal bestuur te bevorderen en te ondersteunen bij de aanpak van aanhoudende bestuurlijke problemen. Dit wetsvoorstel voorziet in een verplichte Verklaring Omtrent het Gedrag voor bestuurders. In Etten-Leur vragen we dat al. De bepalingen over belangenverstrengeling worden duidelijker. En de bepalingen over het opleggen en opheffen van geheimhouding op informatie worden verbeterd. Er wordt een extra bevoegdheid toegekend aan de commissaris van de Koning bij integriteitstekwesties of bij bestuurlijke problemen in gemeenten. We bereiden ons actief voor op deze wetgeving om deze in te voeren zodra deze van kracht wordt.

Regionale samenwerking

In 2021 behandelde de gemeenteraad de evaluatie van de nota verbonden partijen. De opgenomen conclusies en aanbevelingen werden overgenomen. In de loop van dit jaar nemen we initiatieven om de onderlinge samenwerking van de gemeenteraden te versterken.

De gemeenteraad verlengde de looptijd van de nota verbonden partijen in afwachting van de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen. De wet is bedoeld om de kaderstellende en controlerende rol van gemeenteraden te versterken bij de taken die gemeenschappelijke regelingen uitvoeren. We verwerken met de gemeenten in West-Brabant de wetswijziging nadat deze van kracht wordt. Samen met de conclusies en aanbevelingen stellen we een geactualiseerde nota verbonden partijen op. We onderzoeken de mogelijkheden om hierbij ook samen met de gemeenten in de regio Midden-Brabant op te trekken.

Ontwikkelingen - 2

Dienstverlening

De dienstverlening is enorm in beweging. De ambitie dienstverlening werd door de raad in 2012 vastgesteld. Door aanscherping in raadsprogramma en kadernota's is deze nog steeds actueel. Twee ontwikkelingen zijn voor de dienstverlening van bijzonder belang. De belangrijkste is de zorg en aandacht voor de menselijke maat. Technologische ontwikkelingen en daarmee samenhangende behoeften in de samenleving zorgen ervoor dat ook de inzet van meer digitale middelen noodzaak is en wordt. Voorbeelden hiervan zijn onder andere apps, social media, chatfuncties en digitale identiteit. Dit alles in de lijn van de door de gemeenteraad aangegeven uitgangspunt: 'digitaal waar het kan, fysiek waar het moet of wenselijk is, maar altijd persoonlijk'.

Huisvesting

Voor de optimalisering van de gemeentelijke huisvesting bereiden we een procesvoorstel aan de raad voor. Hierin schetsen we onder andere de effecten van verschillende ontwikkelingen. Zoals bijvoorbeeld het in de toekomst meer thuiswerken, veranderende dienstverlening door digitalisering en alternatief raadzaal. Deze ontwikkelingen hebben mogelijk ook een effect op de huisvesting van het Werkplein en de Regio West Brabant (RWB). Het doel is om onze huisvesting zo efficiënt en effectief mogelijk te organiseren voor onze gemeentelijke taken .

Data-analyses en dashboards

We starten een aanbesteding op voor de programma's die we gebruiken om onze interne data-analyses en dashboards op te stellen. Door de steeds uitgebreidere digitalisering en functionaliteit van deze programma's verwachten we dat de kosten hiervan gaan stijgen. Het is nog niet bekend hoe groot deze stijging zal zijn.

Wat wilden we bereiken?

Een bestuurskrachtige, toekomstbestendige en aantrekkelijke gemeente voor jong en oud die effectief en efficiënt de maatschappelijke opgaven uitvoert in samenwerking met inwoners, bedrijven en organisaties en aan hen een optimale dienstverlening levert.

Wat zijn onze doelstellingen?

1. Het gemiddelde cijfer dat de inwoners voor vertrouwen in de gemeente geven is minimaal 6,5.
2. Het gemiddelde cijfer dat de inwoners voor samenwerking met de gemeente geven is minimaal 6,2.
3. Het gemiddelde cijfer dat de inwoners geven voor de communicatie en voorlichting van de gemeente is minimaal 6,8.
4. Het gemiddelde cijfer dat inwoners geven voor de dienstverlening is minimaal 7,7.
5. In het kader van duurzaamheid heeft tenminste één gemeentelijk pand dat we in exploitatie hebben energielabel A.
6. Etten-Leur hoort in 2020 niet tot de vijf goedkoopste gemeenten in de regio. Het college zet zich in om de bestaande woonlasten stabiel te houden en waar mogelijk te verlagen.

Wat hebben we gemeten?

De raad besloot de Burgerpeiling elke twee jaar te houden. Tot 2020 gebeurde dat ieder jaar. De laatste Burgerpeiling vond plaats in 2019. We houden de volgende Burgerpeiling in 2021.

De indicatoren in deze kadernota zijn daarom gelijk aan die in de jaarrekening 2020.

Op de website [Waarstaatjegemeente.nl](https://www.waarstaatjegemeente.nl) kunt u deze cijfers vergelijken met andere gemeenten. Bij het onderdeel 'Bekijk' vult u in: Etten-Leur.

Daarnaast vult u in waarmee u wilt vergelijken (gemeente, 25.000-50.000 inwoners, Nederland, enzovoorts).

Wat is de stand van zaken in 2021?

Beoogd resultaat is of wordt binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

Er is een risico of onzekerheid dat het beoogd resultaat niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit wordt gerealiseerd.

Beoogd resultaat is of wordt niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

Doelstelling 1:

Het gemiddelde cijfer dat de inwoners voor vertrouwen in de gemeente geven is minimaal 6,5.

Uitvoering

1.1 We versterken door het organiseren van raadsbezoeken en het invoeren van de nieuwe uitvoeringsnota participatie 'Samen maken we Etten-Leur' het contact van de gemeenteraad met de samenleving. We betrekken inwoners en andere partners vroegtijdig bij plannen en projecten.

Door de coronacrisis stelden we bezoeken uit. Andere bezoeken en participatietrajecten organiseerden we digitaal. Dit was zowel voor de gemeente als de inwoners en partners een leertraject.

1.2 We verbeteren de communicatie over de 'raad luistert', zodat inwoners een beter beeld krijgen wat ze kunnen verwachten en achteraf een terugkoppeling krijgen wat, mede op basis van hun inbreng, is besloten.

1.3 We organiseren een brainstormbijeenkomst met de raad. Op basis van de resultaten experimenteren we met 'de raad luistert'. Doel van deze experimenten is het beter tot zijn recht laten komen van de inbreng van inwoners en de gemeenteraad.

1.4 We evalueren de werking van de Nota Verbonden Partijen en doen op basis van de resultaten van deze evaluatie en de aangekondigde wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen voorstellen voor actualisering van deze nota.

De nota verbonden partijen is geëvalueerd. Op basis van de evaluatie spraken we af al aan de slag te gaan met de aanbevelingen gericht op de cultuuraspecten. Deze zijn namelijk niet afhankelijk van de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen. De actualisering van de nota verbonden partijen wacht op de besluitvorming over de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen (behandeling Tweede Kamer voorzien in de week van 5 april 2021).

Doelstelling 2:

Het gemiddelde cijfer dat de inwoners voor samenwerking met de gemeente geven is minimaal 6,2.

Uitvoering

2.1 We bieden inwoners en andere partners ruimte voor initiatieven. We betrekken hen bij plannen, activiteiten en voorzieningen. We stellen ons flexibel op als dat nodig is. We luisteren naar de meningen van inwoners en onze partners. We doen wat we zeggen.

Overheids- en burgerparticipatie blijft een voortdurend punt van aandacht. Om dit te verbeteren levert het college in april 2021 een zogenaamde Routeplanner op. Een manier van werken die ervoor moet zorgen dat er bij plannen, projecten en beleid eerder een beter en transparanter participatieproces wordt ontworpen.

2.2 We kiezen ervoor om met onze inwoners en andere partners te komen tot gezamenlijke doelen en proberen deze samen te bereiken (maatschappelijk akkoord).

Het actiepunt van maatschappelijke akkoorden is altijd een punt van aandacht. Het preventieakkoord is in het eerste kwartaal 2021 door gemeente en partners getekend. Het voorziene akkoord rond het Ouderkerkpark staat in de wacht tot na de coronacrisis.

Doelstelling 3:

Het gemiddelde cijfer dat de inwoners geven voor de communicatie en voorlichting van de gemeente is minimaal 6,8.

Uitvoertaglichting

3.1 We voeren het communicatiebeleid uit zoals opgenomen in het communicatieplan 'Spreken is zilver, luisteren is goud'.

De aanpak van de coronacrisis vraagt veel tijd en aandacht. Door de corona-beperkingen is het bovendien lastig mensen persoonlijk te spreken. Maar de kwantiteit en de kwaliteit van de informatievoorziening via de sociale media en de Bode is onverminderd hoog.

Doelstelling 4:

Het gemiddelde cijfer dat inwoners geven voor de dienstverlening is minimaal 7,7.

Uitvoertaglichting

4.1 We verbeteren voortdurend de dienstverlening. Zowel digitaal als in het persoonlijk contact. Enkele maatregelen door de bezuinigingen leiden tot minder verbeteringen. De waardering voor de dienstverlening kan daardoor afnemen. We stemmen de dienstverlening af op ieders persoonlijke behoefte (maatwerk). Het uitgangspunt daarbij is dat wij inwoners, bedrijven en organisaties behandelen zoals zij behandeld willen worden (gastheerschap).

Doelstelling 5:

In het kader van duurzaamheid heeft tenminste één gemeentelijk pand dat we in exploitatie hebben energielabel A.

Uitvoertaglichting

5.1 We nemen maatregelen die nodig zijn om gymlokaal Lambertusstraat naar energielabel A te krijgen.

Het pand wordt door de adviseur duurzaamheid en milieu nu meegenomen in de "routekaart". Onduidelijk wanneer de routekaart gereed is.

Doelstelling 6:

Etten-Leur hoort in 2020 niet tot de vijf goedkoopste gemeenten in de regio. Het college zet zich in om de bestaande woonlasten stabiel te houden en waar mogelijk te verlagen.

Uitvoertaglichting

6.1 We voeren de nota verbonden partijen actief uit met bijzondere aandacht voor kostenbeheersing.

6.2 We zetten ons actief in om subsidies binnen te halen voor projecten die bijdragen aan de realisering van het raadsprogramma.

6.3 We starten met een procedure om reclamemasten te realiseren.

Financiële ontwikkelingen

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we afwijkingen alleen toelichten wanneer ze € 50.000 of hoger zijn. De post "overig" gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000. Posten die politiek relevant zijn lichten we wel toe.

Bij de toelichting op het financiële resultaat nemen we **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.

We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

(bedragen x € 1.000)	2021	2022	2023	2024	2025
Actualisatie begroting 2021-2025					
1. Algemene uitkering decembercirculaire 2020	11	1.161	35	35	36
2. Algemene uitkering meicirculaire 2021	342	271	340	274	173
3. Herijking gemeentefonds	0	0	775	775	775
4. Inzet corona compensatie	1.170	173	0	0	0
5. Straatparkeren	-388	0	0	0	0
6. Taakstelling Verbonden Partijen	0	-136	-136	-136	-136
7. Vervanging financieel pakket	-315	-22	-22	-22	-22
8. Inzet reserve automatisering	75	0	0	0	0
9. Opbrengsten en afdrachten leges	-6	-5	-6	224	218
10. Beheer en Onderhoud Brede Scholen	65	0	0	0	0
11. Personeel team Ruimte en economie	30	0	0	0	0
12. Onttrekking reserve Beheren op Niveau (BON)	86	0	0	0	0
13. Toevoeging aan algemene reserve	-86	0	0	0	0
14. Kosten automatisering	-61	-150	-20	-195	0
15. Reserve automatisering	61	150	20	195	0
16. Kosten ambitie dienstverlening	-40	-48	0	0	0
17. Reserve ambitie dienstverlening	40	48	0	0	0
18. Rente en afschrijvingen	93	0	0	0	0
19. Explosievenregeling	9	0	0	0	0
20. Communicatieadviseur	0	-86	-86	-86	-86
21. Overig	-37	-8	35	-24	6
Totaal wijzigingen	1.049	1.348	935	1.040	964

Toelichting afwijkingen (niet op website!)

Onderwerp	Toelichting
1. Algemene uitkering decembercirculaire 2020	We verwerken de financiële gevolgen van de decembercirculaire 2020 en het vierde corona compensatiepakket. We verwerken het corona compensatiepakket budgetneutraal.
2. Algemene uitkering meicirculaire 2021	We verwerken de financiële gevolgen van de meicirculaire 2021. In 2021 ontvangen we € 1.412.000 meer. Het gaat hier met name om een incidentele compensatie voor jeugdhulp. We verwerken deze compensatie budgetneutraal. Per saldo is het voordeel voor 2021 € 234.000 (zie ook programma 5 en 6).
3. Herijking gemeentefonds	We gingen bij het nieuwe verdeelmodel gemeentefonds uit van een nadeel van € 25 per inwoner. Uit een advies van de Raad voor het Openbaar Bestuur blijkt een verwacht nadeel van € 8 per inwoner. We verwerken deze aanpassing.
4. Inzet corona compensatie	We gebruiken coronacompensatie voor het niet heffen van precariobelasting in 2021, de lagere inkomsten van straatparkeren en de parkeergarage (zie programma 2) en extra inzet van jeugdprofessionals, Wmo-consulenten en TONK-regeling (zie programma 6).
5. Straatparkeren	We stellen de opbrengst voor straatparkeren naar beneden bij door een combinatie van factoren. Door de coronacrisis wordt er minder geparkeerd waardoor we de verwachte opbrengst niet behalen. Ook realiseerden we het omzetten van vergunninghoudersgebieden en blauwe zones nog niet (fiscaliseren). We verwachten dit in te voeren per 1 januari 2022.
6. Taakstelling Verbonden Partijen	De taakstelling op verbonden partijen realiseren we door de herziene begroting 2021 van de WVS.
7. Vervanging financieel pakket	We vervangen ons financieel pakket. In de begroting 2019 namen we dit op in het investeringsplan. Volgens regelgeving mogen de kosten niet meer verwerkt worden als investering. We nemen deze direct op in de exploitatie. Ook vallen de kosten hoger uit.
8. Inzet reserve automatisering	Een deel van de reserve automatisering gebruiken we voor de vervanging van het financieel pakket.
9. Opbrengsten en afdrachten leges	Door het aanpassen van de geldigheidsduur van reisdocumenten verwachten we vanaf 2024 een hogere opbrengst. Ook passen we de leges aan op de tarieven van 2021.
10. Beheer en Onderhoud Brede Scholen	De kosten van de projectopdracht Beheer en Onderhoud Brede Scholen brengen we ten laste van de post onvoorzien (zie programma 4).
11. Personeel team Ruimte en economie	Door grote drukte bij ruimtelijke ontwikkelingsprojecten werven we tijdelijk een projectleider en medewerker. Deze brengen we in 2021 gedeeltelijk ten laste van de knelpuntenpot personeel (programma 8).
12. Onttrekking reserve Beheren op Niveau (BON)	Door de herziene begroting 2021 van de WVS is de onttrekking uit de reserve Beheren op Niveau niet nodig. We storten dit bedrag in de algemene reserve.
13. Toevoeging aan algemene reserve	Door de herziene begroting 2021 van de WVS is de onttrekking uit de reserve Beheren op Niveau niet nodig. We storten dit bedrag in de algemene reserve.
14. Kosten automatisering	We actualiseren de planning voor incidentele automatiseringskosten.
15. Reserve automatisering	We actualiseren de planning voor incidentele automatiseringskosten. We gebruiken hiervoor de reserve automatisering.
16. Kosten ambitie dienstverlening	We actualiseren de plannen voor ambitie dienstverlening.
17. Reserve ambitie dienstverlening	We actualiseren de plannen voor ambitie dienstverlening. We gebruiken hiervoor de reserve ambitie dienstverlening.
18. Rente en afschrijvingen	We actualiseren de activastaat (investeringen). Omdat we minder investeren zijn de afschrijvingskosten lager.
19. Explosievenregeling	Op verzoek van de gemeenteraad brengen we de kosten van het in 2020 uitgevoerde explosievenonderzoek ten laste van de post onvoorzien (zie programma 7).
20. Communicatieadviseur	We breiden de capaciteit van participatie en communicatie uit. Een extra inspanning hiervoor is nodig onder andere door de werkvoorraad op het gebied van ruimtelijke plannen en andere beleidsterreinen. Een toelichting leest u bij de ontwikkelingen in programma 8.
21. Overig	Eén of meerdere afwijkingen, kleiner dan € 50.000.

1. Veiligheid

Ontwikkelingen

Aanpak coronacrisis

De aanpak van de coronacrisis staat sinds maart 2020 centraal bij veiligheid. Het gaat niet alleen om de advisering en uitvoering van de dagelijkse vraagstukken, maar ook om de gevolgen van de coronacrisis. De aantallen meldingen over personen met verward gedrag is zeer sterk gestegen, de aanpak van overlast door jongeren vraagt aandacht en er dreigt sneller polarisatie tussen groepen. Ook bij de “terugkeer naar normaal” speelt het thema veiligheid daarom een belangrijke rol.

Wat wilden we bereiken?

Een veilig en leefbaar Etten-Leur.

Wat zijn onze doelstellingen?

1. Minimaal 83% van de inwoners voelt zich veilig in de buurt.
2. Wanneer veiligheidsvraagstukken zich in een ongewenste richting ontwikkelen handelt de gemeente onmiddellijk in nauwe samenwerking met netwerkpartners.

Wat hebben we gemeten?

De raad besloot de Burgerpeiling elke twee jaar te houden. Tot 2020 gebeurde dat ieder jaar. De laatste Burgerpeiling vond plaats in 2019. We houden de volgende Burgerpeiling in 2021.

De indicatoren in deze kadernota zijn daarom gelijk aan die in de jaarrekening 2020.

Op de website Waarstaatjegemeente.nl kunt u deze cijfers vergelijken met andere gemeenten. Bij het onderdeel 'Bekijk' vult u in: Etten-Leur.

Daarnaast vult u in waarmee u wilt vergelijken (gemeente, 25.000-50.000 inwoners, Nederland, enzovoorts).

Wat is de stand van zaken in 2021?

Beoogd resultaat is of wordt binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

Er is een risico of onzekerheid dat het beoogd resultaat niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit wordt gerealiseerd.

Beoogd resultaat is of wordt niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

Doelstelling 1:**Minimaal 83% van de inwoners voelt zich veilig in de buurt.****Uitvoertagging**

1.1 In de zomer van 2020 voerde de gemeente een onderzoek uit onder 2.500 inwoners van Etten-Leur. We vroegen naar mogelijke verbeterpunten op het gebied van veiligheid. De komende tijd brengen we alle voorstellen in beeld en gaan we in gesprek met alle inwoners die hun contactgegevens hebben achtergelaten.

Het veiligheidsonderzoek is geanalyseerd. Door de hoge werkdruk door de coronacrisis zijn persoonlijke gesprekken nog niet opgestart.

1.2 De gemeente onderzoekt de mogelijkheden om onveilige situaties te verbeteren door actief in contact te treden met onze inwoners. De aanbevelingen brengen we in kaart en toetsen we op financiële en feitelijke haalbaarheid.

Acute onveilige situaties pakken we aan. Uit het onderzoek kwamen ook aanbevelingen naar voren die we nog kunnen uitstellen. Er is nog geen gelegenheid om deze aanbevelingen te toetsen.

1.3 Wanneer de evaluatie van het onderzoek daarvoor aanleiding geeft, herhalen we het onderzoek elke twee tot vier jaar om onveilige situaties te verbeteren.

Doelstelling 2:**Wanneer veiligheidsvraagstukken zich in een ongewenste richting ontwikkelen handelt de gemeente onmiddellijk in nauwe samenwerking met netwerkpartners.****Uitvoertagging**

2.1 We bewaken voortdurend de veiligheidssituatie in de gemeente. We doen dit op basis van cijfers en signalen van de netwerkpartners en van onze collega's in het stadskantoor. De speerpunten uit het veiligheidsprogramma 'Veiligheid door Verbinding' zijn richtinggevend. Wanneer zich echter een actuele crisis (bijvoorbeeld pandemie of gezinsdrama) voordoet richten we alle tijd en aandacht op dat veiligheidsvraagstuk.

2.2 We werken in een netwerk samen met onze partners. De gemeente heeft daarin de regierol. Samen waarborgen we de veiligheid en leefbaarheid. Waar mogelijk zorgen we voor het bevorderen en versterken, preventie en bewustwording.

2.3 We betrekken andere maatschappelijke vraagstukken bij veiligheid en stimuleren daarmee de verbinding tussen veiligheid en zorg.

2.4 We pakken signalen op die wijzen op criminaliteit en ondermijning. In de aanpak van de georganiseerde criminaliteit zijn we een belangrijke partner.

Financiële ontwikkelingen

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we afwijkingen alleen toelichten wanneer ze € 50.000 of hoger zijn. De post "overig" gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000. Posten die politiek relevant zijn lichten we wel toe.

Bij de toelichting op het financiële resultaat nemen we **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.

We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

(bedragen x € 1.000)	2021	2022	2023	2024	2025
Actualisatie begroting 2021-2025					
1. Veiligheidsregio Midden en West-Brabant (VRMB)	44	0	0	0	0
Totaal wijzigingen	44	0	0	0	0

Toelichting afwijkingen (niet op website!)

Onderwerp	Toelichting
1. Veiligheidsregio Midden en West-Brabant (VRMB)	Het resultaat van de VRMB over 2020 is positief. Een gedeelte van dit resultaat wordt terugbetaald aan de deelnemers.

2. Verkeer, vervoer en waterstaat

Ontwikkelingen

Herontwikkeling Oude Kerkstraat 2

In 2022 draagt Frijado het bedrijfsterrein Oude Kerkstraat 2 aan de gemeente over. We maken een plan voor herverkaveling van het terrein. De aanleg van een nieuwe weg tussen de Kattestraat en de Roosendaalseweg is onderdeel van het plan. De nieuwe weg ontsluit de nieuwe bedrijfskavels en verbetert de verkeersafwikkeling binnen het bestaande wegennet. De aanleg komt ten goede aan de gehele gemeente. Daarom is een bijdrage aan het Grondbedrijf voor de investering in de aanleg van de weg passend. Bij het opstellen van de begroting 2022 (investeringsplan) komen we hier op terug.

Aanpassen vloer parkeergarage

We ontvangen veel klachten over de gladheid van de vloer in de parkeergarage. Zeker bij regen is de vloer minder stroef. We willen in 2022 de stroefheid van de vloer aanpassen naar de geldende voorschriften, daarvoor is een investering nodig. De kosten zijn nog onder voorbehoud, er zijn ons geen subsidiemogelijkheden bekend.

Wat wilden we bereiken?

De openbare ruimte is veilig ingericht voor alle gebruikers.

Verkeersveiligheid, bereikbaarheid en doorstroming van het verkeer zorgen voor een goede leefbaarheid.

Wat zijn onze doelstellingen?

1. De score 'infrastructuur en bereikbaarheid' in de TELOS¹ duurzaamheidsbalans (op een schaal van 1-100) bedraagt minimaal 45.
2. Het aantal geregistreerde verkeersongevallen per 1.000 inwoners is lager dan 6.
3. We proberen de normen voor de kwaliteit van het beheer van wegen en openbare verlichting te behalen.²

Wat hebben we gemeten?

De raad besloot de Burgerpeiling elke twee jaar te houden. Tot 2020 gebeurde dat ieder jaar. De laatste Burgerpeiling vond plaats in 2019. We houden de volgende Burgerpeiling in 2021.

De indicatoren in deze kadernota zijn daarom gelijk aan die in de jaarrekening 2020.

Op de website [Waarstaatjegemeente.nl](https://www.waarstaatjegemeente.nl) kunt u deze cijfers vergelijken met andere gemeenten. Bij het onderdeel 'Bekijk' vult u in: Etten-Leur.

Daarnaast vult u in waarmee u wilt vergelijken (gemeente, 25.000-50.000 inwoners, Nederland, enzovoorts).

Wat is de stand van zaken in 2021?

Beoogd resultaat is of wordt binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

Er is een risico of onzekerheid dat het beoogd resultaat niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit wordt gerealiseerd.

Beoogd resultaat is of wordt niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

¹ Universitair kenniscentrum duurzame ontwikkeling.

² De normen leest u bij 'Hoe gaan we dit meten?'

Doelstelling 1:**De score 'infrastructuur en bereikbaarheid' in de TELOS¹****duurzaamheidsbalans (op een schaal van 1-100) bedraagt minimaal 45.****Uitvoering**

1.1 Als onderdeel van de omgevingsvisie formuleren we een programma met maatregelen voor de korte, middellange en lange termijn om de verkeersafwikkeling en doorstroming op het lokale wegennet te verbeteren.

De gemeenteraad paste op 22 februari 2021 de denkrichting voor woningbouwlocaties en het toekomstig hoofdwegennet aan. We onderzoeken en overleggen om een programma op te stellen.

1.2 We nemen maatregelen om het gebruik van de elektrische auto te stimuleren (waaronder verruimen aanbod oplaadpalen).

1.3 We stellen een parkeerbeleid vast en nemen daarin het parkeren in het centrum, het vergunninghoudersgebied, de blauwe zones en het digitaliseren en fiscaliseren van parkeerproducten mee.

We stellen dit jaar de nadere beleidsregels digitaal fiscaliseren vast. Daarna starten we met het opstellen van het algemeen parkeerbeleid.

1.4 Bij de herinrichting van wegen kijken we samen met bewoners naar mogelijkheden om het aantal parkeerplaatsen uit te breiden. Dit mag niet ten koste gaan van de hoeveelheid groen.

1.5 We bereiden maatregelen voor ter verbetering van de verkeersdoorstroming bij de spoorwegovergang Lichttorenhoofd-Lage Vaartkant.

¹ Universitair kenniscentrum duurzame ontwikkeling.

Doelstelling 2:**Het aantal geregistreerde verkeersongevallen per 1.000 inwoners is lager dan 6.****Uitvoering**

2.1 Aan de hand van een programma pakken we gevaarlijke situaties voor voetgangers en fietsers aan.

We vroegen inwoners knelpunten te melden. Deze knelpunten zetten we op een kaart. Voor de uitvoering is te weinig tijd beschikbaar en er zijn andere prioriteiten. We streven ernaar om voor 1 juli 2021 duidelijkheid te hebben welke knelpunten we dit jaar oppakken.

2.2 We treffen (aanvullende) maatregelen rondom de brede scholen 'Sonate' en 'Hasselbraam' om de verkeersveiligheid te verbeteren.

Doelstelling 3:**We proberen de normen voor de kwaliteit van het beheer van wegen en openbare verlichting te behalen¹.****Uitvoering**

3.1 We voeren het onderhoud van de openbare ruimte uit in overeenstemming met de aangepaste kwaliteitsniveaus.

3.2 Zoals staat in het Openbaar verlichtingsplan, vervangen we gefaseerd de huidige openbare verlichting door (energiezuinige) ledverlichting.

¹ De normen leest u bij 'Hoe gaan we dit meten?'

Financiële ontwikkelingen

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we afwijkingen alleen toelichten wanneer ze € 50.000 of hoger zijn. De post "overig" gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000. Posten die politiek relevant zijn lichten we wel toe.

Bij de toelichting op het financiële resultaat nemen we **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.

We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

(bedragen x € 1.000)	2021	2022	2023	2024	2025
Actualisatie begroting 2021-2025					
1. Parkeergarage	-460	0	0	0	0
2. Hoofdwegenstructuur	0	-50	-150	-250	-350
3. Vergoeding aanleg kabels en leidingen	55	17	17	17	17
4. Overig	-25	-50	-50	-51	-51
Totaal wijzigingen	-430	-83	-183	-284	-384

Toelichting afwijkingen (niet op website!)

Onderwerp	Toelichting
1. Parkeergarage	We verwachten ook dit jaar in de parkeergarage en op het Banakkerterrein minder parkeerinkomsten door de coronacrisis.
2. Hoofdwegenstructuur	We reserveren financiële ruimte voor het verbeteren van de infrastructuur. Bij de begroting (investeringsplan) komen we hier op terug. Zie hiervoor ook programma 8.
3. Vergoeding aanleg kabels en leidingen	We ontvingen meer vergoedingen van nutsbedrijven voor het herstellen van de bestrating na aanleg van kabels en leidingen. We schaften hiervoor een speciaal programma aan.
4. Overig	Eén of meerdere afwijkingen, kleiner dan € 50.000.

3. Economie

Ontwikkelingen

Onderzoek toekomstbestendig winkelgebied centrum

Er zijn veel ontwikkelingen in de winkelbranche die ook invloed hebben op het winkelgebied in het centrum. Ook heeft het winkelcentrum een nieuwe eigenaar. Daarom willen we een onderzoek uitvoeren naar wat er nodig is om het winkelgebied in het centrum toekomstbestendig te maken.

Ondernemersfonds Vosdonk

We onderzoeken een andere financiering van Stichting Surveillance Vosdonk (SSV) voor de veiligheid en het beheer van het openbaar gebied op bedrijventerrein Vosdonk. We willen dit graag in de vorm van een ondernemersfonds.

Wat wilden we bereiken?

In Etten-Leur heerst een goed ondernemersklimaat en denken we actief mee met ondernemers.

Wat zijn onze doelstellingen?

1. De waardering van het ondernemingsklimaat (op een schaal van 1-10) bedraagt minimaal 6,85.
De waardering van het vestigingsklimaat (op een schaal van 1 -10) bedraagt minimaal 7.
2. De waardering van de bedrijfsomgeving (op een schaal van 1-10) bedraagt minimaal voor:
 - staat openbare ruimte: 6,80
 - veiligheid: 7,33
 - bereikbaarheid: 6,48
 - bevoorrading: 7,53
 - parkeermogelijkheden: 6,69
3. De waardering voor de directe dienstverlening (op een schaal van 1-10) bedraagt minimaal 6,8
De waardering voor de samenwerking met ondernemers (op een schaal van 1-10) bedraagt minimaal 6,15.
4. De waardering van ondernemers voor de communicatie en voorlichting (op een schaal van 1-10) bedraagt minimaal 6,32.

Wat hebben we gemeten?

De raad besloot de Burgerpeiling elke twee jaar te houden. Tot 2020 gebeurde dat ieder jaar. De laatste Burgerpeiling vond plaats in 2019. We houden de volgende Burgerpeiling in 2021.

De indicatoren in deze kadernota zijn daarom gelijk aan die in de jaarrekening 2020.

Op de website [Waarstaatjegemeente.nl](https://www.waarstaatjegemeente.nl) kunt u deze cijfers vergelijken met andere gemeenten. Bij het onderdeel 'Bekijk' vult u in: Etten-Leur. Daarnaast vult u in waarmee u wilt vergelijken (gemeente, 25.000-50.000 inwoners, Nederland, enzovoorts).

Wat is de stand van zaken in 2021?

Beoogd resultaat is of wordt binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

Er is een risico of onzekerheid dat het beoogd resultaat niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit wordt gerealiseerd.

Beoogd resultaat is of wordt niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

Doelstelling 1:

De waardering van het ondernemingsklimaat (op een schaal van 1-10) bedraagt minimaal 6,85.

De waardering van het vestigingsklimaat (op een schaal van 1-10) bedraagt minimaal 7.

Uitvoering

1.1 Samen met de gemeenten binnen de Regio West-Brabant voeren we het actieprogramma van de 'Economische Agenda West Brabant' uit. Het actieprogramma bevat programma's voor economie, arbeidsmarkt, mobiliteit en ruimte.

1.2 We stellen als onderdeel van de omgevingsvisie het beleid voor de economische ontwikkeling vast.

Doelstelling 2:

De waardering van de bedrijfsomgeving

Uitvoering

2.1 We houden de bestaande bedrijventerreinen vitaal door het stimuleren van (her)gebruik of (her)ontwikkeling van panden en terreinen.

2.2 We starten met de voorbereiding van een plan voor een (slimme en duurzame) herontwikkeling van het terrein Oude Kerkstraat 2 (Fri-Jado).

2.3 We besluiten als onderdeel van de omgevingsvisie over de aanleg van een nieuw bedrijventerrein.

2.4 We voeren gerichte acties uit om langdurige leegstand van winkels, kantoren en bedrijfspanden te voorkomen of te beëindigen. We maken daarbij strategische keuzes en denken mee bij verandering van bestemming door verruimde toepassing van het afwijkingsbeleid op grond van het Besluit Omgevingsrecht en transformatie van winkelpanden naar woningen (ontwikkelingen aanloopstraten).

2.5 We werken samen met ondernemers en (vastgoed)eigenaren aan de introductie van het plan 'De nieuwe winkelstraat' in het centrumgebied. Het doel is een gevarieerd aanbod. We zetten het gesprek met ondernemers en (vast)goedeigenaren over extra reclame-inkomsten voort. Deze inkomsten benutten we voor de uitvoering van het plan 'de nieuwe winkelstraat'.

Doelstelling 3:**De waardering voor de directe dienstverlening (op een schaal van 1-10) bedraagt minimaal 6,8.****De waardering voor de samenwerking met ondernemers (op een schaal van 1-10) bedraagt minimaal 6,15.****Uitvoeringrichting**

3.1 We helpen ondernemers die gebruik willen maken van (landelijke) tijdelijke financiële regelingen voor de compensatie van de gevolgen van coronacrisis.

3.2 We stimuleren en ondersteunen startende ondernemers.

3.3 We organiseren met de andere De6-gemeenten (Etten-Leur, Halderberge, Moerdijk, Roosendaal, Rucphen en Zundert) een ondernemersevent (gericht op cyberveiligheid) in samenwerking met het CCV (centrum voor criminaliteitspreventie). Ook zijn we aanwezig bij netwerkevents voor startende ondernemers.

3.4 Vanuit accountmanagement leggen we rechtstreeks contact met ondernemers (individuele bedrijfsbezoeken, netwerkbijeenkomsten). We organiseren een ondernemersevent (Roode Looper) voor alle Etten-Leurse ondernemers. Ook proberen we hen te bereiken via diverse sociale media, afgestemd op hun behoefte. Tot slot zorgen we voor een goede bereikbaarheid van contactpersonen.

Door de coronacrisis hebben we op andere manieren contact met ondernemers. Een gedeelte van het contact verloopt digitaal, andere overleggen zijn vervallen. Dit komt omdat ondernemers zich in eerste instantie richten op het voortbestaan van hun bedrijf. Overleg met anderen staat dan op een laag pitje.

3.5 We benutten netwerkbijeenkomsten/evenementen, open koffiemomenten en individuele bedrijfsbezoeken voor overleg met ondernemers over hun toekomstplannen. Voorbeelden hiervan zijn (bedrijfs)innovatie, verduurzamen van vastgoed en/of productieproces, duurzaam ondernemen, bestrijding van overlast en handhaving.

Door de coronacrisis hebben we op andere manieren contact met ondernemers. Een gedeelte van het contact verloopt digitaal, andere overleggen zijn vervallen. Dit komt omdat ondernemers zich in eerste instantie richten op het voortbestaan van hun bedrijf. Overleg met anderen staat dan op een laag pitje.

3.6 We voeren de actielijst uit die in samenspraak met Etten-Leurse ondernemers is opgesteld (waaronder Midden- en Kleinbedrijf en Industriële Kring Etten-Leur) aan de hand van de ondernemerspeiling. De acties zijn gericht op het verbeteren van de dienstverlening, de bedrijfsomgeving, de relatie tussen ondernemer en de gemeente en het ondernemersklimaat.

Doelstelling 4:**De waardering van ondernemers voor de communicatie en voorlichting (op een schaal van 1-10) bedraagt minimaal 6,32.****Uitvoeringrichting**

4.1 Om de vrijetijdseconomie te stimuleren, nog meer toeristen te trekken en hun verblijfsduur te verlengen, ondersteunen we het Toeristisch Informatiepunt en het platform van Etten-Leur City App.

4.2 We zetten de samenwerking met het streeknetwerk LandStad De Baronie en Van Gogh Brabant voort en werken samen met de Regio West-Brabant (RWB) aan recreatie en toerisme.

4.3 We streven naar behoud en verbetering van de kwaliteit van (toeristische en recreatieve) voorzieningen (zoals Van Gogh Kerk, musea, het winkelhart, de Nieuwe Nobelaer, de Westpolderplas met jachthaven, horeca, de bioscoop en wandel- en fietsroutes).

Financiële ontwikkelingen

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we afwijkingen alleen toelichten wanneer ze € 50.000 of hoger zijn. De post "overig" gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000. Posten die politiek relevant zijn lichten we wel toe.

Bij de toelichting op het financiële resultaat nemen we **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.

We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

(bedragen x € 1.000)	2021	2022	2023	2024	2025
Actualisatie begroting 2021-2025					
1. Overig	-1	-2	-2	-2	-2
Totaal wijzigingen	-1	-2	-2	-2	-2

Toelichting afwijkingen (niet op website!)

Onderwerp	Toelichting
1. Overig	Eén of meerdere afwijkingen, kleiner dan € 50.000.

4. Onderwijs

Ontwikkelingen

Onderwijshuisvesting

Samen met het primair onderwijs leggen we nu de basis om tot nieuwe structurele afspraken te komen rondom eigendom en beheer van de brede scholen (de multifunctionele accommodaties). De uitvoering vindt in 2022 plaats. We voorzien in de toekomst een grotere rol voor de gemeente bij het behoud van kwalitatief goede onderwijshuisvesting. De taken rondom onderwijshuisvesting nemen toe en worden complexer. Om die reden huurden we tot nu toe capaciteit in. Nu we voorzien dat we een blijvend beroep op deze expertise moeten doen stellen we voor de formatie met 0,5 fte uit te breiden en hiervoor een vaste medewerker te werven. Hierdoor kunnen we strakker sturen op de beheerskosten van onderwijshuisvesting en zijn we in staat om in de toekomst deze taken goed in te vullen.

Vanaf 2023 maken we nieuwe afspraken over de invulling en financiering van de onderwijsagenda. In 2022 ontwikkelen we hiervoor beleid.

Wat wilden we bereiken?

We willen dat inwoners zich ontwikkelen tot mensen die in staat zijn zelfstandig te functioneren en een positieve bijdrage leveren aan de samenleving.

Wat zijn onze doelstellingen?

1. We bevorderen een optimaal gebruik van de brede scholen.
2. Leerlingen volgen zoveel mogelijk onderwijs in Etten-Leur.
3. Het percentage volwassenen dat laaggeletterd is, is maximaal 5%.
4. Het percentage van het aantal leerlingen in het voorgezet onderwijs en mbo dat voortijdig (dus zonder startkwalificatie) het onderwijs verlaat is maximaal 1,5%. Het aantal leerplichtigen dat ongeoorloofd afwezig is per 1.000 inwoners (relatief verzuim) is maximaal 25.
5. Bevorderen van de uitstroom naar werk, van leerlingen uit speciaal voortgezet onderwijs en praktijkonderwijs.

Wat hebben we gemeten?

De raad besloot de Burgerpeiling elke twee jaar te houden. Tot 2020 gebeurde dat ieder jaar. De laatste Burgerpeiling vond plaats in 2019. We houden de volgende Burgerpeiling in 2021.

De indicatoren in deze kadernota zijn daarom gelijk aan die in de jaarrekening 2020.

Op de website Waarstaatjegemeente.nl kunt u deze cijfers vergelijken met andere gemeenten. Bij het onderdeel 'Bekijk' vult u in: Etten-Leur.

Daarnaast vult u in waarmee u wilt vergelijken (gemeente, 25.000-50.000 inwoners, Nederland, enzovoorts).

Wat is de stand van zaken in 2021?

Beoogd resultaat is of wordt binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

Er is een risico of onzekerheid dat het beoogd resultaat niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit wordt gerealiseerd.

Beoogd resultaat is of wordt niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

Doelstelling 1:**We bevorderen een optimaal gebruik van de brede scholen.****Uitvoertagging**

1.1 We voeren het Integraal Huisvestingsplan uit.

We voeren de ontwikkelagenda van het Integraal huisvestingsplan (IHP) uit samen met de schoolbesturen Stichting Katholiek Primair Onderwijs Etten-Leur (SKPOEL), Leersaam en Stichting Protestants Christelijk Primair Onderwijs Midden-Brabant (PCPO).

1.2 We voeren structureel overleg met het primair onderwijs.

1.3 Samen met onze partners voeren we de aanbevelingen uit, van de evaluatie van de brede scholen. Dat gaat om de resultaatgebieden hart van de wijk, geïntegreerde pedagogische voorziening, een sluitend uitdagend dagarrangement, heel Etten-leur leest, zorg en ondersteuning.

Deze doelstelling voeren we uit in combinatie met de doelstellingen genoemd onder 1.1 en 1.2. Het traject zorg en ondersteuning loopt volgens planning.

Doelstelling 2:**Leerlingen volgen zoveel mogelijk onderwijs in Etten-Leur.****Uitvoertagging**

2.1 We voeren samen met de schoolbesturen de Lokale Onderwijsagenda uit.

2.2 We bieden maatschappelijke stages aan aan scholen die dit in hun onderwijspakket hebben.

Door de coronacrisis ontvingen we geen verzoeken.

Doelstelling 3:**Het percentage volwassenen dat laaggeletterd is, is maximaal 5%. Uitvoertagging**

3.1 We voeren in nauwe samenwerking met de De6-gemeenten (Etten-Leur, Halderberge, Moerdijk, Roosendaal, Rucphen en Zundert) en de arbeidsmarktregio het regionale uitvoeringsplan (2020-2024) uit ter voorkoming en bestrijding van laaggeletterdheid. Op basis van dit uitvoeringsplan werken we in de regio toe naar een eenduidige aanpak en een uniforme registratie.

Doelstelling 4:**Het percentage van het aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs en mbo dat voortijdig (dus zonder startkwalificatie) het onderwijs verlaat is maximaal 1,5%. Het aantal leerplichtigen dat ongeoorloofd afwezig is per 1.000 inwoners (relatief verzuim) is maximaal 25. Uitvoertagging**

4.1 We voeren de leerplichtfunctie uit in samenwerking met lokale en regionale partners.

4.2 We voeren samen met de gemeenten Zundert en Rucphen het implementatieplan uit van het in 2019 vastgestelde 'Thuiszitterspact' met als doel, dat geen enkel kind langer dan drie maanden thuis zit zonder passend onderwijsaanbod.

Doelstelling 5:**Bevorderen van de uitstroom naar werk, van leerlingen uit speciaal voortgezet onderwijs en praktijkonderwijs.****Uitvoertagging**

5.1 We voeren het uitvoeringsprogramma 'West-Brabant werkt aan morgen' uit samen met de scholen en ondernemers.

Financiële ontwikkelingen

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we afwijkingen alleen toelichten wanneer ze € 50.000 of hoger zijn. De post "overig" gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000. Posten die politiek relevant zijn lichten we wel toe.

Bij de toelichting op het financiële resultaat nemen we **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.

We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

(bedragen x € 1.000)	2021	2022	2023	2024	2025
Actualisatie begroting 2021-2025					
1. Klimaatinstallaties scholen	-100	0	0	0	0
2. Klimaatinstallaties scholen kosten verhalen	100	0	0	0	0
3. Beheer en Onderhoud Brede Scholen	-65	0	0	0	0
4. Leerlingenvervoer	-50	-50	-50	-50	-50
5. Uitbreiding 0,5 fte onderwijshuisvesting	0	-43	-43	-43	-43
6. Overig	-36	-37	-37	-37	-37
Totaal wijzigingen	-151	-130	-130	-130	-130

Toelichting afwijkingen (niet op website!)

Onderwerp	Toelichting
1. Klimaatinstallaties scholen	Om het luchtklimaat in vier brede scholen op peil te brengen, moeten werkzaamheden worden uitgevoerd. We financieren deze voor.
2. Klimaatinstallaties scholen kosten verhalen	De kosten van werkzaamheden aan de klimaatinstallaties verhalen we op de installateur of de beheerstichting van de scholen.
3. Beheer en Onderhoud Brede Scholen	We stelden een projectopdracht Beheer en Onderhoud Brede Scholen op om het beheer, onderhoud en exploitatie van deze gebouwen goed te regelen. De kosten hiervan betalen we uit de post voor onvoorziene uitgaven (programma 0).
4. Leerlingenvervoer	Bij de begroting 2021 namen we een extra bezuiniging op het leerlingenvervoer van € 50.000 op. Uit onderzoek blijkt dat deze financiële taakstelling te ambitieus is. Het idee achter deze extra besparing was dat we een inkomensafhankelijke bijdrage kunnen invoeren. Dit is echter juridisch niet mogelijk. Los van deze extra ambitie brengen we de kosten van het leerlingenvervoer al terug van € 760.000 (niveau 2019) naar € 623.000 (niveau 2022) door bij toewijzing kritischer te kijken naar de voorwaarden. Ook kijken we bij de uitvoering naar mogelijkheden om op de vervoerskosten te besparen.
5. Uitbreiding 0,5 fte onderwijshuisvesting	De taken rondom onderwijshuisvesting nemen toe en worden complexer. We stellen voor we de formatie hiervoor met een 0,5 fte uit te breiden om in de toekomst deze taken goed uit te voeren.
6. Overig	Eén of meerdere afwijkingen, kleiner dan € 50.000.

5. Sport, cultuur en recreatie

Ontwikkelingen

Verenigingen

Sportverenigingen zijn in de afgelopen periode hard getroffen door de opgelegde beperkingen door de coronacrisis. Bij veel verenigingen ontstaat hierdoor extra druk op hun begroting. Omdat clubs minder of geen gebruik kunnen maken van de sportvelden ontvingen of gaan zij (deels) huurcompensatie ontvangen. Ondanks dat is de financiële positie van veel sportclubs op dit moment volgens onze informatie zorgelijk. Het verhogen van de veldhuur (met 25%) per 1 januari 2022 is nu onverstandig en ongewenst. We overleggen dit jaar met de sportclubs om samen te bepalen op welk moment en tegen welk percentage een huurverhoging realistisch is. Daarom handhaven we voorlopig de vergoeding voor de sportclubs voor zelfwerkzaamheid. De financiële consequenties van deze keuze (€ 110.000) dekken we uit het corona-herstelplan.

De eerder ingezette verlaging van de (sportstimulerings) subsidie van sport (tot € 53.000) handhaven we. We ontvingen van het Rijk geld voor de uitvoering van het lokaal sportakkoord. Dit biedt volgens ons voldoende basis om onze partners sportstimuleringsactiviteiten te laten verrichten.

Wat wilden we bereiken?

We willen een aantrekkelijke gemeente zijn voor onze eigen inwoners en de inwoners van omliggende gemeenten om te sporten, te genieten van cultuur en te recreëren.

Wat zijn onze doelstellingen?

1. Het percentage inwoners dat (zeer) tevreden is over de sportvoorzieningen is minimaal 85%. Het percentage niet-wekelijkse sporters van 19 jaar en ouder is niet meer dan 46%.
2. Sportverenigingen nemen zelf verantwoordelijkheid voor het beheer en onderhoud van hun accommodaties.
3. Alle inwoners, in het bijzonder de jeugd, de senioren, inwoners met een beperking en inwoners met een minimum inkomen, kunnen plezier beleven aan cultuur en evenementen.
4. Het percentage inwoners dat vindt dat er voldoende groen in de buurt is, is minimaal 86%.
5. De score natuur en landschap (Telos³ duurzaamheidsscore) is minimaal 51 (schaal 1-100).
6. We behouden het bestaande voorzieningenniveau en het aanbod van Nieuwe Nobelaer.

Wat hebben we gemeten?

De raad besloot de Burgerpeiling elke twee jaar te houden. Tot 2020 gebeurde dat ieder jaar. De laatste Burgerpeiling vond plaats in 2019. We houden de volgende Burgerpeiling in 2021.

De indicatoren in deze kadernota zijn daarom gelijk aan die in de jaarrekening 2020.

Op de website Waarstaatjegemeente.nl kunt u deze cijfers vergelijken met andere gemeenten. Bij het onderdeel 'Bekijk' vult u in: Etten-Leur.

Daarnaast vult u in waarmee u wilt vergelijken (gemeente, 25.000-50.000 inwoners, Nederland, enzovoorts).

³ Universitair kenniscentrum duurzame ontwikkeling.

Wat is de stand van zaken in 2021?

Beoogd resultaat is of wordt binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

Er is een risico of onzekerheid dat het beoogd resultaat niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit wordt gerealiseerd.

Beoogd resultaat is of wordt niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

Doelstelling 1:

Het percentage inwoners dat (zeer) tevreden is over de sportvoorzieningen is minimaal 85%.

Het percentage niet-wekelijkse sporters van 19 jaar en ouder is niet meer dan 46%.

Uitvoering

1.1 We behouden het gevarieerde aanbod aan sportmogelijkheden voor de verschillende doelgroepen. We hanteren meer kostendekkende huur voor de velden. We bieden ondersteuning bij trajecten als verduurzaming en gezamenlijke inkoop. Om de exploitatie van de verenigingen gunstig te beïnvloeden geven we verenigingen extra ruimte om extra inkomsten te genereren.

1.2 Samen met de vrijwilligerscentrale 'Etten-Leur voor elkaar' versterken we het vrijwilligerswerk binnen sportclubs en we stimuleren het bemiddelen voor openstaande vacatures binnen sportbesturen. Hiervoor organiseert "Etten-Leur voor elkaar" themabijeenkomsten voor organisaties en verenigingen over het aanbod van cursussen, bemiddelingen en ondersteuning voor vrijwilligers.

1.3 Door de inzet van buurtsportcoaches voeren we het activiteitenpakket uit zoals opgenomen in het programma 'Etten-Leur actief'. We leggen hierbij een directe relatie met het lokale Sportakkoord.

1.4 We creëren in gesprek met verenigingen mogelijkheden om senioren, jeugd, inwoners met een beperking en inwoners met een minimum inkomen mee te laten doen. We attenderen daarbij extra op de financiële ondersteuningsmogelijkheden die er zijn voor bepaalde activiteiten.

Doelstelling 2:
Sportverenigingen nemen zelf verantwoordelijkheid voor het beheer en onderhoud van hun accommodaties.

Uitvoering

2.1 We gaan met de sportverenigingen in gesprek om hen (nog) meer onderhoudstaken zelf uit te laten voeren. We maken daar waar nodig maatwerkafspraken.

2.2 We stimuleren verenigingen om samen te werken op het gebied van inkoop, innovatie en duurzaamheid. We bevorderen de overdracht van bestaande gemeentelijke veldverlichting naar LED verlichting die in eigendom komt van de verenigingen. Dit geldt ook voor zonnepanelen op clubgebouwen en centrale inkoop van afvalinzameling om daarmee kosten te besparen.

Het terug leveren van opgewekte zonne-energie blijkt onverwacht voor 2 clubs op Hoge Neerstraat (HCEL en VV Internos) een probleem.

Dat heeft te maken met de beschikbare capaciteit op het totale net. We zoeken met alle betrokken partners naar een oplossing.

Het voornemen om sportclubs mee te laten doen in een lopend gemeentelijk energie-inkooptraject blijkt om juridische en praktische redenen niet mogelijk. Daarom ondersteunen we de sportclubs bij een gezamenlijk inkooptraject.

Bij de afvalinzameling kiezen de clubs voor een individueel traject zonder begeleiding van de gemeente.

2.3 We ondersteunen verenigingen alleen met activiteitsubsidies.

2.4 We bieden verenigingen meer ruimte binnen de bestaande gebruiksregels van het bestemmingsplan opdat zij hun accommodaties intensiever kunnen gebruiken.

Doelstelling 3:

Alle inwoners, in het bijzonder de jeugd, de senioren, inwoners met een beperking en inwoners met een minimum inkomen, kunnen plezier beleven aan cultuur en evenementen.

Uitvoering

3.1 We investeren in het Toeristisch Informatiepunt en het platform van Etten-Leur City App om meer toeristen naar Etten-Leur te trekken en de verblijfsduur van deze toeristen te verlengen.

3.2 We zijn een bruisende gemeente met een grote hoeveelheid verschillende evenementen. Jaarlijks terugkerende evenementen verstrekken we zo mogelijk een meerjarenvergunning. We werken met een evenementenkalender om een zo gevarieerd mogelijk aanbod aan evenementen te krijgen.

Door de coronacrisis kunnen nog steeds veel activiteiten en evenementen niet doorgaan.

3.3 We bieden het primair onderwijs een milieu-educatief programma om zo de kennis over natuur, milieu en duurzaamheid te vergroten.

We bieden een volwaardig natuur- en milieueducatie (NME) buffet aan maar door de coronacrisis is het onzeker of dit in 2021 uitgevoerd kan worden.

3.4 Met het project 'gebruiksfunctie Ouderkerkpark' streven we naar een maatschappelijk akkoord door aan het einde van dit project de verantwoordelijkheid voor de uitvoering te laten dragen door verschillende partijen, waaronder de gemeente.

Door de coronacrisis kunnen we geen bijeenkomsten organiseren om ideeën voor het park om te zetten in initiatieven.

3.5 We verstrekken onder voorwaarden subsidies aan organisaties, die activiteiten op het gebied van kunst en cultuur organiseren.

3.6 We zetten de activiteiten van de marktplaats voor cultuur- en natuureducatie (KOEPEL) voort en borgen de kwaliteit van het aanbod.

Door de coronacrisis stopten we veel activiteiten. We hopen veel van deze activiteiten volgend jaar in te halen.

3.7 We ondersteunen en faciliteren het plan voor meer samenwerking van het Streekmuseum Etten+Leur door het organiseren van een overleg waar museumpartners aan deelnemen.

Doelstelling 4:
Het percentage inwoners dat vindt dat er voldoende groen in de buurt is, is minimaal 86%.

Uitvoering

4.1 Het grootschalig onderhoud aan het openbaar groen voeren we hoofdzakelijk uit in combinatie met de planning van weg- en rioolbeheer. Hierbij bekijken we ook of het mogelijk is meer aaneengesloten groen te realiseren.

4.2 We inventariseren het onrechtmatig gebruik van het openbaar groen. Op basis van de resultaten van deze inventarisatie maken we een keuze voor de wijk(en) waar we dit project uitvoeren.

4.3 Om te voorkomen dat het onrechtmatig gebruik opnieuw ontstaat, realiseren we bij de opzet van nieuwe ruimtelijke plannen zo min mogelijk snippergroen en groenstroken langs particuliere percelen, die door de ligging moeilijk te onderhouden zijn en/of waarvan het lijkt dat ze bij andere eigenaren horen.

4.4 Binnen de financiële mogelijkheden zetten we het beheer van het openbaar groen volgens de huidige uitgangspunten voort. Daarbij hebben we meer aandacht voor biodiversiteit, duurzaamheid en klimaatadaptatie.

De onderhoudsbudgetten zijn niet toereikend om het gewenste niveau en ambitie te realiseren. De prijzen van zowel de aannemers als de producten stijgen sneller dan de indexaties. Ook wordt het te onderhouden areaal steeds groter en wordt vaker gestreefd naar een diverse en exclusieve inrichting. De onderhoudsbudgetten groeien niet mee met deze omvang en ambitie. Door vermindering van het beschikbare budget vanaf 2021 komt een aantal werkzaamheden te vervallen of voeren we deze anders of minder frequent uit. Dit heeft gevolgen voor het beeld van de groene openbare ruimte. We onderzoeken of we kunnen maaien in eigen beheer. Ook stellen we een herplantplan op om te voldoen aan de herplantplicht (uitvoering in 4e kwartaal 2021).

4.5 We voeren het onderzoek naar de aanpak van blauwalgen uit in de Westpolderplas.

Door de coronacrisis is het veldonderzoek later opgestart dan we in eerste instantie inplanden. Hierdoor verwachten we de resultaten medio 2021.

Doelstelling 5:
De score natuur en landschap (Telos' duurzaamheidsscore) is minimaal 51.

Uitvoering

5.1 Op basis van de Wet natuurbescherming houden we bij besluitvorming en projecten rekening met het natuurbelang.

5.2 We verbeteren de biodiversiteit van het stedelijk gebied.

Door de bezuinigingen op openbaar groen komt de biodiversiteit onder druk te staan. We hopen met de genoemde plannen het huidige niveau te handhaven.

5.3 We zetten het agrarisch landschapsbeheer voort met de aanleg van erfbeplanting en landschapselementen.

5.4 Samen met het Waterschap Brabantse Delta leggen we nieuwe natuur langs de vaarten aan (ecologische verbindingzones).

¹ Universitair kenniscentrum duurzame ontwikkeling.

Doelstelling 6:**We behouden het bestaande voorzieningenniveau en het aanbod van Nieuwe Nobelaer.****Uitvoering**

6.1 We verstrekken subsidie aan Stichting Nieuwe Nobelaer voor het exploiteren van een openbaar cultureel-artistiek centrum dat voorzieningen bevat op het gebied van kunst- en cultuureducatie, muziekonderwijs, theater, bibliotheek, ruimten/podia voor amateurkunst, festivals en (niet-commerciële) evenementen en ook voorzieningen voor sociaal cultureel en maatschappelijk werk.

6.2 We handhaven de prestatieafspraken die we opnamen in de subsidiebeschikking van 1 juli 2018 tot 1 juli 2022. Bij de ingebruikname van het nieuwe gebouw stellen we een nieuwe subsidiebeschikking op (najaar 2021). Ook leggen we voor 2021 en 2022 een extra taakstelling op.

Financiële ontwikkelingen

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we afwijkingen alleen toelichten wanneer ze € 50.000 of hoger zijn. De post "overig" gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000. Posten die politiek relevant zijn lichten we wel toe.

Bij de toelichting op het financiële resultaat nemen we **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.

We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

(bedragen x € 1.000)	2021	2022	2023	2024	2025
Actualisatie begroting 2021-2025					
1. Maaiwerkzaamheden	-86	-86	-86	-86	-86
2. Verkoop Van Gogh Kerk	0	-84	-84	-84	-84
3. Cultuureducatie	-48	-48	-48	-48	0
4. Cultuureducatie vergoeding	48	48	48	48	0
5. Algemene uitkering	-25	0	0	0	0
6. Overig	-40	-56	-56	-57	-57
Totaal wijzigingen	-151	-226	-226	-227	-227

Toelichting afwijkingen (niet op website!)

Onderwerp	Toelichting
1. Maaiwerkzaamheden	De nieuwe aanbesteding van maaiwerkzaamheden leidt tot hogere kosten. We stellen voor deze te betalen uit de meevaller van de herziene begroting 2021 van de WVS (zie programma 6).
2. Verkoop Van Gogh Kerk	De raad besloot de Van Gogh Kerk niet te verkopen. Het begrote jaarlijkse voordeel realiseren we niet.
3. Cultuureducatie	We blijven ook de komende jaren de cultuureducatie voor Rucphen en Zundert verzorgen via Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK). We krijgen deze kosten vergoed.
4. Cultuureducatie vergoeding	We blijven ook de komende jaren de cultuureducatie voor Rucphen en Zundert verzorgen via Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK). We krijgen deze kosten vergoed.
5. Algemene uitkering	We verwerken de financiële gevolgen van de meicirculaire 2021. Dit betreft het opstellen van een kerkenvisie.
6. Overig	Eén of meerdere afwijkingen, kleiner dan € 50.000.

6. Sociaal domein

Ontwikkelingen - Jeugdzorg

Binnen het sociaal domein ondervinden we steeds sterker de gevolgen van de coronacrisis. Door de lange lockdown zien we dat onze jeugd steeds meer te kampen krijgt met mentale en psychische problemen. Als gevolg daarvan krijgen we steeds meer signalen over een toenemende druk bij onze jeugdprofessionals en ggz-instellingen. Er is zichtbaar sprake van een verhoogde instroom en langere wachtlijsten (4 tot 5 maanden). Door deze toenemende druk bij het Centrum Jeugd en Gezin breiden we voor 2021 en 2022 het aantal jeugdprofessionals uit met 1,5 formatieplaats. De kosten hiervan betalen we uit de ontvangen coronacompensatie.

Om de afgesproken besparingen in de jeugdzorg te realiseren stelden we onder meer de beleidsnota “grenzen aan de jeugdzorg” vast en pasten we de beleidsregels aan. Op dit moment voeren we deze nota uit. Dit leidt tot het terugdringen van de uitgaven voor de jeugdzorg en in het bijzonder de uitgaven voor de Niet Vrij Toegankelijke Zorg. Voor 2021 namen we een taakstelling op van € 250.000.

Naast het terugdringen van de kosten verwachten we in 2021 een verhoogde instroom voor de Niet Vrij Toegankelijke Zorg. Zeker ook als we door extra formatie inzet de wachtlijsten versneld kunnen wegwerken. Ook is de zorg vaak complexer en daarmee duurder. Omdat we die kosten voor 2021 op dit moment niet kunnen bepalen, houden we hier in de eerste bestuursrapportage geen rekening mee. Bij de tweede bestuursrapportage 2021 beoordelen we of we de begroting moeten aanpassen.

Ontwikkelingen - Wmo

Bij de maatwerkvoorzieningen van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) zagen we in 2020 dat het aantal inwoners dat een beroep doet op de Huishoudelijke Ondersteuning en Begeleiding gelijk bleef. We verwachten dat dit het gevolg is van de coronacrisis. Inwoners zijn voorzichtig en terughoudend in het vragen van ondersteuning en proberen het zelf met behulp van het sociaal netwerk op te lossen.

In de eerste vier maanden van 2021 zien we al een verhoogde instroom bij de maatwerkvoorzieningen Begeleiding en Huishoudelijke Ondersteuning. We kunnen niet verklaren of deze stijging de zogenaamde inhaalzorg is die we verwachtten. Het kan eenmalig zijn. We weten niet of deze stijging zich het komende jaar voortzet. Door deze onzekerheid gingen we bij het bepalen van de hoogte van de bedragen uit van het niveau tot mei 2021. Dit betekent dat we voor Begeleiding € 225.000 en voor de Huishoudelijke Ondersteuning € 300.000 opnemen.

Wanneer de coronamaatregelen in Nederland versoepeld worden en de meeste Nederlanders zijn gevaccineerd, bestaat het risico dat de verhoogde instroom zich in de loop van 2021 voortzet. Omdat we dat nu nog niet zeker weten, kozen we er voor om vanaf mei 2021 geen rekening te

houden met een verdere stijging. Bij de tweede bestuursrapportage 2021 beoordelen we of aanpassing van de begroting nodig is.

Voor het realiseren van de afgesproken besparingen werken we aan het terugdringen van de kosten van de Wmo. In het bijzonder sturen bij de maatwerkvoorziening Begeleiding. Dit doen we door nog sterker te sturen op resultaten bij onze aanbieders en door de toegang strakker te organiseren. Hiervoor zetten we 18 maanden 1,5 extra formatie in. Deze kosten dekken we uit de ontvangen coronacompensatie. Hierdoor kunnen we de kosten voor de maatwerkvoorziening begeleiding dit jaar naar beneden bijstellen. Maar we sluiten zeker niet uit dat deze besparing teniet wordt gedaan door een verhoogde instroom voor (duurdere) maatschappelijke begeleiding.

Ontwikkelingen - Participatiewet

Werkloosheid en bijstand

Ondanks de economische recessie door de coronacrisis waren de gevolgen voor de werkloosheid en het beroep op bijstand in Etten-Leur het afgelopen jaar beperkt. Pas in de eerste maanden van 2021 neemt het aantal bijstandsgerechtigden licht toe. Samen met de De6-gemeenten (Etten-Leur, Halderberge, Moerdijk, Roosendaal, Rucphen en Zundert) en het Werkplein Hart van West-Brabant bekijken we of we extra maatregelen moeten treffen om een toename van de uitkeringslasten te beperken. Op dit moment zien we nog geen reden om de begroting voor dit jaar aan te passen. Om de afgesproken besparingen te realiseren troffen we maatregelen om de uitkeringslasten in 2021 zo goed als mogelijk te beheersen. Bij de tweede bestuursrapportage rapporteren we over de effecten hiervan.

Tozo en TONK

Ondernemers en huishoudens die door de coronacrisis te maken hebben met een aanzienlijk verlies aan inkomen ondersteunen we door het uitvoeren van rijksregelingen Tozo (Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers) en TONK (Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten). Het Rijk financiert beide regelingen volledig. We verwerken de regelingen budgetneutraal in de begroting.

Ontwikkelingen - overig

Wet inburgering

De nieuwe Wet inburgering is met een half jaar uitgesteld. De wet zal nu per 1 januari 2022 in werking treden. Met de De6-gemeenten (Etten-Leur, Halderberge, Moerdijk, Roosendaal, Rucphen en Zundert) en het Werkplein Hart van West-Brabant bereiden we ons hierop voor. In de kadernota verwerken we nog geen financiële ramingen voor de nieuwe inburgeringsaanpak. We doen dat in de begroting 2022.

Subsidies

De coronacrisis leidde voor veel verenigingen en maatschappelijke organisaties tot een moeilijk jaar. De financiën kwamen onder druk te staan. Daarom stellen we voor om voor 2022 de korting op de subsidies te handhaven op het niveau van 2021 (korting 10%) en de kosten hiervan te

dekken uit het corona-herstelplan. Vanaf 2023 nemen we in de meerjarenbegroting wel een korting van 25% op. Deze maatregel geldt niet voor de sportverenigingen. Hierover leest u meer in programma 5.

Wat wilden we bereiken?

- We willen dat alle inwoners zoveel mogelijk op een gelijkwaardige manier kunnen meedoen aan de samenleving.
- We willen onze inwoners de mogelijkheden bieden om zo lang mogelijk zelfstandig te wonen in hun eigen omgeving.

Wat zijn onze doelstellingen?

1. Onze inwoners geven voor onze inspanning om volledig te kunnen deelnemen aan de maatschappij het rapportcijfer van minimaal een 7.
2. Het percentage inwoners dat (zeer) tevreden is over het aanbod van welzijnsvoorzieningen (buurtwerk, jongeren- en ouderenvoorzieningen) is minimaal 74%.
3. Het percentage mantelzorgers met hoge belasting is maximaal 30%.
4. Het percentage inwoners dat nauwelijks of geen gevoelens van eenzaamheid ervaart, is minimaal 60%.
5. Het percentage werklozen ten opzichte van de beroepsbevolking is in 2021 maximaal 5,9% (op basis van septemberramingen Centraal Planbureau 2020/2021).
6. Het percentage inwoners dat nauwelijks tot geen financiële beperkingen ervaart om deel te nemen aan het maatschappelijk leven is hoger dan 74% (burgerpeiling).

Wat hebben we gemeten?

De raad besloot de Burgerpeiling elke twee jaar te houden. Tot 2020 gebeurde dat ieder jaar. De laatste Burgerpeiling vond plaats in 2019. We houden de volgende Burgerpeiling in 2021.

De indicatoren in deze kadernota zijn daarom gelijk aan die in de jaarrekening 2020.

Op de website Waarstaatjegemeente.nl kunt u deze cijfers vergelijken met andere gemeenten. Bij het onderdeel 'Bekijk' vult u in: Etten-Leur.

Daarnaast vult u in waarmee u wilt vergelijken (gemeente, 25.000-50.000 inwoners, Nederland, enzovoorts).

Wat is de stand van zaken in 2021?

Beoogd resultaat is of wordt binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

Er is een risico of onzekerheid dat het beoogd resultaat niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit wordt gerealiseerd.

Beoogd resultaat is of wordt niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

Doelstelling 1:

Onze inwoners geven voor onze inspanning om volledig te kunnen deelnemen aan de maatschappij het rapportcijfer van minimaal een 7.

Uitvoering

1.1 We organiseren dat onze inwoners de juiste zorg en ondersteuning krijgen op het juiste moment.

1.2 We werken integraal en verbinden zowel lokaal als regionaal de stelsels op het gebied van Jeugdzorg, Wet maatschappelijke ondersteuning en Participatiewet.

1.3 We leren onze professionals om domein overstijgend te signaleren, uit te vragen en te handelen.

1.4 We evalueren het Multidisciplinair Team Zorg en Veiligheid voor complexe, domein overstijgende situaties, die stagneren en/of dreigen te escaleren.

1.5 We voeren de deelprogramma's (regionale voorzieningen en toegang) uit van het regionale projectplan voor de nieuwe taken van Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang.

Vanaf 2022 is iedere gemeente verantwoordelijk voor Beschermd Wonen. Het deelproject 'toegang' loopt. We zetten het experiment in 2021 voort. De deelprojecten 'bekostiging/financiering', 'monitoring' en 'samenwerking en juridische structuur' werken we in 2021 verder uit. We ronden dit in het derde kwartaal 2021 af.

1.6 We organiseren samen met onze partners en inwoners dat zorgelijke situaties zo vroeg mogelijk kunnen worden gesignaleerd met één meldpunt.

1.7 We voeren samen met onze partners de opgaven uit van de bestuursopdracht wonen, zorg en welzijn.

De opdracht om te komen tot geclusterde woon/zorg-vormen loopt vertraging op door de coronacrisis. Medio mei 2021 hopen we met partners aan deze opdracht een vervolg te geven.

Doelstelling 2:

Het percentage inwoners dat (zeer) tevreden is over het aanbod van welzijnsvoorzieningen (buurtwerk, jongeren- en ouderenvoorzieningen) is minimaal 74%.

Uitvoertagging

2.1 We behouden het hoge voorzieningenniveau in de wijken en organiseren activiteiten om onze kwetsbare inwoners op een laagdrempelige wijze mee te kunnen laten doen.

2.2 We voeren de activiteiten uit van het vastgestelde plan van aanpak Dementievriendelijke gemeente (2019 tot en met 2021).

2.3 We voeren de activiteiten uit van het vastgestelde plan van aanpak voor jongeren tussen de 12 en 18 jaar. We maken hiervoor prestatieafspraken met organisaties die de activiteiten voor jongeren organiseren. Er is een bezuinigingsvoorstel waardoor bij Surplus/Jongerenwerk minder ruimte is om deze activiteit uit te voeren.

Doelstelling 3:

Het percentage mantelzorgers met hoge belasting is maximaal 30%.

Uitvoertagging

3.1 We ondersteunen mantelzorgers door subsidiëring van het steunpunt mantelzorg voor activiteiten zoals vriendendienst, cursussen en trainingen, buddyzorg, vrijwillige thuishulp en ondersteuningsgroepen.

Ondanks de coronacrisis vindt nog steeds ondersteuning van mantelzorgers plaats. Niet alleen fysiek maar ook door online workshops en bijeenkomsten. De cursussen en trainingen staan in het eerste kwartaal 2021 nog op een laag pitje. Zodra mogelijk, pakken we dit weer op.

3.2 We waarderen mantelzorgers door het verstrekken van een mantelzorgwaardering en het organiseren van de week van de mantelzorger.

Doelstelling 4:

Het percentage inwoners dat nauwelijks of geen gevoelens van eenzaamheid ervaart, is minimaal 72%.

Uitvoertagging

4.1 We voeren het plan van aanpak uit om eenzaamheidsproblematiek aan te pakken. Dit doen we samen met onze inwoners en overige partners. In dit plan van aanpak hebben we aandacht voor preventie (vroegsignalering), ondersteuning en activiteiten voor eenzame en kwetsbare inwoners.

Doelstelling 5:

Het percentage werklozen ten opzichte van de beroepsbevolking is in 2021 maximaal 5,9% (op basis van septemberramingen Centraal Planbureau 2020/2021).

Uitvoertagging

5.1 We stimuleren een goede samenwerking tussen gemeente, (voortgezet) onderwijs en bedrijfsleven om schoolverlaters zoveel mogelijk direct door te laten stromen naar de arbeidsmarkt. We voeren daarvoor het bestaande project 'Werken aan onderwijs' uit.

5.2 We voeren het bestaande beleid van de Participatiewet uit en zetten daarbij de samenwerking met het lokale bedrijfsleven in het project 'Werk aan werk' voort.

5.3 Samen met het regionale bedrijfsleven en het onderwijs geven we door het regionale actieplan 'Perspectief op Werk' een extra impuls aan personen die niet zelfstandig de weg naar werk vinden.

5.4 We voeren het regionale actieprogramma 'Werken aan een krachtige regio' uit samen met het bedrijfsleven en onderwijs om de afstemming tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt te verbeteren.

Doelstelling 6:

Het percentage inwoners dat nauwelijks tot geen financiële beperkingen ervaart om deel te nemen aan het maatschappelijk leven is hoger dan 74% (burgerpeiling).

Uitvoertagging

6.1 We voeren het regionaal armoedebeleidsplan uit. We houden rekening met de resultaten van het Rekenkameronderzoek. We handhaven de 120%-norm en hebben aandacht voor armoede bij gezinnen met kinderen.

6.2 We voeren in regionaal verband een project vroegsignalering schulden uit om problematische schuldsituaties te voorkomen.

Financiële ontwikkelingen

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we afwijkingen alleen toelichten wanneer ze € 50.000 of hoger zijn. De post "overig" gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000. Posten die politiek relevant zijn lichten we wel toe.

Bij de toelichting op het financiële resultaat nemen we **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.

We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

(bedragen x € 1.000)	2021	2022	2023	2024	2025
Actualisatie begroting 2021-2025					
1. Jeugdzorg (JeugdzorgPlus)	-140	-140	-140	-140	-140
2. Jeugdzorg (JeugdzorgPlus)	25	25	25	25	25
3. Jeugdzorg (NHC-JeugdzorgPlus)	-39	-39	-39	-39	-39
4. Jeugdzorg (indexering)	0	0	0	0	-147
5. Jeugdzorg (transformatiefonds)	-48	0	0	0	0
6. Jeugdzorg (transformatiefonds)	48	0	0	0	0
7. Jeugdzorg (Jeugdprofessionals)	-49	-51	-51	-51	-51
8. Jeugdzorg (Jeugdprofessionals)	-76	-55	0	0	0
9. Woonvoorzieningen	-82	-82	-82	-82	-82
10. Huishoudelijke ondersteuning	-300	-300	-300	-300	-300
11. Huishoudelijke ondersteuning indexatie	0	0	0	0	-56
12. Wmo begeleiding	-225	-225	-225	-225	-225
13. Wmo begeleiding	-115	0	0	0	0
14. Begeleiding Wmo indexatie	0	0	0	0	-92
15. Tijdelijke extra Wmo-consulenten	-69	-118	0	0	0
16. Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandige Ondernemers (Tozo)	604	0	0	0	0
17. Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandige Ondernemers (Tozo)	-604	0	0	0	0
18. Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten (TONK)	-131	0	0	0	0
19. Beleidsadviseur Samenleving	0	-98	-98	-98	-98
20. Werkvoorzieningschap West Noord-Brabant (WVS)	409	302	386	464	464
21. Algemene uitkering meicirculaire 2021	-83	-87	-70	-84	59
22. Overig	12	26	26	27	-12
Totaal wijzigingen	-863	-842	-568	-503	-694

Toelichting afwijkingen (niet op website!)

Onderwerp	Toelichting
1. Jeugdzorg (JeugdzorgPlus)	De regio's Zeeland, West-Brabant-Oost (WBO) en West-Brabant-West (WBW) kochten gezamenlijk JeugdzorgPlus in. De afspraken over de bekostiging legden we vast in een convenant. De gezamenlijke regio's kwamen overeen dat de definitieve bekostiging na afloop van het jaar plaatsvindt naar rato van het aantal gebruikte zorgdagen per regio ten opzichte van het totaal aantal beschikbare zorgdagen. Deze methode leidt echter tot jaarlijkse schommelingen in de bijdragen van de afzonderlijke regio's. De kosten voor onze regio WBW vallen voor 2021 aanzienlijk hoger uit dan we hadden begroot en bevoorschot.
2. Jeugdzorg (JeugdzorgPlus)	We verwachten € 25.000 te kunnen besparen op het aangepaste budget van € 140.000 voor JeugdzorgPlus.
3. Jeugdzorg (NHC-JeugdzorgPlus)	Sinds de invoering van de Jeugdwet zijn we verantwoordelijk voor de financiering van de gesloten jeugdhulp. Bij deze vorm van hulp is verblijf noodzakelijk. Van 2015 tot en met 2020 financierde het Rijk deze huisvestingslasten rechtstreeks aan de zorgaanbieders. Vanaf 2021 verloopt de financiering rechtstreeks via de gemeente.
4. Jeugdzorg (indexering)	In de budgetten voor Jeugdzorg houden we rekening met jaarlijkse indexering voor loon- en prijsstijgingen.
5. Jeugdzorg (transformatiefonds)	Begin 2019 stelden alle gemeenten in de jeugdzorgregio West-Brabant West de Strategie Veiligheid vast. We betalen deze activiteiten uit de Rijksbijdrage "transformatiefonds". Het Rijk stelde onze regio afgerond € 2 miljoen beschikbaar. Regionaal zetten we dit in voor programmamanagement, ondersteuning pilots en de implementatie van de Strategie Veiligheid. De resterende regionale middelen zetten de gemeenten afzonderlijk in. Voor Etten-Leur bedragen de resterende middelen voor 2021 € 48.000. We besteden dit bedrag volgens het lokale actieplan voor de tijdelijk inzet van extra jeugdprofessionals.

Onderwerp	Toelichting
6. Jeugdzorg (transformatiefonds)	Volgens de dienstverleningsovereenkomst is de gemeente Roosendaal penvoerder. De middelen voor de uitvoering van het lokale actieplan Etten-Leur declareren we daarom bij de gemeente Roosendaal.
7. Jeugdzorg (Jeugdprofessionals)	Door loon- en prijsindexering stijgen de tarieven voor de inhuur van de Jeugdprofessionals.
8. Jeugdzorg (Jeugdprofessionals)	Door de coronacrisis zien we een toenemende problemen bij jeugdigen. Daarom breiden we voor 2021 en 2022 (tijdelijk) het aantal jeugdprofessionals uit met 1,5 fte. Deze kosten betalen we uit de ontvangen corona-compensatie (zie programma 0).
9. Woonvoorzieningen	Uit de jaarrekening blijkt dat het aantal inwoners dat een beroep doet op woonvoorzieningen, met name trapliften, in 2020 is gestegen. De oorzaken zijn een nieuwe duurdere aanbesteding voor trapliften, de vergrijzing en het feit dat ouderen zoveel mogelijk zelfstandig blijven wonen. Door de krapte op de woningmarkt en met name op die van aangepaste woningen honoreren we meer aanvragen voor deze woonvoorzieningen. Ook de invoering van het abonnementstarief speelt een rol zodat meer inwoners een beroep doen op woonvoorzieningen.
10. Huishoudelijke ondersteuning	In de eerste drie maanden van 2021 stijgt het aantal inwoners, dat een beroep doet op Huishoudelijke ondersteuning fors. Meer informatie leest u bij de ontwikkelingen in programma 6.
11. Huishoudelijke ondersteuning indexatie	In de budgetten voor Wmo houden we rekening met jaarlijkse indexering voor loon- en prijsstijgingen.
12. Wmo begeleiding	In de eerste drie maanden van 2021 stijgt het aantal inwoners, dat begeleiding nodig heeft. Meer informatie leest u bij de ontwikkelingen in programma 6.
13. Wmo begeleiding	In de begroting 2021 namen we een bezuinigingstaakstelling op door een algemeen toegankelijke dagbesteding (Stekkie 2) te realiseren. Door de coronacrisis is het niet mogelijk om met onze zorgaanbieders deze dagbesteding te organiseren. Daarom realiseren we deze taakstelling in 2021 niet.
14. Begeleiding Wmo indexatie	Door loon- en prijsindexering stijgen de tarieven.
15. Tijdelijke extra Wmo-consulenten	Voor het realiseren van de afgesproken besparing zetten we voor 18 maanden 1,5 extra formatie in. Deze kosten betalen we uit de ontvangen corona-compensatie (zie programma 0).
16. Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandige Ondernemers (Tozo)	Van het rijk ontvingen we, aanvullend op het reeds in de begroting opgenomen bedrag, een uitkering voor de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo). Per saldo budgettair neutraal.
17. Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandige Ondernemers (Tozo)	De ontvangen Tozo-bijdrage betalen we door aan het Werkplein. Per saldo budgettair neutraal.
18. Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten (TONK)	Voor de uitvoering van de regeling TONK ontvingen we van het Rijk een uitkering. Het Werkplein voert deze regeling uit. We storten de uitkering door naar het Werkplein.
19. Beleidsadviseur Samenleving	Door de toename van de werkzaamheden binnen het brede werkkterrein van de Wmo (wonen, zorg, beschermd wonen en welzijn) is het nodig om de formatie met een beleidsadviseur uit te breiden.
20. Werkvoorzieningschap West Noord-Brabant (WVS)	De WVS paste haar begroting 2021 aan. Dit leidt tot een voordeel voor Etten-Leur. Met dit voordeel realiseren we de taakstelling op verbonden partijen (programma 0) en betalen we de hogere kosten van de aanbesteding van maaiwerkzaamheden (programma 5).
21. Algemene uitkering meicirculaire 2021	We verwerken de financiële gevolgen van de meicirculaire 2021. Het gaat om een doorbetaling aan de WVS en enkele kleine taakmutaties.
22. Overig	Eén of meerdere afwijkingen, kleiner dan € 50.000.

7. Volksgezondheid en milieu

Ontwikkelingen - Omgevingswet

Uitwerken beleid duurzaamheid en milieu

De Omgevingswet en Omgevingsvisie leiden tot een aantal werkzaamheden voor Duurzaamheid en Milieu. De notitie Duurzaamheid en Milieu die de gemeenteraad al behandelde, dient hiervoor als basis. De kosten voor de uitwerking zijn nog niet bekend.

De volgende zaken werken we de komende jaren verder uit in programma's en beleid:

- we verankeren de milieuaspecten in een omgevingsplan;
- we werken beleid uit voor duurzame mobiliteit;
- we stellen een programma klimaatadaptatie op;
- we versterken biodiversiteit;
- we werken aan overige programma's op basis van de omgevingsvisie.

Geluid en Omgevingswet

We zijn wettelijk verplicht om jaarlijks monitoring en beheersing van geluid uit te voeren. Daarvoor stellen we een basiskaart geluid gemeentelijke wegen op. Ook stellen we Geluid Productie Plafonds voor de industrieterreinen Vosdonk en Zwartenberg op. De jaarlijkse kosten zijn € 20.000. Op dit moment kan dit vanuit de bestaande budgetten voor duurzaamheid. We beoordelen later of er meer budget nodig is.

Luchtkwaliteit en Omgevingswet

Het gaat om de uitvoering van de onderdelen luchtkwaliteit en omgevingsveiligheid van de Omgevingswet. We brengen de aandachtsgebieden in beeld en stellen een wettelijk verplicht luchtkwaliteitsplan op. Op dit moment kan dit vanuit de bestaande budgetten voor duurzaamheid. We beoordelen later of er meer budget nodig is. De uitvoering van de omgevingsveiligheid is al voorzien in de reguliere middelen.

Bodem en Omgevingswet

De gemeente gaat na invoering van de Omgevingswet bodemtaken uitvoeren die de provincie daarvoor uitvoerde. Er is nog geen duidelijkheid over basis- en verzoektaken voor de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB). Ook is er nog geen duidelijkheid over de financiële middelen die de Rijksoverheid hiervoor beschikbaar stelt. Dat weten we pas in het najaar van 2021.

Ontwikkelingen - Klimaatakkoord

Klimaatakkoord: uitvoeringskosten en personele ontwikkelingen

De energietransitie versnelt fors. De Rijksoverheid liet de inzet van personeel in beeld brengen. Op basis van dat onderzoek schatten we in dat tot 2030 structureel 17-19 fte extra nodig zijn. In

totaal onderscheidt het rapport 28 nieuwe of (sterk) geïntensiverde taken die we moeten uitvoeren zoals:

- uitvoering en communicatie wijkuitvoeringsplannen transitievisie warmte;
- verduurzaming eigen organisatie en vastgoed;
- verkeer;
- civiele techniek;
- landbouw/natuur;
- juridisch en financieel

Naast deze personele inzet zijn er ook aanzienlijke kosten, vooral voor technisch onderzoek. Eerder gaf de rijksoverheid aan deze kosten te vergoeden. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) maakt zich hier ook sterk voor. We gaan hier ook vanuit. Voorstellen voor extra capaciteit komen mogelijk in 2021, maar dit is volledig afhankelijk van de bijdragen van de rijksoverheid.

De werkelijke stijging van het aantal fte bepalen we op het moment dat de vergoeding van de rijksoverheid duidelijk is. Voorlopig houden we rekening met € 100.000 voor kosten wanneer we daar ook een gelijke bijdrage van de overheid voor ontvangen. Dit budget is daarom neutraal verwerkt in de cijfers.

Ontwikkelingen - afval

Samenwerking met Breda

We werken de komende zes jaar samen met Breda. Dat betekent dat:

- we inzamelvoertuigen beschikbaar stellen aan Afvalservice Breda, de aanbesteding van de voertuigen is in 2021 afgerond en de opdracht werd verstrekt;
- Afvalservice Breda verzorgt de uitvoering van de afvalinzameling.

In 2021 breiden we de samenwerking verder uit door bijvoorbeeld de inzet van afvalcoaches naast de huidige manier van handhaving.

Milieustraat

In de loop van 2021 wordt duidelijk of we de samenwerking met Rucphen ook na 2022 voortzetten.

Door het voortduren van de coronacrisis verwachten we ook in 2021 meer afvalstoffen op de milieustraat in te zamelen. Door de inzamelresultaten verwachten we de komende jaren een verdere ontwikkeling van de manier van inzamelen. Voor 2025 streven we naar 30 kilo restafval per inwoner.

Afval, plastic, blik en drankkartons (PBD)

De gemeenteraad besloot de inzameling van PBD over te schakelen van huis-aan-huis naar inzameling via centrale ondergrondse wijkcontainers met persfunctie. In 2021 besteden we de aanschaf van de wijkcontainers samen met Breda aan. Afhankelijk van het resultaat van de aanbesteding, de levertijd en het plaatsingstijdstip van de wijkcontainers vind de daadwerkelijke omschakeling in het laatste kwartaal van 2021 plaats.

Statiegeldregelingen

De landelijke statiegeldregeling wordt per 1 juli 2021 van toepassing op kleine PET flesjes (water en frisdrank). In 2022 wordt duidelijk wat de effecten van de deze wijziging zijn op het zwerfafval en de inzameling van PBD.

Op 31 december 2022 wordt de statiegeldregeling opnieuw uitgebreid en van toepassing op blikjes (frisdrank, bier enzovoorts).

Vergoeding Afvalfonds stopt

Per 31 december 2022 stoppen de afspraken met Nedvang over de vergoeding vanuit het Afvalfonds voor de extra aanpak van zwerfafval. Met deze vergoeding voeren we in 2021 en 2022 diverse projecten uit en we ondersteunen zwerfafval opruim initiatieven. De afgelopen jaren bereikten we met deze vergoeding goede resultaten. We willen na 2022 deze projecten voortzetten. Hoe we dit dan financieren is nog niet duidelijk.

Ontwikkelingen - overig

Regionale energie strategie (RES): ontwikkelfonds lokale energieprojecten

Voor de RES West-Brabant werken we een regionaal ontwikkelfonds voor lokale energieprojecten uit. Voor de inrichting ervan is een eenmalige inleg van alle betrokken gemeenten nodig. De hoogte van de inleg bepalen we later en leggen we voor aan de gemeenteraad. Het huidige uitgangspunt is dat we eenmalig € 25.000 moeten inleggen in 2022. Daarvoor vragen we nu budget.

Bij de ondertekening van het klimaatakkoord drong de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) aan op voldoende tegemoetkoming aan gemeenten om het klimaatakkoord uit te voeren. Over de hoogte is nog niets bekend.

Wet natuurbescherming

We voeren het Soortenmanagementplan en de ontheffing Wet natuurbescherming uit. Dat is nodig voor het behoud en versterken van de biodiversiteit. Dit heeft effect op de beheerkosten omdat er meer natuurlijk beheer moet plaatsvinden. De jaarlijkse kosten zijn € 20.000. Duurzaamheid stelt het budget beschikbaar.

Klimaatadaptatie

We stellen een visiedocument en een uitvoeringsprogramma op voor de komende jaren met een schatting van de kosten. We verwachten € 30.000 aan structurele extra kosten voor duurzaamheid.

Hemelwaterbeleid: toetsing en handhaving

We stellen een hemelwaterverordening op als aandachtspunt in het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (VGRP). Het gaat om aanvullende regels over de omgang met hemelwater. Ons belangrijkste doel is dat woningen en bedrijven een waterberging op eigen terrein realiseren. We zijn gestart met het opstellen van de regels.

Als we regels invoeren moeten we die ook vooraf toetsen en achteraf handhaven. We verwachten dat hiervoor extra inzet nodig is. We onderbouwen dat na het opstellen van de regeling.

Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)

De invoering van de Omgevingswet heeft gevolgen voor de financiële bijdrage aan de OMWB. De rol van de OMWB verandert. Het inschatten van de financiële gevolgen daarvan is op dit moment lastig. Voor 2022 gaan we uit van financieel neutraal. Dat staat ook in de ontwerpbegroting OMWB 2022.

We kunnen op grond van de Omgevingswet ook weer milieuleges heffen. De gevolgen daarvan zijn op dit moment niet bekend. Dit nemen we mee bij de aanbidding van de legesverordening 2022.

Wat wilden we bereiken?

Een duurzame en gezonde leefomgeving creëren en behouden.

Wat zijn onze doelstellingen?

1. Minder dan 45 % van de inwoners van 19 jaar en ouder heeft een Body Mass Index (BMI) van 25 kg/m² en hoger.
Minder dan 42 % van de inwoners van 19 jaar en ouder heeft een hoge emotionele/sociale eenzaamheidsscore.
2. We beheren de gemeentelijke riool- en watervoorziening doelmatig en duurzaam om het (afval)watersysteem toekomstbestendig te maken.
3. De omvang huishoudelijk restafval (fijn afval) bedraagt maximaal 100 kg per inwoner.
4. De duurzaamheidsscore volgens TELOS⁴ duurzaamheidsmonitor bedraagt minimaal 48,5 (schaal 1-100).
5. In 2030 wordt in West-Brabant wordt 0,16 TWh aan duurzame energie opgewekt.

Wat hebben we gemeten?

De raad besloot de Burgerpeiling elke twee jaar te houden. Tot 2020 gebeurde dat ieder jaar. De laatste Burgerpeiling vond plaats in 2019. We houden de volgende Burgerpeiling in 2021.

De indicatoren in deze kadernota zijn daarom gelijk aan die in de jaarrekening 2020.

Op de website Waarstaatjegemeente.nl kunt u deze cijfers vergelijken met andere gemeenten. Bij het onderdeel 'Bekijk' vult u in: Etten-Leur.

Daarnaast vult u in waarmee u wilt vergelijken (gemeente, 25.000-50.000 inwoners, Nederland, enzovoorts).

⁴ universitair kenniscentrum duurzame ontwikkeling

Wat is de stand van zaken in 2021?

Beoogd resultaat is of wordt binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

Er is een risico of onzekerheid dat het beoogd resultaat niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit wordt gerealiseerd.

Beoogd resultaat is of wordt niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

Doelstelling 1:

Minder dan 45 % van de inwoners van 19 jaar en ouder heeft een Body Mass Index (BMI) van 25 kg/m² en hoger.

Minder dan 42 % van de inwoners van 19 jaar en ouder heeft een hoge emotionele/sociale eenzaamheidscore.

Uitvoering

1.1 We zetten samen met partners per wijk een netwerk op. De deelnemers helpen inwoners met overgewicht, bewegingsarmoede, alcohol- en/of drugsproblemen en sociaal isolement hun gedrag te veranderen en organiseren activiteiten ter preventie.

1.2 We starten met de gefaseerde introductie van de aanbevelingen voor inwoners om op wijkniveau te komen tot een leefomgeving die de gezondheid van de bewoners beschermt, bewaakt en bevordert.

1.3 We verlenen medewerking aan de Stichting Hartveilig Etten-Leur om eind 2021 over een dekkend AED netwerk (gebaseerd op het principe van de zes minutenzone) te beschikken.

We plaatsen in juni 2021 de laatste AED in het stedelijk gebied. Het netwerk is dan sluitend. In het buitengebied is een AED nu binnen acht minuten bereikbaar. Dit willen we in stappen verbeteren naar een bereikbaarheid van zes minuten.

Doelstelling 2:

We beheren de gemeentelijke riool- en watervoorziening doelmatig en duurzaam om het (afval)watersysteem toekomstbestendig te maken.

Uitvoering

2.1 We starten een onderzoek naar welke aanvullende maatregelen nodig zijn om de gevolgen van de klimaatverandering op te vangen en schade te voorkomen, weg te nemen of minstens te beperken.

2.2 We starten samen met onze partners met de verbetering van de waterhuishouding op het bedrijventerrein 'Vosdonk'.

We kunnen nog niet aangeven wanneer de uitvoering zal starten. Er is veel samenhang met andere projecten: de aanpak van de N640 en het aanleggen van een onderdoorgang voor water onder het spoor. Er loopt inmiddels een bestuurlijk overleg met Prorail, gemeenten en Waterschap om dit proces te versnellen.

Doelstelling 3:

De omvang huishoudelijk restafval (fijn afval) bedraagt maximaal 100 kg per inwoner.

Uitvoertoghting

3.1 We zamelen het huishoudelijk afval gescheiden in en bestrijden zwerfafval actief.

3.2 We zetten in op preventie en toezicht op zwerfafval en illegaal storten.

Doelstelling 4:

De duurzaamheidsscore volgens TELOS' duurzaamheidsmonitor bedraagt minimaal 48,5 (schaal 1-100).

Uitvoertoghting

4.1 Op 1 januari 2022 voldoen we aan de vanaf dat moment geldende milieuregels uit de Omgevingswet.

4.2 We herzien de bodembeheernota.

4.3 We voeren het gemeentelijk saneringsprogramma geluid uit.

4.4 In het kader van externe veiligheid stellen we aandachtsgebieden voor risicobronnen vast.

4.5 We stellen in overleg met partners een uitvoeringsprogramma met maatregelen voor de bestrijding van de gevolgen van de klimaatverandering vast.

4.6 We stellen in overleg met partners een 'Transitievisie warmte' voor de gehele gemeente op.

Doelstelling 5:

In 2030 wordt in West-Brabant 0,16 TWh aan duurzame energie opgewekt.

Uitvoertoghting

5.1 We stellen in overleg met bedrijven een programma/actieplan op om de lokale opgave uit de Regionale Energie Strategie voor 2030 te halen.

5.2 Als onderdeel van de Omgevingsvisie stellen een beleid voor/visie op grootschalige zonneparken en windmolens vast.

¹ universitair kenniscentrum duurzame ontwikkeling

Financiële ontwikkelingen

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we afwijkingen alleen toelichten wanneer ze € 50.000 of hoger zijn. De post "overig" gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000. Posten die politiek relevant zijn lichten we wel toe.

Bij de toelichting op het financiële resultaat nemen we **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.

We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

(bedragen x € 1.000)	2021	2022	2023	2024	2025
Actualisatie begroting 2021-2025					
1. Regeling Reductie Energieverbruik Woningen (REWE)	698	0	0	0	0
2. Duurzaamheid-REWE	-698	0	0	0	0
3. Duurzaamheid, kosten klimaatakkoord	0	-100	-100	-100	-100
4. Duurzaamheid, klimaatakkoord	0	100	100	100	100
5. Explosievenregeling	-9	0	0	0	0
6. Overig	-35	-61	-36	-36	-36
Totaal wijzigingen	-44	-61	-36	-36	-36

Toelichting afwijkingen (niet op website!)

Onderwerp	Toelichting
1. Regeling Reductie Energieverbruik Woningen (REWE)	Voor huurwoningen ontvangen we van het Rijk subsidie voor de Regeling Reductie Energieverbruik Woningen.
2. Duurzaamheid-REWE	We gebruiken de ontvangen subsidie voor projecten op energiebesparende maatregelen in huurwoningen.
3. Duurzaamheid, kosten klimaatakkoord	We verwachten de komende jaren extra kosten voor uitvoering van de maatregelen uit het klimaatakkoord.
4. Duurzaamheid, klimaatakkoord	We verwachten een extra rijksbijdrage voor uitvoering van de maatregelen uit het klimaatakkoord.
5. Explosievenregeling	Op verzoek van de gemeenteraad brengen we de kosten van het in 2020 uitgevoerde explosievenonderzoek ten laste van de post onvoorzien (zie programma 0).
6. Overig	Eén of meerdere afwijkingen, kleiner dan € 50.000.

8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Ontwikkelingen - Omgevingsvisie

Uitvoeren Omgevingsvisie

We schetsen de ambities en doelen voor de toekomst in de Omgevingsvisie. De ambities zijn hoog.

We breiden de woningvoorraad uit met 3.800 woningen tot 2040. Een derde van de woningen komt in bestaande woonwijken, twee derde van de woningen bouwen we in nieuwe woonwijken. De komst van nieuwe woonwijken is gekoppeld aan de aanleg van randwegen en een tunnel onder het spoor.

De komende jaren maken we de plannen. We maken geld vrij voor onder andere onderzoek, overleg en grondverwerving. De randwegen en tunnel hebben een functie voor heel Etten-Leur; de kosten mogen daarom slechts voor een deel ten laste van de grondexploitatie komen.

Totdat de aanleg van de randwegen start nemen we tussentijdse maatregelen, zodat de afwikkeling van het verkeer op bestaande wegen verbetert. Een extern bureau komt medio 2021 met aanbevelingen. We nemen voorlopige bedragen op, bij het opstellen van de begroting zijn de kosten waarschijnlijk beter in beeld.

Deze opgave vraagt extra capaciteit. Capaciteit die niet in de bestaande organisatie beschikbaar is. Om deze plannen op te pakken hebben we op termijn 3 tot 5 extra fte nodig. Het gaat dan om projectleiding, expertise in grondzaken (voor verwerving, contractvorming), subsidies, verkeer en communicatie. Deel van deze kosten kunnen ondergebracht worden in een algemeen voorbereidingskrediet en een deel komt ten laste van de begroting. Een voorstel daartoe volgt in 2022.

Ontwikkelingen - Wonen

Tijdelijke woningen

We willen in 2022 of 2023 ongeveer 30 tijdelijke woningen realiseren samen met woningcorporatie Alwel. We maakten daarover afspraken. In 2021 zoeken we een geschikte locatie en doorlopen de besluitvorming.

Regionale samenwerking wonen

Vanaf 2022 leveren we een financiële bijdrage aan de realisatie van regionale opdrachten, zoals visievorming en onderzoek op het gebied van wonen.

Lokaal onderzoek wonen

We willen twee onderwerpen lokaal onderzoeken:

1. we werken de afspraak met woningcorporatie Alwel en HuurdersBelangenVereniging (HBV) uit om elke drie jaar woningmarktonderzoek te doen;
2. we doen verkennend onderzoek naar de haalbaarheid van specifieke woonafspraken zoals de combinatie wonen-zorg.

Inbreidingslocaties

In de huidige raadsperiode werkten we aan bouwactiviteiten op uitbreidingslocatie De Streek. Binnenstedelijke locaties zijn onder andere Van Bergenpark, Withof, Couperuspark en Juvenaat. De komende periode wordt de lokatie Anna van Berchemlaan en Wipakker voorbereid. Ook zijn er ook een aantal kleinere projecten in voorbereiding: accommodaties scoutingverenigingen, Jeugdland en wijkcentrum Den Drempeel.

De gemeente streeft naar beheer en exploitatie van accommodaties door verenigingen zelf. Om dat te bereiken moeten de huidige accommodaties aangepast worden aan vooraf opgestelde kwaliteitseisen. Het komende jaar doen we hiervoor investeringsvoorstellen aan de raad.

Herontwikkeling en upgrading openbaar gebied Van 't Hoffstraat

We willen bij de herontwikkeling van de Van 't Hoffstraat het openbaar gebied gelijktijdig verbeteren. De extra investering is € 200.000 in 2022.

Ontwikkelingen - overig

Personele impact huidige werkvoorraad

Naast de ambities van de Omgevingsvisie hebben we ook te maken met een tekort aan capaciteit voor de huidige werkvoorraad. In 2020 hebben we een analyse gemaakt voor het uitvoeren daarvan en teruggekeken naar de voorgaande jaren. De afgelopen 4 jaar huurden we steeds 1 tot 2 fte in om de werkzaamheden in het betreffende team te organiseren. Het gaat om werk als wijzigings- en bestemmingsplannen, aanpassingen naar aanleiding van de Omgevingswet, voorbereiding van de uitvoering van de Omgevingsvisie en de groeiende vraag van buiten. Ook vinden we het in Etten-Leur belangrijk om de participatie en communicatie bij deze plannen en projecten goed te organiseren. Uit onze analyse blijkt dat we een structureel tekort hebben. In deze kadernota nemen we 2 fte bij team Ruimte en Economie en 1 fte bij team Communicatie op om deze werkzaamheden structureel uit te voeren.

Impact Wet kwaliteitsborging en Omgevingswet

Per 1 juli 2022 treden naar verwachting de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging in werking. De gevolgen voor de gemeente zijn enerzijds dat we weer leges voor milieuvergunningen en -activiteiten kunnen invoeren. Dit kan (deels) de kosten aan de OMWB die voor ons de milieutaken uitvoeren, dekken.

Anderzijds gaat met de Wet kwaliteitsborging voor vergunningen en toezicht op bouwactiviteiten een deel van de werkzaamheden naar de markt. Daardoor hebben we minder werk en ontvangen we minder leges. We voeren in het tweede kwartaal van 2021 een impactanalyse uit om de

financiële en personele consequenties in beeld te brengen. Bij het aanbieden van de Legesverordening 2022 geven we deze consequenties met concrete voorstellen aan.

Wat wilden we bereiken?

In Etten-Leur is het goed wonen, werken en recreëren.

Wat zijn onze doelstellingen?

1. De score voor de sociaal-culturele woonomgeving (op een schaal van 1-100) bedraagt minimaal 50.
2. De waardering van de buurt als leefomgeving (op een schaal van 1-10) bedraagt minimaal 8,00.

Wat hebben we gemeten?

De raad besloot de Burgerpeiling elke twee jaar te houden. Tot 2020 gebeurde dat ieder jaar. De laatste Burgerpeiling vond plaats in 2019. We houden de volgende Burgerpeiling in 2021.

De indicatoren in deze kadernota zijn daarom gelijk aan die in de jaarrekening 2020.

Op de website Waarstaatjegemeente.nl kunt u deze cijfers vergelijken met andere gemeenten. Bij het onderdeel 'Bekijk' vult u in: Etten-Leur.

Daarnaast vult u in waarmee u wilt vergelijken (gemeente, 25.000-50.000 inwoners, Nederland, enzovoorts).

Wat is de stand van zaken in 2021?

Beoogd resultaat is of wordt binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

Er is een risico of onzekerheid dat het beoogd resultaat niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit wordt gerealiseerd.

Beoogd resultaat is of wordt niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

Doelstelling 1:

De score voor de sociaal culturele woonomgeving (op een schaal van 1-100) bedraagt minimaal 50.

Uitvoering

1.1 We stellen een herziening van het bestemmingsplan 'Buitengebied' vast. De herziening bevat onder andere aangepaste regels voor zorgvuldige veehouderij (vertaling provinciale Omgevingsverordening), de wensen vanuit het raadsprogramma (onder andere nieuwe functies vrijkomende agrarische bebouwing en aangepaste regeling bijgebouwen), huisvesting seizoenarbeiders en teeltondersteunende voorzieningen. Ook herstellen we gedurende de afgelopen jaren gebleken tekortkomingen.

Er ontstond vertraging omdat er meer werk is dan dat er personeel beschikbaar is. We hebben inmiddels vacatures uitgezet om dit tekort op te lossen. Het doel blijft dat we voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet (1-1-2022) het ontwerp voor de gedeeltelijke herziening van het bestemmingsplan "Buitengebied" ter inzage leggen.

1.2 We leggen tijdig (vóór 1 januari 2022) het ontwerp van bestemmings- en wijzigingsplannen die in voorbereiding zijn ter inzage. Zo voorkomen we dat deze plannen onder de regels van de Omgevingswet vallen en we dubbel werk moeten doen.

Doelstelling 1:

**De score voor de sociaal culturele woonomgeving
(op een schaal van 1-100) bedraagt minimaal 50.**

Uitvoering

1.3 We stellen de omgevingsvisie vast (integraal strategisch beleid voor de fysieke leefomgeving als basis voor het omgevingsplan en de omgevingsprogramma's).

De gemeenteraad paste op 22 februari 2021 de denkrichting voor woningbouwlocaties en het toekomstig hoofdwegennet aan. We voeren onderzoek uit en gaan in overleg om een programma op te stellen. Daarna vullen we de visie verder aan en ronden we de visie af. We verwachten de vaststellingsprocedure van de Omgevingsvisie nog voor einde van 2021 op te starten.

1.4 Op 1 januari 2022 voldoen we aan de eisen van de Omgevingswet voor de omzetting van geldende bestemmingsplannen, verordeningen en een deel van het Activiteitenbesluit naar het omgevingsplan.

1.5 We beschikken over een standaardpakket aan regels waarmee we vanaf 1 januari 2022 (nieuwe) initiatieven volgens de regels van de Omgevingswet kunnen afhandelen.

1.6 In overleg met (keten)partners beschikken we over nieuwe werkprocessen waarmee we nieuwe vergunningaanvragen, toezicht en handhaving volgens de regels in de Omgevingswet kunnen afhandelen.

1.7 We voldoen aan de minimale eisen voor aansluiting op de landelijke portal voor het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).

1.8 We verwerven gronden afhankelijk van de keuzes in de omgevingsvisie voor stedelijke uitbreiding. Eventuele verwerving van gronden op strategische binnenstedelijke locaties (waaronder het bedrijventerrein) is afhankelijk van het aanbod.

We maken in de Omgevingsvisie keuzes over stedelijke uitbreiding. Bij deze keuzes bekijken we per keer of we gronden moeten verwerven.

1.9 Op 1 januari 2022 voldoen we aan de eisen van de Wet Kwaliteitsborging voor het bouwen.

Doelstelling 2:**De waardering van de buurt als leefomgeving****(op een schaal van 1-10) bedraagt minimaal 8,00.****Uitvoering**

2.1 We verwachten ongeveer 200 woningen aan de woningvoorraad toe te voegen (verdeling naar woningtype: 70% appartement en 30% grondgebonden woning, verdeling in categorie: 36% sociale huur, 17% middeldure huur, 3% goedkope koop en 44% middeldure en dure koop).

We hanteren het gelijke aantal woningen, maar de verdeling is gewijzigd.

Woningtype:

56% appartementen, 44% grondgebonden.

Prijsklasse:

13% sociale huur,

21% middeldure huur,

56% middeldure en dure koop.

2.2 We werken in goed overleg met bouwende partijen en onze inwoners verder aan plannen die woningbouw mogelijk maken op tenminste de volgende locaties: Stationsplein (voormalige Rabobank), noordoosthoek Schoenmakershoek-Oost, Anna van Berchemlaan 2 (huidige Nieuwe Nobelaarterrein), Kloostervelden en Wipakkerterrein.

We zorgen daarbij weer voor een gevarieerd aanbod van woningen in uiteenlopende prijsklassen. Een programma dat kansen biedt aan verschillende groepen actief woningzoekenden om een eerste of een volgende stap in hun wooncarrière te zetten.

2.3 We gaan actief aan de slag met uiteenlopende actuele huisvestingsvraagstukken (toenemende vraag naar betaalbare sociale huurwoningen, decentralisatie beschermd wonen en de leefbaarheid van wijken en buurten).

2.4 We werken verder aan eerder geformuleerde opgaven wonen met zorg.

We liepen vertraging op bij de uitwerking van enkele bestuursopdrachten door de coronacrisis.

2.5 We maken de jaarlijkse prestatieafspraken met de woningcorporatie Alwel en andere partners om diverse opgaven te realiseren.

Financiële ontwikkelingen

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we afwijkingen alleen toelichten wanneer ze € 50.000 of hoger zijn. De post "overig" gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000. Posten die politiek relevant zijn lichten we wel toe.

Bij de toelichting op het financiële resultaat nemen we **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.

We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

(bedragen x € 1.000)	2021	2022	2023	2024	2025
Actualisatie begroting 2021-2025					
1. Ruimtelijke Ordening - ontvangsten	100	0	0	0	0
2. Ruimtelijke Ordening - uitgaven	-100	0	0	0	0
3. Omgevingswet - leges	70	0	0	0	0
4. Omgevingswet - inhuur	-70	0	0	0	0
5. Personeel team Ruimte en economie	0	-183	-183	-183	-183
6. Volkshuisvesting tijdelijke woningen Alwel	0	-250	0	0	0
7. Overig	-20	-50	-25	-25	-50
Totaal wijzigingen	-20	-483	-208	-208	-233

Toelichting afwijkingen (niet op website!)

Onderwerp	Toelichting
1. Ruimtelijke Ordening - ontvangsten	We ontvangen meer exploitatiebijdragen dan verwacht door een groter aantal particuliere ontwikkelingen.
2. Ruimtelijke Ordening - uitgaven	Om aan de grote vraag om medewerking bij ruimtelijke ontwikkelingen te kunnen voldoen, maken we extra kosten.
3. Omgevingswet - leges	Ondanks de coronacrisis ontvangen we meer aanvragen voor omgevingsvergunningen (vooral voor bouwen).
4. Omgevingswet - inhuur	We huren tijdelijk extra capaciteit in voor bouwplantoetsing om het grote aantal aanvragen af te handelen.
5. Personeel team Ruimte en economie	Door grote drukte bij ruimtelijke ontwikkelingprojecten werven we een projectleider en medewerker. Deze brengen we in 2021 gedeeltelijk ten laste van de knelpuntenpot personeel (programma 0).
6. Volkshuisvesting tijdelijke woningen Alwel	We leveren een eenmalige bijdrage aan de realisatie van 30 tijdelijke woningen voor kwetsbare doelgroepen. Woningcorporatie Alwel heeft de regie.
7. Overig	Eén of meerdere afwijkingen, kleiner dan € 50.000.

Paragrafen

De paragrafen geven inzicht in de beheersmatige aspecten en risico's van een aantal onderdelen die dwars door alle programma's heen lopen. Vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) dient een aantal onderdelen als verplichte paragraaf bij begroting en jaarverslag opgenomen te worden, te weten: Lokale heffingen, Weerstandsvermogen en risicobeheersing, Onderhoud kapitaalgoederen, Financiering, Bedrijfsvoering, Verbonden partijen en Grondbeleid. Naast deze verplichte onderdelen besteden we binnen de paragrafen ook aandacht aan investeringen. De belangrijkste ontwikkelingen in 2020 en voor de jaren 2021-2024 binnen de genoemde onderdelen leest u hieronder.

Lokale heffingen

Lokale lastendruk

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) geeft jaarlijks de 'Atlas van de lokale lasten' uit. Deze Atlas laat de woonlasten (afvalstoffenheffing, rioolheffing en onroerendezaakbelasting) zien per gemeente en geeft de positie aan die de gemeenten ten opzichte van elkaar innemen. Op basis van de COELO-Atlas 2021 van goedkoopste gemeenten nemen we de tiende plaats van West-Brabant in.

Aanpassing tarieven

Belastingen

De stijging van de belastingtarieven baseren we op de door het Centraal Planbureau (CPB) gepubliceerde cijfers van de 'prijs netto materiële overheidsconsumptie'. In 2022 stijgen de tarieven met 1,5%.

Leges

Bij de stijging van de leges volgen we de stijging van de loonkosten. Dat doen we omdat de legeskosten vooral bestaan uit loonkosten. We gaan uit van een stijging met 1,1% in 2022.

De uitgangspunten voor de berekeningen van de leges en tarieven van de gemeentelijke opbrengsten leest u hier.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Uitgangspunten

Het weerstandsvermogen is de relatie tussen alle bekende risico's waarvoor we geen maatregelen nemen en de weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit bestaat uit de mogelijkheden en de middelen die de gemeente heeft (of kan hebben) om onvoorziene kosten op te vangen. Door de financiële risico's te beheersen en de weerstandscapaciteit hierop af te stemmen, voorkomen we dat elk risico dat zich voordoet direct dwingt tot bezuinigen of lastenverzwaring.

De ratio van het weerstandsvermogen geeft de verhouding weer van de beschikbare weerstandscapaciteit ten opzichte van de benodigde weerstandscapaciteit. In het 'Beleidskader 2018-2021' bepaalden we de uitgangspunten voor risicomanagement. Hierin gaan we uit van een weerstandsratio van minimaal 1,1.

Project Nieuwe Nobelaer

Stand van zaken eerste bestuursrapportage 2021

Realiseren van maatschappelijke effecten

Door de raadsbesluiten van 11 februari 2014, 22 februari 2016, 8 november 2016 en 30 oktober 2018 om nieuwbouw voor Nieuwe Nobelaer te realiseren op het Banakker-terrein worden de effecten gerealiseerd met betrekking tot:

- de ontplooiing en ontwikkeling van kinderen en jongeren in hun diverse leefmilieus op school, in het gezin en in hun vrije tijd;
- alle inwoners komen op een laagdrempelige manier in aanraking met vormen van kunst en cultuur onder andere ter bevordering van de sociale verbondenheid;
- er is sprake van een betaalbaar cultuuraanbod met behoud van de bestaande functies van Nieuwe Nobelaer.

Politiek-bestuurlijk en draagvlak

Draagvlak voor nieuwbouw Nieuwe Nobelaer is groot. Alle genoemde raadsbesluiten zijn bijna unaniem genomen. De overleggroep met de omgeving spreekt zich steeds positief uit over de planvorming.

Algemene en externe omgeving

Met de inwoners communiceren we over de uitvoering en inrichting van het openbaar gebied rondom de nieuwbouw. We doen dat via de overleggroep omgeving, via social media, nieuwsbrieven en de website.

We leggen het openbaar gebied gefaseerd aan. De eerste twee fases tussen het nieuwe zwembad en het nog te realiseren Cultuurcentrum Nieuwe Nobelaer zijn opgeleverd. Voor de laatste fase ronden we het inrichtingsplan en het bestek af. In deze fase nemen we ook de verplaatsing van de bypass van de rotonde aan de Rode Poort – Parklaan – Anna van Berchemlaan mee. Bij het opstellen van het inrichtingsplan betrokken we Stichting Nieuwe Nobelaer. Het voorlopig ontwerp bespraken we met de overleggroep omgeving. Zij waren enthousiast over het ontwerp. We starten in het tweede kwartaal 2021 de aanbesteding van de werkzaamheden. De uitvoering start kort voor de bouwvak 2021.

Veiligheid

Niet van toepassing.

Financiën

De raad besloot op 22 februari 2016 om het taakstellend krediet voor de realisatie van de nieuwbouw opnieuw vast te stellen. De aanbesteding voor de bouw startte in oktober 2017.

Stand van zaken eerste bestuursrapportage 2021

Uiteindelijk ontvingen we in de Europese niet-openbare aanbesteding één inschrijving. Naar onze mening was dit geen inschrijving waarop gunning van de opdracht kon plaatsvinden. Duidelijk was dat het budget uit februari 2016 voor het hele project (Banakker, Nieuwe Nobelaer en inrichting openbaar gebied) ontoereikend was in de huidige marktsituatie. We stelden in oktober 2018 de raad daarom voor extra budget voor het project beschikbaar te stellen en een nieuwe aanbesteding te starten. Op 30 oktober 2018 besloot de raad het gevraagde extra budget beschikbaar te stellen.

Planning

Na het succesvol afronden van de tweede aanbesteding gaven we op 17 april 2020 Bouwbedrijf Vrolijk BV opdracht voor de bouw van het nieuwe Cultuurcentrum Nieuwe Nobelaer. De bouw startte op 18 juni 2020 met het boren van de eerste paal. Het bereiken van het hoogste punt is op 16 maart 2021 gevierd.

De bouwwerkzaamheden verlopen goed. Op dit moment is de aannemer druk met het lijmen van niet-dragende wanden, het optrekken van schoon metselwerk, het aanbrengen van isolatie en dakbedekkingen, het aanbrengen van installaties enzovoorts. De aannemer verwacht het gebouw half mei wind- en waterdicht te hebben.

De aannemer liep in de ruwbouwfase een aantal weken vertraging op. Hij verwacht deze vertraging in de afbouwfase in te lopen. De oplevering staat gepland op 22 oktober 2021.

Naast de aanbesteding voor de bouw zijn ook aanbestedingsprocedures voor theaterstoelen, tribune, licht, geluid en stoffering nodig. De aanbesteding voor de theaterstoelen en tribune en die voor het geluid zijn inmiddels succesvol afgerond. De aanbestedingen voor het licht en de stoffering starten we op korte termijn.

Kwaliteit uitvoering

De raad volgt de kaders van het proces van de nieuwbouw via hun klankbordgroep. Ook informeren we de raad schriftelijk wanneer daarvoor aanleiding is.

Capaciteit organisatie en samenwerking partners

Het project vergt een forse inspanning van de organisatie. We hebben daarvoor een projectorganisatie opgezet. We betrekken de Stichting Nieuwe Nobelaer (SNN) daarbij intensief. SNN participeert mee in alle fasen van het project.

Risico's

Met het verstrekken van de opdracht en de daadwerkelijke start van de bouw zijn de risico's van de aanbesteding voor de bouw verdwenen. Uiteraard resteren nog wel de risico's bij de realisatie van een dergelijk complex bouwwerk voor geld, planning en kwaliteit. Door intensief bouwtoezicht en regelmatige bouwvergaderingen proberen we de risico's zo veel mogelijk te beperken. De aanbestedingstrajecten voor inrichting openbaar gebied, licht en stoffering moeten we nog afronden.

Onderhoud kapitaalgoederen

Onderhoud kapitaalgoederen

Om ervoor te zorgen dat kapitaalgoederen, bijvoorbeeld gebouwen en wegen, lang mee gaan is onderhoud nodig. In deze paragraaf beschrijven we het beleid over het onderhoud van kapitaalgoederen. Ook geven we informatie over de uitgaven voor dit onderhoud. De kapitaalgoederen verdelen we in:

- kapitaalgoederen openbaar gebied;
- kapitaalgoederen gebouwen;
- kapitaalgoederen sportaccommodaties.

Ontwikkelingen onderhoud kapitaalgoederen openbaar gebied

Kwaliteitsniveaus beheer openbare ruimte

De kwaliteitsniveaus die we in de begroting 2021 opnamen gebruiken we ook in 2022.

Wegbeheer

We beoordelen de onderhoudsvoorziening voor verhardingen iedere twee jaar. Na de globale visuele wegininspectie herberekenen we de onderhoudskosten aan alle verhardingen. Door de bezuinigingen van 2021 pasten we de kwaliteitsniveaus aan. Hierbij geldt uiteraard dat de veiligheid van het openbaar gebied voorop staat.

Groenbeheer

We koppelen grootschalige werkzaamheden in het openbaar groen aan de planning voor werkzaamheden aan de weg en/of riool. In 2021 staat een groot aantal civieltechnische werkzaamheden (riolering/weg) op de planning. Aanpassing of vervanging van het openbaar groen is dan ook noodzakelijk. Het budget voor de reguliere inboet nemen we op in de exploitatiebegroting. We actualiseren het groenbeheer in 2021.

Openbare verlichting

In 2019 startten we met het per wijk vervangen van de huidige verlichting door energiezuinige LED-verlichting. We zetten dit de komende jaren voort. Welke wijken hiervoor in aanmerking komen hangt af van de leeftijd van de armaturen en de te realiseren energiebesparing. We leveren hiermee een bijdrage aan de CO₂-reductie. Tegelijk maken we zo het beheer van de openbare verlichting eenvoudiger doordat we minder verschillende armaturen gebruiken. De raad stelde in 2021 het nieuwe beheerkader 2021 vast.

Ontwikkelingen onderhoud kapitaalgoederen gebouwen en sportaccommodaties

Gebouwen

Op dit moment bespreken we de volgende mutaties in het gebouwen bestand:

- afstoten van het vergadercentrum op de Markt;
- afhankelijk van de discussie met de scholen is het mogelijk dat er weer geld opgenomen moet worden voor onderhoud van delen van de schoolgebouwen;
- herhuisvesting door nieuwbouw voor Jeugdland;
- afstoten van huisvesting voor scouting Tarcisius aan de Vijfhuizenweg door privatisering;
- onderzoek naar nieuwbouw voor de scouting aan de Kokkenstraat en de Lambertusstraat;
- nieuwbouw van Nieuwe Nobelaer.

Het verduurzamen van panden verdient aandacht. Hiervoor is nog geen budget opgenomen in het onderhoudsplan.

Financiering

Financiering 2021

Door een tekort aan liquide middelen sloten we in het eerste kwartaal 2021 kasgeldleningen af. De rentepercentages voor deze kasgeldleningen waren negatief (tussen -0,46% en -0,49%). We ontvingen dus rente voor het afsluiten van deze leningen.

We verwachten dat de rente dit jaar nog laag blijft. We sluiten een langlopende lening af, wanneer financiering met kasgeld (door de kasgeldlimiet) niet meer mogelijk is.

2022-2025

In onze berekeningen gebruiken we twee rentepercentages:

- een rentepercentage voor het Grondbedrijf;
- een rentepercentage voor de overige investeringen.

De regelgeving schrijft voor hoe we deze percentages moeten bepalen. Voor de kadernota 2022-2025 hanteren we de percentages die we in de begroting 2021 gebruikten: 1,39% voor het Grondbedrijf en 1,0% voor de overige investeringen.

Bij het opstellen van de begroting 2022 bepalen we de definitieve percentages.

Bedrijfsvoering

Algemeen

Voor de organisatie is het realiseren van de toekomstvisie (2012), het raadsprogramma en het beleidskader (2018-2022) uitgangspunt. Om dit te bereiken, blijft de organisatie zich ontwikkelen. In de toekomstvisie stond al dat we een organisatie moeten zijn die flexibel is, ondernemend, klantgericht en innovatief. We werken daarom aan teamoverstijgend werken, aan denken vanuit de klant en samenwerken met inwoners en andere partners, we sturen op resultaat en werken met sturingsinformatie. Tot slot zorgen we voor ruimte voor experimenteren, leren en vernieuwing.

Loonkosten

De collectieve arbeidsovereenkomst (cao) had een looptijd tot 1 januari 2021. De onderhandelingen over een nieuwe cao leverden nog geen resultaat op.

Voor de loonkosten maken we een inschatting van de cao stijging. Hiervoor gebruiken we de indexcijfers van het Centraal Plan Bureau. Deze cijfers gebruikt de Rijksoverheid ook bij het opstellen van de circulaire van het gemeentefonds.

Verbonden partijen

Ontwikkelingen

Onze uitgangspunten bij regionale samenwerking zijn kwaliteitsverbetering, krachtenbundeling en kostenbeheersing. In deze paragraaf melden we kort de bijzonderheden voor 2022 en de jaren daarna.

Gemeenschappelijke Regeling West-Brabants Archief (WBA)

Met het nieuwe e-depot (digitale archieven) garandeert het WBA een efficiënter en effectiever gebruik aan haar deelnemers en gebruikers. De regierol die wordt verwacht van het WBA bij het e-depot wordt de komende jaren verder opgepakt.

In 2022 wordt een algehele evaluatie van het WBA gehouden. Hierbij wordt onder andere bepaald of de bestaande verdeelsleutel, volgens de hoeveelheid overgebrachte papieren archieven tot 1997, moet worden aangepast door de overbrenging van digitaal gevormde archieven naar het e-depot.

Door de komst van bijvoorbeeld de nieuwe Archiefwet en de Wet Open Overheid wordt de samenwerking tussen het WBA en haar deelnemers nog intensiever de komende jaren.

Gemeenschappelijke Regeling Belastingssamenwerking West-Brabant (BWB)

Een van de risico's bij de BWB is de invloed en opkomst van no cure no pay bureaus. Dit zorgt voor een aanzienlijke verhoging van het aantal waardebezwaren en proceskosten. In de begroting 2022 wordt rekening gehouden met een stijging van 40% van het aantal bezwaren ten opzichte van 2020. Bij een ongewijzigd beleid zal de stijging vele malen hoger zijn. De BWB streeft naar de verbetering van het product onroerendezaakbelasting. Onder andere de kwaliteit van de data is sterk verbeterd. Ook wordt de communicatie met de inwoners en bedrijven sterk verbeterd. Het aantal waardebezwaren zal hierdoor niet verminderen. Het moet wel leiden tot een stabilisatie van de proceskosten.

Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst West-Brabant (GGD)

GGD West-Brabant werkt voort aan haar strategische ambities uit de Agenda van de Toekomst (vastgesteld in 2019). Zij wil hiermee een bijdrage leveren om de gezondste regio van Nederland te worden. Kernpunten blijven gelijke kansen op gezondheid voor iedereen, preventie en een gezonde en veilige leefomgeving als basis voor een gezond leven. Daarbij heeft GGD West-Brabant oog voor de maatschappelijke gevolgen van de coronacrisis en de impact van corona op de Publieke Gezondheid. Tot slot zet GGD West-Brabant zich in voor een eigentijdse, toekomstbestendige en meer gedigitaliseerde dienstverlening.

Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)

De Omgevingswet treedt naar verwachting op 1 juli 2022 in werking. Dit is een ingrijpende wijziging. De regelgeving voor de fysieke leefomgeving wordt gewijzigd en gebundeld in één wet. De inzet van de wetgever is om het wettelijk verplichte basistakenpakket (VTH) beleidsneutraal om te zetten. De OMWB geeft in de kaderbrief 2022 aan dat desondanks rekening moet worden

gehouden met een kostenstijging.

De OMWB heeft na aandringen van een aantal deelnemers een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden voor kosteneffectiviteit. Het Dagelijks Bestuur ziet mogelijkheden om het kostenniveau in de jaren 2022 en 2023 met 4 à 7 % naar beneden bij te stellen. Hierbij maakt de OMWB een voorbehoud van mogelijk hogere kosten in verband met de Omgevingswet.

Het uitgangspunt van Etten-Leur blijft om alleen het wettelijk verplichte basistakenpakket door de OMWB te laten uitvoeren.

Gemeenschappelijke Regeling ICT West-Brabant West (ICT WBW)

De overgang naar de nieuwe gezamenlijke infrastructuur gaat van start. De voorbereidende (lift)projecten zijn nagenoeg afgerond.

ICT WBW zet de lijn in om zich te ontwikkelen naar een regieorganisatie waarmee zij hun dienstverlening optimaliseren. In de loop van 2022 volgt een nieuwe visie over de dienstverlening na 2024.

Per 1 januari 2022 treedt de gemeente Bergen op Zoom uit de GR ICT WBW.

Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Midden en West-Brabant

De Wet veiligheidsregio's is geëvalueerd. Het is nog niet duidelijk op welke termijn de wet wordt aangepast en wat de gevolgen voor de VRMWB zijn. Elementen in de rechtspositie van de brandweervrijwilligers zijn in strijd met Europese wet- en regelgeving. Landelijk wordt gezocht naar een oplossing. Vanaf 2022 werkt de VRMWB deze oplossing uit.

Het doel in 2022 is de samenleving redzamer te maken. Daarom gaat in 2022 de Risk Factory van start. De Risk Factory is een gebouw (voormalige Dongecentrale in Geertuidenberg) waarin met realistische en interactieve scenario's, zoals brandgevaar, phishing, verkeersveiligheid, groepsdruk en 1-1-2 bellen, kinderen en senioren (on)veiligheid ervaren én leren hoe te handelen.

Gemeenschappelijke Regeling Regio West Brabant (RWB)

De RWB werkt volgens haar actieprogramma 2019-2023 aan een krachtige regio op de thema's economie, arbeidsmarkt, ruimte en mobiliteit. Het actieprogramma 2024-2027 wordt eind 2023 opgesteld. De "nieuwe" gemeenteraden (gekozen begin 2022) worden hierbij betrokken.

Gemeenschappelijke Regeling Nazorg gesloten stortplaatsen

In de periode 2022-2025 stijgen de kosten niet ten opzichte van het begrotingsjaar 2021. We verwachten dat zelfs dat de kosten voor Etten-Leur dalen. Het in 2019 gesloten convenant met de provincie wordt waarschijnlijk verlengd van 5 naar 10 jaar. Deze termijn wordt benut om een aantal onderzoeken uit te voeren die positief van invloed zijn op de nazorgkosten, zoals:

- Het verlengen van de levensduur van de afdeklaag van de gesloten stortplaatsen met 25 of 50 jaar;
- De mogelijke aanpassing van de Leemtewet waarbij de "eeuwigdurende" nazorg voor gemeenten komt te vervallen.

Ook zijn er inkomsten uit verhuur van:

- de gebouwen en opstallen van de voormalige stortplaats Zevenbergen;
- de 'Bavelse berg' van voormalige stortplaats Bavel-Dorst.

Grondbeleid

Grondbeleid

In deze paragraaf geven we een toelichting op het grondbeleid. Naast de algemene ontwikkelingen benoemen we de risico's.

Algemene ontwikkelingen

We werken aan een omgevingsvisie die een beeld geeft van de veranderingen in het bestaand stedelijk gebied en van de toekomstige uitbreiding daarvan tot 2040. Voor alle projecten maken we een planning en een berekening van kosten en inkomsten. Dit doen we in het Uitvoeringsprogramma omgevingsvisie.

Wonen

De afspraken over de woningbouwproductie voor de periode 2020 – 2035 baseren we op de provinciale Bevolkings- en woningbouwbehoefteprognoses. Volgens deze prognoses is de opgave voor Etten-Leur de oplevering van nog minstens 2.400 woningen.

De gemeenten in de regio Breda deden de rijksoverheid een aanbod om samen met de regio Tilburg tot 2040 een deel van het landelijk woningtekort op te lossen. Etten-Leur doet daaraan mee. De opgave kan oplopen tot 3.800 woningen als Rijk en regio's tot afspraken komen.

Het gemeentelijk woningbouwprogramma in deze kadernota baseren we vooralsnog op het 'Beleidskader 2018-2021'. De woningen komen op diverse binnenstedelijke locaties en op nieuwe locatie(s) buiten bestaand stedelijk gebied. De gemeenteraad nam hierover in de omgevingsvisie een besluit.

Een gedetailleerd overzicht van het woningbouwprogramma per 1 januari 2022 leest u in het woningbouwprogramma 2022-2025.

Woningbouw 2022-2025

verkopen woningbouw in m ²	Prognose					
gemeentelijke locaties	2022	2023	2024	2025	> 2025	Totaal
Schoenmakershoek-Oost	9.000					9.000
Haansberg-Oost			14.550	14.550	11.400	40.500
Wipakker		7.000				7.000
Uitleglocatie		20.250	20.250	20.250	20.250	81.000
Meeuwisdijk					12.500	12.500
Nobelaer	5.900					5.900
Totaal	14.900	27.250	34.800	34.800	44.150	155.900

oplevering woningbouw in aantallen						
gemeentelijke locaties	Prognose 2022	2023	2024	2025	> 2025	Totaal
Schoenmakershoek-Oost		80	26			106
De Streek	50					50
Haansberg-Oost				34	50	84
Spoorzone / Juvenaat	120					120
Nobelaer		72	24			96
Kompas	41					41
4-Heemskinderen	14					14
Wipakker		PM				0
Uitleglocatie				100	200	300
Meeuwisdijk					10	10
Vosdonk-Munnikenhei	3			2		5
Totaal	228	152	50	136	260	826

oplevering woningbouw in aantallen						
locaties derden	Prognose 2022	2023	2024	2025	> 2025	Totaal
Stationsplein 45		PM				0
Withof		85				85
Couperuslaan	40	60				100
Stationsplein (4 leeuwen)	75					75
Van 't Hoffstraat		70				70
Van Bergenpark	56	100				156
Kloostervelden		142				142
Bisschopsmolenstraat (De Been)	14					14
Tamboerijn (Doremi)	22					22
Spoorlaan 19			PM			0
Hoge Neerstraat 2		11				11
Life & Garden			PM			0
Individuele plannen	2					2
Totaal	209	468	0	0	0	677
Totaal aantal woningen	437	620	50	136	260	1.503

Werken

Bedrijventerreinen

In 2017 zijn in regionaal verband met de provincie afspraken gemaakt over de bedrijventerreinen. Hergebruik heeft de hoogste prioriteit. In de loop van 2021 maken de gemeenten en provincie nieuwe programma-afspraken tot 2030. Etten-Leur wil vooral via herontwikkeling van bestaand bedrijventerrein aan de vraag voldoen. Door het ontbreken van geschikte en rendabele locaties gaan we niet over tot de aanleg van nieuw bedrijventerrein. In de omgevingsvisie nemen we daarover een besluit.

Een overzicht van de totale voorraad aan bedrijfskavels bij het Grondbedrijf leest u in de bijlage 'Uitgifte bedrijventerreinen, kantoorlocaties en detailhandel 2022-2025'. Wanneer we de voorraad bedrijfskavels afzetten tegen de prognose, dan blijkt dat de bestaande voorraad voor kleinschalige bedrijvigheid tot 2021 voldoende is. Om ook na deze periode te kunnen voorzien in bedrijfsgrond kochten we de locatie Oude Kerkstraat 2 aan. Deze locatie wordt na sanering aan de gemeente overgedragen. De overdracht verwachten we eind 2021 of uiterlijk begin 2022. Grootschalige bedrijven (meer dan een hectare) kunnen we op deze locatie maar zeer beperkt onderbrengen. Behalve de gemeente hebben ook anderen een beperkt aantal bedrijfskavels in de verkoop.

Detailhandel

Bij detailhandel ligt het accent op het Winkelhart en wijk- en buurtcentra. Samen met vastgoedeigenaren en ondernemers kijken we naar de positie van het Winkelhart en andere centra. We werken aan concrete maatregelen om de leegstand aan te pakken. Ook bestaat de noodzaak om het totale winkelaanbod terug te brengen. In de omgevingsvisie staan voorstellen.

Kantoren

Etten-Leur heeft geen gronden meer beschikbaar voor de bouw van kantoren. In regionaal verband zijn afspraken gemaakt om daar waar mogelijk het volume te laten krimpen.

Bedrijventerreinen 2022-2025

bedrijventerreinen in m ²	Prognose 2022	2023	2024	2025	> 2025	Totaal
Vosdonk-Zuid						
Kavel + woning	3.737	1.229	2.083			7.049
Vosdonk-Noord						
Oude Kerkstraat	15.746	15.746	15.746	15.746	15.746	78.730
Totaal	19.483	16.975	17.829	15.746	15.746	85.779

Risico's

De financiële bedrijfsvoering van het Grondbedrijf is zo opgezet dat we risico's in principe opvangen zonder dat we een beroep doen op de algemene dienst van de gemeente. In de onderstaande tabel is aangegeven:

- het actuele risicoprofiel van de grondexploitaties;

- het noodzakelijke weerstandsvermogen op basis van de risicoberekening;
- de verwachte exploitatieresultaten;
- het aantal m² grond dat in eigendom is.

(bedragen x € 1.000)	risicoprofiel 1-1-2022	Bruto benodigd weerstandsvermogen	Prognose resultaat	voorraad gronden m²
Grondexploitaties	20.347	7.130	1.165	517.279

Uit het overzicht van onze reserves blijkt dat de 'Reserve exploitatie risico's' toereikend is.

Een gedetailleerd overzicht van de grondexploitatie risico's vindt u in de bijlage 'Risico's grondexploitaties per 1 januari 2022'. Daarin staat ook een totale berekening van het weerstandsvermogen dat nodig is. Uit dit overzicht blijkt dat de 'Reserve exploitatie risico's' toereikend is.

Risico's grondexploitatie per 1-1-2022

Woningbouwlocaties				
(bedragen x € 1.000)	boekwaarde	Risico	Prognose resultaat	m²
Schoenmakershoek-Oost	4.800	3.200	-2.485	9.000
Spoorzone Juvenaat	-660	660	0	0
De Streek	-2.770	2.230	540	0
Nobelaer	1.815	1.285	175	5.900
Haansberg-Oost	4.285	250	1.340	40.500
't Carillon	-75	50	25	0
Kompas	-265	405	-140	0
4-Heemskinderen	-295	280	15	0
Woningbouwlocaties	6.835	8.360	-530	55.400
Bedrijventerreinen				
Vosdonk-Zuid	-320	1.050	510	7.049
Vosdonk Noord	9.650	2.700	-1.500	78.730
Bedrijventerreinen	9.330	3.750	-990	85.779
Kantoorlocaties				
Totaal	16.165	12.110	-1.520	141.179

Materiële vaste activa	boekwaarde	Risico	Prognose resultaat	m²
Hoge Haansberg	610	60	610	130.750
Hoge Haansberg	1.675	775	1.675	162.575
Hilsebaan	70	10	70	11.925
Meeuwisdijk	225	25	225	48.400
Meeuwisdijk	105	10	105	22.450
Totaal	2.685	880	2.685	376.100

Panden	boekwaarde	Risico	OZB of taxatiewaarde	m²
Hoefenseweg 34	600	60	600	12.950
Totaal	600	60	600	12.950
Totaal exploitatiegebieden	19.450	13.050		517.279

Totalen	boekwaarde	Risico
Woningbouwlocaties	6.835	8.360
Bedrijventerreinen	9.330	3.750
	16.165	12.110
Kantoorlocaties	0	0
Materiële vaste activa	2.685	880
Panden	600	60
Maximaal risico	19.450	13.050

Minimale waarde en voorzieningen	Minimale waarde	Voorzieningen exploitatie tekorten
Woningbouwlocaties	554	2.625
Bedrijventerreinen	4.289	1.500
	4.843	4.125
Kantoorlocaties		
Materiële vaste activa	2.685	
Panden	600	
Minimale waarde en voorzieningen	8.128	4.125

Berekening reëel risico:		
Boekwaarde	19.450	
Risico	13.050	
Planschade risico afgesloten complexen	100	
Maximaal risico		32.600
Minimale waarde gronden en panden	8.128	
Voorziening exploitatie tekorten	4.125	
Minimale waarde en voorzieningen		-12.253
Gecorrigeerd risico		20.347
Reëel risico	35%	7.130

(bedragen x € 1.000)	Prognose resultaat	voorraad gronden m²
Woningbouwlocaties	-530	55.400
Bedrijventerreinen	-990	85.779
	-1.520	141.179
Kantoorlocaties	0	0
Verspreide percelen	2.685	376.100
Totaal	1.165	517.279

Investerings

Krediet aanpassingen

In de eerste bestuursrapportage 2021 stellen we de volgende aanpassingen in de investeringskredieten voor.

(bedragen x € 1.000)	Verhoging	Verlaging
1. Hoofdwegenstructuur	250	
2. Landmeetapparatuur	43	
3. Mobiele apparatuur	75	
4. Projecten informatie		75
5. Financieel pakket		85
6. Gebouwen WMO-proof maken		85
7. Gebouwen duurzaam maken	85	
Totaal	453	245

1. Hoofdwegenstructuur

Om met de voorbereiding voor de noodzakelijke aanpassing van de hoofdwegenstructuur te kunnen starten is een voorbereidingskrediet nodig. Dit betreft de inhuur van externe capaciteit en deskundigheid bij grondverwerving en de technische voorbereiding om bestaande wegen aan te passen aan de toekomstige structuur.

2. Landmeetapparatuur

De vervanging van de landmeetapparatuur stond gepland in 2022. Door de komst van de nieuwe landmeter en de verouderde apparatuur halen we de aanschaf een jaar naar voren.

3. Mobiele apparatuur

Onder andere door het thuiswerken is het budget voor mobiele apparatuur niet toereikend. We verhogen dit krediet. Hiervoor verlagen we het krediet van Projecten informatie en automatisering met hetzelfde bedrag.

4. Projecten informatie

Er is ruimte om dit krediet te verlagen om in te zetten voor de mobiele apparatuur.

5. Financieel pakket

Voor de vervanging van het financieel pakket was een krediet beschikbaar. De kosten kunnen we niet activeren en verantwoorden we direct in de exploitatie (zie programma 0). Het krediet vervalt.

6. en 7. Gebouwen WMO-proof en duurzaam maken

In de periode 2016-2019 was jaarlijks € 100.000 beschikbaar om gebouwen WMO-proof en duurzaam te maken. Dit hadden we verdeeld in 2 kredieten. We verschuiven nu € 85.000 van WMO-proof naar duurzaam. Het totaal van € 400.000 wijzigt hiermee niet.

Investeringsruimte 2022-2025

Om nieuwe investeringen te kunnen doen, nemen we jaarlijks een bedrag aan kapitaallasten op als beschikbare investeringsruimte.

Deze bedragen zijn als volgt:

2022: € 206.000

2023: € 217.000

2024: € 439.000

2025: € 210.000

Het bedrag dat we hiervoor kunnen investeren is afhankelijk van de levensduur van de investering en ligt ongeveer tussen de € 200.000 en € 4.000.000.

Financiële positie

Financiële positie reserves en voorzieningen

Inleiding

Het financiële beleid van gemeente Etten-Leur verdelen we onder in diverse elementen waaronder de reserves en voorzieningen. In maart 2017 stelde de gemeenteraad het 'Beleidskader reserves en voorzieningen' in de 'financiële verordening gemeente Etten-Leur 2017' vast. We actualiseren het inzicht in de financiële positie jaarlijks gelijktijdig met de kadernota.

Doelstelling

De doelstelling van deze 'Financiële positie reserves en voorzieningen 2021' is om een actueel beeld te geven van de reserves en voorzieningen van de gemeente Etten-Leur. We geven hier inzicht in de ontwikkeling van de reserves en voorzieningen. Zo kan de gemeenteraad zijn kaderstellende rol goed uitvoeren. Hierbij hoort onder andere het vaststellen van de uitgangspunten voor de reserves en voorzieningen. Deze uitgangspunten zijn afgeleid uit het 'Beleidskader reserves en voorzieningen'.

Voor de financiële positie reserves en voorzieningen geldt als basis de uitkomsten van de jaarrekening 2020 en de huidige meerjarenraming 2021-2024. Ook nemen we de wijzigingen uit deze kadernota 2022-2025 (inclusief de eerste bestuursrapportage 2021) hierin mee. De resultaatbestemmingen uit de jaarrekening 2020 zijn NIET opgenomen.

Samenvatting

Deze samenvatting bevat de belangrijkste wijzigingen en beslispunten van de financiële positie.

Uit het actuele overzicht van de reserves en voorzieningen blijkt dat de gemeente Etten-Leur op 1 januari 2021 14 reserves en 16 voorzieningen heeft. We actualiseerden de uitgangspunten en het te verwachten verloop van de reserves en voorzieningen. Als basis van deze actualisatie gebruikten we de 'Financiële positie reserves en voorzieningen 2020', die als onderdeel van de kadernota 2021-2024 is vastgesteld.

Naast enkele tekstuele wijzigingen stellen we voor:

1. de **'Financiële positie reserves en voorzieningen 2021'** vast te stellen.

Totaal reserves 2020-2025

De ontwikkeling van de reserves van 2020 tot en met 2025 leest u in dit overzicht.

<i>(bedragen x €1.000)</i>	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Algemene risico reserve	3.527	3.970	3.220	3.720	4.220	4.720
Rekeningsaldi	2.679	2.510	2.510	2.510	2.510	2.510
Totaal algemene reserves	6.205	6.481	5.731	6.231	6.731	7.231
Dekkingsreserve kapitaallasten Onderwijs	11.322	10.753	10.211	9.684	9.172	8.660
Dekkingsreserve Sportvoorzieningen	6.099	5.812	5.526	5.240	4.953	4.667
Totaal bestemmingsreserves (dekking)	17.421	16.566	15.737	14.923	14.125	13.326
Reserve Volkshuisvesting algemeen	101	101	101	101	101	101
Reserve Landschapsbeheer/-beleid	449	399	349	349	349	349
Reserve Optimalisatie bedrijfsvoering	751	700	700	700	700	700
Reserve Automatisering	465	365	215	195	0	0
Reserve Elektronische dienstverlening	88	48	0	0	0	0
Reserve Beheren op Niveau	300	214	214	214	214	214
Totaal bestemmingsreserves (overig)	2.154	1.827	1.579	1.559	1.364	1.364
Reserve Exploitatierisico's	9.000	10.011	10.661	11.237	11.813	12.389
Reserve StructuurvisiePlus	588	583	1.012	1.299	1.586	1.873
Reserve Compenserend groen	0	0	41	82	123	164
Reserve Cultuur	283	160	129	96	63	30
Totaal reserves Grondbedrijf	9.872	10.755	11.844	12.715	13.586	14.457
Totaal reserves Algemene Dienst en Grondbedrijf	35.652	35.628	34.890	35.428	35.805	36.377

Algemene reserves

De reserves van de gemeente Etten-Leur verdelen we onder in algemene reserves, de bestemmingsreserves en de bestemmingsreserves van het Grondbedrijf.

Algemene reserves

De gemeente Etten-Leur heeft twee algemene reserves. De algemene risicoreserve en de reserve rekeningsaldi. Deze reserves hebben een inkomensfunctie. We gebruiken deze reserves voor het opvangen van risico's in algemene zin en het opvangen van risico's waarvoor geen (toereikende) bestemmingsreserves zijn ingesteld.

Algemene risicoreserve	
Datum instelling	Vóór 2000
Soort reserve	Algemene reserve.
Doelstelling/ bestemming	De algemene risicoreserve wordt gerekend tot de middelen die ingezet kunnen worden om tegenvallers in de lopende exploitatie op te vangen (weerstandscapaciteit), zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van de programma's. De reserve kan boven het minimumniveau worden gezien als een vrije reserve, voor zover er geen concrete bestemming aan is gegeven.
Periode reserve	Niet bepaald.
Minimum	In het 'Beleidskader 2018-2021' bepaalden we de uitgangspunten voor risicomanagement. Hierin gaan we uit van een weerstandsratio van minimaal 1,1.
Maximum	Geen maximum bepaald.
Overige toevoegingen	- Jaarlijkse toevoeging - Buitengewone baten. - Voordelige rekeningsaldi na geautoriseerde resultaatbestemmingen.
Wijze van besteding	Boven het minimumniveau zijn de reservemiddelen aanwendbaar voor het realiseren van beleidsdoelstellingen. Voor dekking van diverse projecten is een onttrekking aan de reserve geraamd.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand 1 januari	7.248	3.527	3.970	3.220	3.720	4.220
Stortingen	215	543	500	500	500	500
Onttrekkingen	3.936	99	1.250	0	0	0
Stand 31 december	3.527	3.970	3.220	3.720	4.220	4.720

Rekeningsaldi

Reserve Rekeningsaldi	
Datum instelling	Vóór 2000
Soort reserve	Algemene reserve (rekeningresultaat vóór bestemming).
Doelstelling/ bestemming	Het rekeningsaldo van een bepaald jaar wordt eerst afzonderlijk gepresenteerd voordat het saldo bestemd wordt. Het betreft hier het saldo exclusief het saldo van de grondexploitatie. Volgens bestaand beleid wordt het resultaat grondexploitatie toegevoegd aan de reserves Grondbedrijf.
Periode reserve	Niet bepaald.
Minimum	€ 0
Maximum	Maximaal het rekeningresultaat van het afgesloten begrotingsjaar.
Overige toevoegingen	Niet van toepassing.
Wijze van besteding	Bij vaststelling van de jaarrekening geeft de gemeenteraad bestemming aan het resultaat.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand 1 januari	-3.467	2.679	2.510	2.510	2.510	2.510
Stortingen	6.322	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	176	168	0	0	0	0
Stand 31 december	2.679	2.510	2.510	2.510	2.510	2.510

Bestemmingsreserves

Een bestemmingsreserve is een reserve waaraan de gemeenteraad een bepaalde bestemming heeft gegeven.

Bestemmingsreserves zijn onderverdeeld in dekkingsreserves en overige bestemmingsreserves.

Dekkingsreserves

Er zijn twee reserves gevormd voor de dekking van de kapitaallasten van investeringen met een economisch nut (scholen en sportaccommodaties). Deze investeringen moeten we activeren zonder dat eventuele bijdragen uit reserves hierop in mindering zijn gebracht. Hieronder staan de uitgangspunten en de ontwikkeling van de dekkingsreserves.

Dekkingsreserve kapitaallasten onderwijs

Dekkingsreserve kapitaallasten onderwijs	
Datum instelling	2005
Soort reserve	Dekkingsreserve.
Doelstelling/ bestemming	De reserve wordt ingezet voor de dekking van kapitaallasten van brede scholen.
Periode reserve	Afschrijvingsperiode scholen (40 jaar).
Minimum	€ 0
Maximum	Boekwaarde brede scholen.
Overige toevoegingen	Kapitaallasten die begroot zijn voor onderwijsinvesteringen worden, voor het gedeelte van de investering dat nog niet gerealiseerd is, in het lopende begrotingsjaar gestort in de dekkingsreserve kapitaallasten Onderwijs.
Wijze van besteding	Het deel van de jaarlijkse kapitaallasten van de brede scholen dat boven de begroting uitgaat.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand 1 januari	11.902	11.322	10.753	10.211	9.684	9.172
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	580	568	542	527	512	512
Stand 31 december	11.322	10.753	10.211	9.684	9.172	8.660

Dekkingsreserve Sportvoorzieningen

Dekkingsreserve kapitaallasten Sportvoorzieningen	
Datum instelling	2010
Soort reserve	Dekkingsreserve.
Doelstelling/ bestemming	De reserve wordt ingezet voor de dekking van de afschrijvingen van sportvoorzieningen in sportparken Lage Banken, De Streek, Hoge Neerstraat en Trivium.
Periode reserve	Afschrijvingsperiode sportvoorzieningen (40 jaar).
Minimum	€ 0
Maximum	Boekwaarde sportvoorzieningen (40 jaar).
Overige toevoegingen	Niet van toepassing.
Wijze van besteding	Jaarlijkse afschrijving van de sportvoorzieningen.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand 1 januari	6.385	6.099	5.812	5.526	5.240	4.953
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	286	286	286	286	286	286
Stand 31 december	6.099	5.812	5.526	5.240	4.953	4.667

Reserve Volkshuisvesting algemeen

Ook de overige bestemmingsreserves lichten we toe:

Reserve Volkshuisvesting algemeen	
Datum instelling	Vóór 2000
Soort reserve	Overige bestemmingsreserve.
Doelstelling/ bestemming	De reserve is bedoeld voor volkshuisvestingprojecten volgens het uitwerkingsprogramma Wonen.
Periode reserve	Niet bepaald.
Minimum	€ 0
Maximum	Geen maximum bepaald.
Overige toevoegingen	Incidentele baten volkshuisvesting, zoals bijvoorbeeld bij verkoop van woningen waarop een winstdelingsclausule ligt.
Wijze van besteding	Wanneer de kosten van het uitwerkingsprogramma Wonen in een jaar de exploitatiebegroting op de post Volkshuisvestingsbeleid overschrijden, onttrekken we de meerkosten in dat jaar aan deze reserve.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand 1 januari	101	101	101	101	101	101
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Stand 31 december	101	101	101	101	101	101

Reserve Landschapsbeheer/- beleid

Reserve Landschapsbeheer / -beleid	
Datum instelling	2001
Soort reserve	Overige bestemmingsreserve.
Doelstelling/ bestemming	Uit deze reserve worden projecten van de provinciale regeling 'Kwaliteitsverbetering Landschap' betaald. Ook heeft de reserve een bufferfunctie voor de activiteiten van het Landschapbeleidsplan en particulier landschapsbeheer. Schommelingen in exploitatielasten worden uit de reserve genivelleerd.
Periode reserve	Niet bepaald (gekoppeld aan looptijd Landschapbeleidsplan).
Minimum	€ 0
Maximum	Niet bepaald.
Overige toevoegingen	Verplichte bijdragen van ontwikkelaars aan de provinciale regeling 'Kwaliteitsverbetering Landschap' worden in het lopende begrotingsjaar in deze reserve gestort. Ook worden voordelige saldi op de onderdelen landschapsbeleid en -beheer (exclusief uren) toegevoegd.
Wijze van besteding	Uitgaven voor de regeling 'Kwaliteitsverbetering Landschap' worden uit deze reserve betaald. Deze uitgaven zijn aan regels gebonden. Ook komen nadelige saldi op de onderdelen landschapsbeleid en -beheer (exclusief uren) ten laste van deze reserve.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand 1 januari	243	449	399	349	349	349
Stortingen	206	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	50	50	0	0	0
Stand 31 december	449	399	349	349	349	349

Reserve Optimalisatie bedrijfsvoering

Reserve Optimalisatie bedrijfsvoering	
Datum instelling	2003, in 2015 aangepast
Soort reserve	Overige bestemmingsreserve.
Doelstelling/ bestemming	De reserve wordt gebruikt voor investeringen om de bedrijfsvoering te optimaliseren. Het gaat hierbij om investeringen voor digitalisering en automatisering, lean maken van processen, het eventueel afstoten van taken en administratieve lastenverlichting. De reserve is - vanuit de oorspronkelijke doelstelling van de 'Reserve personeel' - ook bestemd om knelpunten in de bedrijfsvoering, zoals frictiekosten, werving en selectie en opleidingen op te vangen.
Periode reserve	Onbepaald
Minimum	€ 0
Maximum	€ 3.000.000
Overige toevoegingen	We bepalen het resultaat van de personeelskosten (eigen personeel en inhuur van derden). Bij een positief resultaat is er de keuze dit toe te voegen aan deze reserve.
Wijze van besteding	De kosten die gemaakt worden om de bedrijfsvoering te optimaliseren worden aan deze reserve onttrokken. Bij een negatief resultaat op de personeelskosten (eigen personeel en inhuur van derden) is er de keuze dit te onttrekken uit de reserve.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand 1 januari	820	751	700	700	700	700
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	69	51	0	0	0	0
Stand 31 december	751	700	700	700	700	700

Reserve Automatisering

Reserve Automatisering	
Datum instelling	2004
Soort reserve	Overige bestemmingsreserve.
Doelstelling/ bestemming	De reserve is gevormd om incidentele kosten op het gebied van automatisering op te kunnen vangen.
Periode reserve	Niet bepaald.
Minimum	€ 0
Maximum	Niet bepaald.
Overige toevoegingen	Niet van toepassing.
Wijze van besteding	De reserve ingezet gebruiken we voor incidentele automatiseringskosten.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

<i>(bedragen x €1.000)</i>	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand 1 januari	465	465	365	215	195	0
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	100	150	20	195	0
Stand 31 december	465	365	215	195	0	0

Reserve Elektronische dienstverlening

Reserve Elektronische dienstverlening	
Datum instelling	2007
Soort reserve	Overige bestemmingsreserve.
Doelstelling/bestemming	De reserve is bestemd voor de uitvoering van het 'Programma ambitie dienstverlening'.
Periode reserve	2022
Minimum	€ 0
Maximum	Niet bepaald.
Overige toevoegingen	Niet van toepassing.
Wijze van besteding	Reserve wordt ingezet voor de uitvoering van het 'Programma ambitie dienstverlening'.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand 1 januari	161	88	48	0	0	0
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	73	40	48	0	0	0
Stand 31 december	88	48	0	0	0	0

Reserve Beheren Op Niveau

Reserve Beheren Op Niveau	
Datum instelling	2019
Soort reserve	Overige bestemmingsreserve.
Doelstelling/bestemming	Door het opheffen van de deelvoorzieningen BON maken we een tijdelijke reserve voor 3 jaar. Hiermee vangen we mogelijke financiële fluctuaties op.
Periode reserve	2019-2021
Minimum	€ 0
Maximum	€ 330.000
Overige toevoegingen	Niet van toepassing.
Wijze van besteding	Knelpunten die ontstaan door het opheffen van de deelvoorzieningen Beheren op Niveau. Voor het Bomenfonds ligt een claim op deze reserve van € 65.000.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand 1 januari	330	300	214	214	214	214
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	30	86	0	0	0	0
Stand 31 december	300	214	214	214	214	214

Reserves Grondbedrijf

Het Grondbedrijf heeft vier bestemmingsreserves. Dit zijn één egalisatiereserve en drie overige bestemmingsreserves.

De egalisatiereserve van het Grondbedrijf is de 'Reserve exploitatierisico's'.

De overige bestemmingsreserves van het Grondbedrijf zijn:

- Reserve StructuurvisiePlus;
- Reserve Compenserend Groen;
- Reserve Cultuur.

Reserve Exploitatierisico's

Reserve Exploitatierisico's	
Datum instelling	Vóór 2000
Soort reserve	Bestemmingsreserve
Doelstelling/bestemming	De reserve is voor de dekking van risico's die zich kunnen voordoen gedurende de ontwikkeling en uitvoering van (nog niet) in ontwikkeling genomen plannen, en van de verspreide percelen en panden.
Periode reserve	Niet bepaald.
Minimum	€ 6.000.000
Maximum	Niet bepaald. De hoogte van de reserve wordt bepaald door de stand van zaken in de afzonderlijke exploitatiegebieden, de investeringen die gedaan zijn in niet in exploitatie genomen complexen, de grondvoorraad in het complex verspreide percelen en de investeringen in panden. Voor de afdekking van de exploitatierisico's, is een minimum saldo van € 1.500.000 nodig. Voor algemene risico's geldt een ondergrens van € 4.500.000.
Overige toevoegingen	Wanneer nodig vindt er een aanpassing plaats ten laste van andere reserve(s) Grondbedrijf.
Wijze van besteding	In voorkomende gevallen wordt voor negatieve grondexploitaties ten laste van deze reserve een voorziening gevormd. Indien zich nadien risico's voordoen die hoger zijn dan de hiervoor gevormde voorzieningen, wordt er een beroep op deze reserve gedaan. Deze risico's zijn niet op voorhand in te schatten, maar afhankelijk van de feitelijke situatie op enig moment.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand 1 januari	8.000	9.000	10.011	10.661	11.237	11.813
Stortingen	1.147	1.011	650	576	576	576
Onttrekkingen	147	0	0	0	0	0
Stand 31 december	9.000	10.011	10.661	11.237	11.813	12.389

Reserve StructuurvisiePlus

Reserve StructuurvisiePlus	
Datum instelling	2005
Soort reserve	Overige bestemmingsreserve.
Doelstelling/ bestemming	De reserve is bedoeld om (voor zover mogelijk) de doelstellingen en ambities uit de 'Structuurvisie Plus' en de 'omgevingsvisie' te realiseren.
Periode reserve	Niet bepaald.
Minimum	€ 0
Maximum	Niet bepaald, afhankelijk van projectenbundel. Voor de 'Structuurvisie Plus' is een overzicht opgesteld van gewenste projecten met een berekening van de hiervoor benodigde financiële middelen. Deze berekening vormt de basis voor de minimumstand van de reserve.
Overige toevoegingen	Nadat de andere reserves van het Grondbedrijf minimaal de gewenste of noodzakelijke omvang hebben bereikt, worden de resterende middelen, voortkomend uit de exploitatie van het Grondbedrijf, aan deze reserve toegevoegd.
Wijze van besteding	Deze reserve is uitsluitend beschikbaar voor uitvoering van de projecten die opgenomen zijn in de vermelde projectenbundel uit de 'Structuurvisie Plus'. Op de reserve rust inmiddels een aantal claims.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand 1 januari	1.239	588	583	1.012	1.299	1.586
Stortingen	394	1.052	1.118	909	909	909
Onttrekkingen	1.045	1.057	689	622	622	622
Stand 31 december	588	583	1.012	1.299	1.586	1.873

Reserve Compenserend Groen

Reserve Compenserend Groen	
Datum instelling	2005
Soort reserve	Overige bestemmingsreserve.
Doelstelling/ bestemming	Deze reserve is gevormd om uitvoering te geven aan de nota 'Groen voor Rood'. Dit houdt in dat voor verloren gegane natuur in nieuwe woongebieden of bedrijventerreinen, als compensatie elders in het buitengebied gronden aangekocht - en blijvend groen ingericht - moeten worden.
Periode reserve	Niet bepaald.
Minimum	€ 0
Maximum	Niet bepaald. De benodigde middelen zijn afhankelijk van de ontwikkeling van toekomstige woon- en werklocaties en groene (compensatie)elementen zoals opgenomen in de 'Structuurvisie plus' en de 'omgevingsvisie'.
Overige toevoegingen	Voeding gebeurt ten laste van de grondexploitatie in de vorm van een storting per verkochte meter bouwgrond.
Wijze van besteding	De middelen voor aankoop, inrichting en onderhoud van groene en blauwe elementen, zoals (natte) ecologische verbindingzones worden aan deze reserve onttrokken.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand 1 januari	0	0	0	41	82	123
Stortingen	17	75	116	116	116	116
Onttrekkingen	17	75	75	75	75	75
Stand 31 december	0	0	41	82	123	164

Reserve Cultuur

Reserve Cultuur	
Datum instelling	Vóór 2000
Soort reserve	Overige bestemmingsreserve.
Doelstelling/bestemming	Deze reserve wordt ingezet om in woonwijken en op bedrijventerreinen, na oplevering en inrichting, culturele elementen aan te brengen (bijvoorbeeld kunstwerken).
Periode reserve	Niet bepaald.
Minimum	€ 0
Maximum	Niet bepaald. De omvang van de reserve wordt bepaald door het tempo waarin de gronduitgifte plaatsvindt en de uitwerking van de plannen per wijk.
Overige toevoegingen	Voeding gebeurt ten laste van de grondexploitatie in de vorm van een storting per verkochte meter bouwgrond.
Wijze van besteding	Na afronding van een nieuwbouwlocatie wordt in overleg met de bewoners een plan opgesteld om in de wijk culturele elementen (kunstwerken) te plaatsen. Jaarlijks worden de werkelijk bestede bedragen aan deze reserve onttrokken.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand 1 januari	283	283	160	129	96	63
Stortingen	0	7	19	17	17	17
Onttrekkingen	0	130	50	50	50	50
Stand 31 december	283	160	129	96	63	30

Totaal voorzieningen 2020-2025

De ontwikkeling van de voorzieningen van 2020 tot en met 2025 leest u in dit overzicht.

(bedragen x €1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
<i>Onderhoudsvoorzieningen algemene dienst</i>						
Voorziening Beheren Op Niveau	19.446	17.141	14.485	11.829	9.174	6.518
Voorziening Onderhoud Gebouwen	2.341	1.805	1.814	1.822	1.830	1.838
Voorziening Sportaccommodaties	2.744	2.637	2.916	3.195	3.474	3.753
Voorziening Inventaris gymlokalen	172	167	146	124	103	82
Voorziening onderhoud nieuwe zwembad	261	362	462	563	663	764
Voorziening Veiligheid elektrische installaties	234	254	274	293	312	331
Totaal onderhoudsvoorzieningen	25.198	22.366	20.097	17.827	15.557	13.286
<i>Overige voorzieningen algemene dienst</i>						
Voorziening Vervanging riolering	3.927	2.257	838	-254	788	1.830
Voorziening Riolering	2.865	2.715	2.331	1.818	1.440	1.062
Voorziening Afval	1.311	1.478	1.643	1.806	1.970	2.134
Voorziening Dubieuze debiteuren	210	210	210	210	210	210
Voorziening Dubieuze debiteuren Werkplein	572	542	542	542	542	542
Voorziening Pensioen politieke ambtsdragers	3.036	3.037	3.038	3.039	3.040	3.041
Voorziening Personeel	366	298	298	298	298	298
Voorziening Spaarovereenkomsten personeel	222	222	222	222	222	222
Voorziening verlof Individueel Keuzebudget	261	261	261	261	261	261
Totaal overige voorzieningen	12.771	11.022	9.383	7.943	8.772	9.601
<i>Voorziening Grondbedrijf</i>						
Voorziening exploitatietekorten Grondbedrijf	2.983	1.983	1.983	85	85	85
Totaal voorzieningen Algemene Dienst en Grondbedrijf	40.952	35.370	31.463	25.855	24.414	22.973

Voorziening Beheren Op Niveau

Voorziening	Beheren op Niveau
Grondslag	De voorziening zorgt voor een gelijkmatige verdeling van de lasten voor het groot onderhoud aan verhardingen over een aantal begrotingsjaren. Na elke tweejaarlijkse weginspectie worden de onderhoudskosten herberekend en de storting in de voorziening bijgesteld. Investerings niet-zijnde-groot-onderhoud komen ten laste van het investeringsplan. Kortcyclisch/dagelijks onderhoud nemen we op in de exploitatiebegroting.
Looptijd	Onbepaald.
Toevoeging	Jaarlijkse toevoeging is gebaseerd op een meerjaren onderhoudsplanning. De jaarlijkse storting is toereikend om minimaal de komende 4 jaar het terugkerend groot onderhoud voor wegverhardingen uit te kunnen voeren volgens de kwaliteitsniveaus van Beheren op Niveau.
Aanwending	De kosten voor grootschalig onderhoud worden rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand 1 januari	16.922	19.446	17.141	14.485	11.829	9.174
Stortingen	2.536	2.006	1.656	1.656	1.656	0
Verminderings	11	4.311	4.311	4.311	4.311	0
Stand 31 december	19.446	17.141	14.485	11.829	9.174	9.174

Voorziening Onderhoud gebouwen

De voorzieningen van de gemeente Etten-Leur verdelen we onder in onderhoudsvoorzieningen, overige voorzieningen en de voorziening exploitatietekorten Grondbedrijf. Een voorziening geeft de geschatte hoogte aan van de omvang van de verplichting of het risico.

De gemeente Etten-Leur heeft zes onderhoudsvoorzieningen:

Voorziening	Onderhoud gebouwen
Grondslag	Deze voorziening is voor de dekking van kosten van groot onderhoud aan gemeentelijke gebouwen, musea, monumenten, cultuurhistorische gebouwen, civiele kunstwerken, welzijnsgebouwen, binnensportaccommodaties en kunstobjecten.
Looptijd	Onbepaald.
Toevoeging	Jaarlijkse toevoeging ten laste van de exploitatie, gebaseerd op een meerjaren onderhoudsplanning die het college ieder jaar vaststelt.
Aanwending	De kosten voor grootschalig onderhoud worden rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand 1 januari	2.163	2.341	1.805	1.814	1.822	1.830
Stortingen	555	505	742	742	742	742
Verminderings	377	1.040	734	734	734	734
Stand 31 december	2.341	1.805	1.814	1.822	1.830	1.838

Voorziening Sportaccommodaties

Voorziening	Sportaccommodaties
Grondslag	Deze voorziening is voor de dekking van het grootschalig, planmatig onderhoud, dat in de komende jaren wordt uitgevoerd aan alle gemeentelijke natuurgrasvelden, kunstgrasvelden en de atletiekbaan. Deze lasten blijken uit het rekenmodel 'Planmatig onderhoud buitensportaccommodaties'.
Looptijd	Onbepaald.
Toevoeging	Jaarlijkse storting ten laste van de exploitatie, gebaseerd op een meerjaren onderhoudsplanung.
Aanwending	De voorziening wordt ingezet voor het uitvoeren van grootschalige onderhoudswerkzaamheden aan gemeentelijke sportvelden. Kortcyclisch/dagelijks onderhoud nemen we op in de exploitatiebegroting.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand 1 januari	2.470	2.744	2.637	2.916	3.195	3.474
Stortingen	308	308	308	308	308	308
Verminderingsen	34	415	29	29	29	29
Stand 31 december	2.744	2.637	2.916	3.195	3.474	3.753

Voorziening Inventaris gymlokalen

Voorziening	Inventaris gymlokalen
Grondslag	De voorziening is voor de dekking van het groot onderhoud aan de inventaris van de gymlokalen. Dit leidt tot een gelijkmatige verdeling van de lasten over een aantal begrotingsjaren. Deze lasten blijken uit het rekenmodel 'Planmatig onderhoud gymtoestellen'.
Looptijd	Onbepaald.
Toevoeging	Jaarlijkse storting ten laste van de exploitatie, gebaseerd op een meerjaren onderhoudsplanning.
Aanwending	De voorziening wordt ingezet voor het uitvoeren van grootschalig onderhoud aan en vervanging van gymtoestellen.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand 1 januari	167	172	167	146	124	103
Stortingen	23	23	23	23	23	23
Verminderingsen	18	28	44	44	44	44
Stand 31 december	172	167	146	124	103	82

Voorziening Onderhoud nieuw zwembad

Voorziening	Onderhoud nieuw zwembad
Grondslag	Het nieuwe zwembad werd in 2018 in gebruik genomen. Deze voorziening is voor de dekking van de kosten van het groot onderhoud.
Looptijd	Onbepaald.
Toevoeging	Jaarlijkse toevoeging ten laste van de exploitatie, gebaseerd op een meerjaren onderhoudsplan.
Aanwending	De kosten voor grootschalig onderhoud worden rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand 1 januari	161	261	362	462	563	663
Stortingen	101	101	101	101	101	101
Verminderings	0	0	0	0	0	0
Stand 31 december	261	362	462	563	663	764

Voorziening Veiligheid elektrische installaties

Voorziening	Veiligheid elektrische installaties
Grondslag	De voorziening zorgt voor een gelijkmatige verdeling van de lasten (zes jaarlijkse keuringen van elektrische installaties).
Looptijd	Onbepaald.
Toevoeging	Jaarlijkse toevoeging ten laste van de exploitatie, gebaseerd op een meerjaren onderhoudsplaning.
Aanwending	Kosten met betrekking tot de keuringen en de hieruit voortkomende kosten van aanpassingen.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand 1 januari	217	234	254	274	293	312
Stortingen	67	67	67	67	67	67
Verminderingsen	51	47	47	48	48	48
Stand 31 december	234	254	274	293	312	331

Voorziening Vervanging riolering

Voorziening	Vervanging riolering
Grondslag	Spaarvoorziening voor toekomstige vervangingsinvesteringen voor rioleringen.
Looptijd	Onbepaald.
Toevoeging	De jaarlijkse toevoeging is gebaseerd op de tariefopbouw van de rioolheffing in het geldende "Verbreed Gemeentelijk RioleringsPlan (VGRP)".
Aanwending	Jaarlijks wordt een bedrag aan de voorziening onttrokken om daarmee gedeeltelijk de kapitaallasten in de toekomst te temperen.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand 1 januari	6.216	3.927	2.257	838	-254	788
Stortingen	842	986	1.022	1.042	1.042	1.042
Verminderingen	3.130	2.656	2.441	2.134	0	0
Stand 31 december	3.927	2.257	838	-254	788	1.830

Voorziening Riolering

Voorziening	Riolering (tot 2017 Egalisatie riolering)
Grondslag	Van derden verkregen middelen die specifiek aan riolering besteed moeten worden. Egaliseren van resultaten op het product 'Riolering' gebeurt om schommelingen in het tarief te voorkomen.
Looptijd	Onbepaald.
Toevoeging	Een positief resultaat op het product 'Riolering' voegen we toe aan de voorziening. Ook een positief resultaat op de kapitaallasten van de riolering voegen we toe aan de voorziening.
Aanwending	Een negatief resultaat op het product 'Riolering' dekken we door een bijdrage uit de voorziening. Ook dekken we een negatief resultaat op de kapitaallasten van de riolering door een bijdrage uit de voorziening.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand 1 januari	2.343	2.865	2.715	2.331	1.818	1.440
Stortingen	522	0	0	0	0	0
Verminderingsen	0	150	384	513	378	378
Stand 31 december	2.865	2.715	2.331	1.818	1.440	1.062

Voorziening Afval

Voorziening	Afval
Grondslag	Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden. Egaliseren van resultaten op het product 'Afval' om schommelingen in het tarief te voorkomen.
Looptijd	Onbepaald.
Toevoeging	Een positief resultaat op het product 'Afval' wordt toegevoegd aan de voorziening.
Aanwending	Een negatief resultaat op het product 'Afval' wordt gedekt door een bijdrage uit de voorziening.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand 1 januari	0	1.311	1.478	1.643	1.806	1.970
Stortingen	1.311	167	164	163	164	164
Verminderingen	0	0	0	0	0	0
Stand 31 december	1.311	1.478	1.643	1.806	1.970	2.134

Voorziening Dubieuze debiteuren

Voorziening	Dubieuze debiteuren
Grondslag	Voor dubieuze debiteuren is een voorziening gevormd. De hoogte is gebaseerd op de invorderingsmogelijkheden.
Looptijd	Onbepaald.
Toevoeging	Op basis van jaarlijkse herijking vinden (indien nodig) toevoegingen plaats.
Aanwending	Bedragen die niet meer ingevorderd kunnen worden.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand 1 januari	100	210	210	210	210	210
Stortingen	157	50	50	50	50	50
Verminderingsen	47	50	50	50	50	50
Stand 31 december	210	210	210	210	210	210

Voorziening Dubieuze debiteuren Werkplein

Voorziening	Dubieuze debiteuren Werkplein
Grondslag	Voor dubieuze debiteuren van de Participatiewet is een voorziening gevormd. De hoogte is gebaseerd op verhaalsmogelijkheden voor debiteuren op het gebied van sociale zekerheid.
Looptijd	Onbepaald.
Toevoeging	Op basis van jaarlijkse herijking vinden (indien nodig) toevoegingen plaats.
Aanwending	Op basis van jaarlijkse herijking vinden (indien nodig) aanwendingen plaats.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand 1 januari	554	572	542	542	542	542
Stortingen	173	0	0	0	0	0
Verminderingsen	155	30	0	0	0	0
Stand 31 december	572	542	542	542	542	542

Voorziening Pensioen politieke ambtsdragers

Voorziening	Pensioen politieke ambtsdragers
Grondslag	Voor (oud) wethouders is een pensioenvoorziening gevormd.
Looptijd	Onbepaald.
Toevoeging	Op basis van de nieuwe berekening vinden (wanneer nodig) toevoegingen plaats.
Aanwending	Uitbetaling van de pensioenen.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand 1 januari	3.048	3.036	3.037	3.038	3.039	3.040
Stortingen	115	84	84	84	84	84
Verminderingsen	126	83	83	83	83	83
Stand 31 december	3.036	3.037	3.038	3.039	3.040	3.041

Voorziening Personeel

Voorziening	Personeel
Grondslag	Deze voorziening is ingesteld om de financiële gevolgen van met name tijdelijke (onvermijdbare) boventalligheid en/of afvloeiing van medewerkers mogelijk te maken.
Looptijd	Afhankelijk van getroffen regelingen.
Toevoeging	Afhankelijk van getroffen regelingen.
Aanwending	Afhankelijk van getroffen regelingen.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand 1 januari	392	366	298	298	298	298
Stortingen	180	0	0	0	0	0
Verminderingsen	206	68	0	0	0	0
Stand 31 december	366	298	298	298	298	298

Voorziening Spaarovereenkomsten personeel

Ook de overige voorzieningen lichten we toe:

Voorziening	Spaarovereenkomsten personeel
Grondslag	De gemeente is met een aantal personeelsleden een spaarverlof overeenkomst aangegaan. Voor de uit deze overeenkomsten voortvloeiende verplichtingen is een voorziening gevormd.
Looptijd	Afhankelijk van uitbetaling verplichtingen.
Toevoeging	Toevoeging afhankelijk van verplichtingen.
Aanwending	Aanwending afhankelijk van uitbetaling van verplichtingen.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand 1 januari	258	222	222	222	222	222
Stortingen	13	0	0	0	0	0
Verminderingsen	49	0	0	0	0	0
Stand 31 december	222	222	222	222	222	222

Voorziening Verlof Individueel Keuzebudget

Voorziening	Verlof Individueel Keuzebudget
Grondslag	In 2017 is het Individueel Keuze Budget (IKB) ingevoerd. Het IKB is een vrij besteedbaar budget en geeft keuzevrijheid voor een werknemer. Een van de onderdelen is het aankopen van verlof. Het gaat om 144 uur per jaar bovenwettelijk verlof. Dit verlof heeft een vervalttermijn van 5 jaar. Een medewerker kan op deze manier in totaal 720 uur kopen en deze uren op een later moment opnemen.
Looptijd	Onbepaald
Toevoeging	Jaarlijks op basis van het verlofoverzicht van 31 december.
Aanwending	Afhankelijk van de opname van verlof.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand 1 januari	207	261	261	261	261	261
Stortingen	55	0	0	0	0	0
Verminderingsen	0	0	0	0	0	0
Stand 31 december	261	261	261	261	261	261

Voorziening Exploitatietekorten Grondbedrijf

Voorziening	Exploitatietekorten Grondbedrijf
Grondslag	Als een exploitatie een verwacht negatief resultaat op de einddatum laat zien moet hier volgens de geldende regelgeving een voorziening voor gevormd te worden.
Looptijd	Onbepaald.
Toevoeging	De noodzakelijk geachte financiële middelen voor dekking van negatieve saldi van grondexploitaties worden hierin gestort ten laste van de reserve 'Exploitatierisico's'.
Aanwending	Zodra een grondexploitatie wordt afgesloten, wordt het negatieve resultaat ten laste van deze voorziening aangezuiverd. Het tijdstip waarop dit gebeurt, is afhankelijk van de voortgang van de projecten en op voorhand lastig in te schatten.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand 1 januari	3.054	2.983	1.983	1.983	85	85
Stortingen	147	0	0	0	0	0
Verminderingen	218	1.000	0	1.898	0	0
Stand 31 december	2.983	1.983	1.983	85	85	85

Stille reserves

De definitie van een stille reserve namen we op in de 'Financiële verordening gemeente Etten-Leur 2017':

'Er is sprake van een stille reserve als de reële waarde van een actief (bezittingen) hoger is dan de boekwaarde.'

Met bovenstaande definitie lijkt het alsof de gemeente Etten-Leur rijker is dan uit de boekhouding blijkt. Maar dit betekent niet dat we ook meer te besteden hebben. Gemeenten kunnen dit verborgen vermogen niet zomaar omzetten in geld. Het gaat ten eerste om bezittingen met een publieke functie. Bij het afstoten van deze bezittingen versoberen of verdwijnen deze publieke functies. Ten tweede zijn de meeste bezittingen niet of moeilijk te verkopen. Het gaat vaak om bezittingen waar in de markt eigenlijk geen vraag naar is, bijvoorbeeld scholen of overheidsgebouwen. Dat noemen we ook wel incurante onroerende zaken.

Omdat we de bezittingen om deze twee redenen vaak niet gemakkelijk kunnen verkopen, zijn stille reserves meestal niet relevant voor het weerstandsvermogen. Voor het weerstandsvermogen is het namelijk van belang dat het geld binnen één jaar beschikbaar is. Aanwezige stille reserves kunnen we hierdoor maar beperkt inzetten voor het weerstandsvermogen.

Algemene dienst

De Algemene dienst heeft de volgende stille reserves:

Deelnemingen (aandelen en dergelijke)

Etten-Leur bezit stille reserves op deelnemingen. Deze middelen zijn niet vrij beschikbaar, omdat ze niet gemakkelijk te verhandelen zijn. Aandelen kunnen vaak pas verkocht worden bij beëindiging van die instelling. Bovendien vervallen de jaarlijkse dividendopbrengsten bij een eventuele verkoop van deelnemingen.

We zijn verplicht om onze deelnemingen voor de aankoopwaarde op de balans zetten. De waarde die een deelneming vertegenwoordigt kan (veel) hoger zijn. De hoogte van de deelnemingen op de balans zijn per 1 januari 2021 € 202.000.

Gronden

We hanteren als uitgangspunt dat gronden met een maatschappelijk nut niet in het vermogen van de gemeente worden meegenomen. Hieronder valt het volledige openbaar gebied.

Gebouwen

Bij gebouwen speelt een aantal factoren een rol bij de bepaling van de reële waarde. De aard van het gebouw (wel of niet incurant) is hierbij een belangrijke factor. Een vergelijking tussen bijvoorbeeld de WOZ-waarde en boekwaarde is in veel gevallen niet reëel. Voor de incurante

onroerende zaken geldt immers de gecorrigeerde vervangingswaarde. Deze waarde is niet de waarde in het economisch verkeer (reële waarde).

Verschillende gebouwen hebben een maatschappelijke waarde. Voorbeelden zijn scholen, sportcomplexen, wijkgebouwen of kerken. Gemeente Etten-Leur kan op deze gebouwen de stille reserves wel te gelde maken, maar dat kan alleen door de panden te verkopen, terwijl de maatschappelijke bestemming van toepassing blijft. De waarde van deze panden is in dat geval naar verwachting in overeenstemming met de boekwaarde.

Op dit moment is de boekwaarde van ontmoetingscentra en jongerenaccommodaties laag. De marktwaarde schatten we hoger in maar om die te realiseren zijn ook kosten nodig. Of er netto dan nog steeds sprake is van een stille reserve is dan de vraag. Op dit moment gaan we ervan uit dat er netto geen sprake is van een stille reserve.

Grondbedrijf

Het Grondbedrijf heeft de volgende stille reserves:

Deelnemingen

Het Grondbedrijf heeft geen deelnemingen.

Exploitatiegebieden

Binnen de exploitatiegebieden gaan we er van uit dat de gronden worden ingebracht bij - en onderdeel uitmaken van - de totale kostprijsberekening. Dit betekent dat hier geen sprake is van stille reserves.

Verspreide percelen en niet in exploitatie genomen gronden

Dit zijn gronden die niet bij een (toekomstig) exploitatiegebied horen, maar die toch een zekere waarde vertegenwoordigen. Voor de berekening van de stille reserves is het van belang dat deze gronden tegen taxatiewaarde in de boeken staan. Jaarlijks passen we als het nodig is de prijs per hectare aan de marktwaarde aan. De taxatiewaarde en boekwaarde zijn hier dus gelijk aan elkaar en daarom is er geen sprake van stille reserves.

Panden

Onder deze post verantwoorden we het pand dat bij het Grondbedrijf in bezit is. Dit is een woning die meerjarig verhuurd is.

De boekwaarde per 1 januari 2021 bedraagt € 0,6 miljoen.

De huidige boekwaarde is in overeenstemming met de waarde in het economische verkeer.

Waarde stille reserves

Om een inschatting te maken van de stille reserve bij de gebouwen vergeleken we voor de diverse accommodaties de boekwaarde met de WOZ-waarde.

Naast de boekwaarde en de WOZ-waarde nemen we ook een eigen inschatting op. Deze inschatting doen we op basis van de volgende uitgangspunten:

- de marktwaarde van sport- en multi functionele accommodaties is ongeveer 55% van de WOZ-waarde;
- als wijk/jongeren- en culturele accommodaties worden overgedragen gebeurt dit om niet;
- voor multifunctionele accommodaties en voor accommodaties die we zelf gebruiken geldt dat we deze nog 20 jaar blijven gebruiken.

(bedragen x € 1.000)	Boekwaarde 1-1-2021	WOZ - waarde	Eigen inschatting
Sportaccommodaties	9.141	9.906	5.448
Multi functionele accommodaties	43.378	38.839	21.361
Ontmoetingscentra	49	1.074	0
Jongeren accommodaties	58	1.157	0
Culturele accommodaties	5.164	1.045	2.374
Eigen gebruik	13.093	17.899	13.424
Totaal	70.883	69.920	42.608

Conclusie

Uit dit overzicht blijkt dat we (in totaal) geen stille reserves hebben. We gaan dan uit van het verschil tussen de boekwaarde en WOZ-waarde.

Het afstoten van panden kan wel tot een hogere opbrengst leiden indien de gemeenteraad besluit om daar woningbouw mogelijk te maken.

Overig

Uitgangspunten meerjarenbegroting

Uitgangspunten

Voor het opstellen van de kadernota 2022-2025 actualiseren we de meerjarenraming. Hiervoor passen we diverse indexeringspercentages voor de jaren 2022-2025 aan. De maatregelen uit deze kadernota verwerkten we niet in dit overzicht.

Inwoners en woningen

We actualiseren de prognoses voor inwoner- en woningaantallen. De actuele cijfers baseren we op de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). We houden rekening met provinciale prognoses voor de ontwikkeling van de woningvoorraad en het inwoneraantal. Ook houden we rekening met regionale afspraken, die uitgaan van de provinciale prognoses verhoogd met minimaal 30%.

Omdat de definitie van een woning(eenheid) voor de verschillende onderdelen binnen de begroting verschillend is, geven we de mutatie van de woningaantallen als kader mee.

	woningen	toename	inwoners	toename
2020	19.068	9	43.878	10
2021	19.077	215	43.888	280
2022	19.292	519	44.168	675
2023	19.811	465	44.843	605
2024	20.276	50	45.448	65
2025	20.326	225	45.513	293
2026	20.551	225	45.806	293
2027	20.776	100	46.099	130
2028	20.876	100	46.229	130
2029	20.976	100	46.359	130
2030	21.076		46.489	

Kosten

Personeelskosten

De huidige cao heeft een looptijd tot 1 januari 2021. De onderhandelingen over een nieuwe cao leverden nog geen resultaat op.

Voor de volgende jaren baseren we ons op de door het CPB gepubliceerde cijfers van de 'prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers'. Op basis van deze aannames ziet de indexerings van de totale personeelslasten er als volgt uit:

	2021	2022	2023	2024	2025
CAO ontwikkelingen	2,60%	1,10%	1,70%	1,50%	1,70%

Kosten derden

Voor de kosten derden zoals inhuur personeel, energie, duurzame zaken en overige goederen en diensten gelden de volgende indexeringspercentages:

	2021	2022	2023	2024	2025
Inhuur personeel	1,40%	1,50%	1,50%	1,50%	1,50%
Duurzame zaken	1,40%	1,50%	1,50%	1,50%	1,50%
Overige goederen en diensten	1,40%	1,50%	1,50%	1,50%	1,50%

Deze percentages baseren we op de door het CPB gepubliceerde cijfers van de 'prijs netto materiële overheidsconsumptie'.

Opbrengsten

Onroerendezaakbelasting

Het tarief van de OZB baseren we op de door het CPB gepubliceerde cijfers van de 'prijs netto materiële overheidsconsumptie'. In de tabel hieronder nemen we de voorgestelde verhogingen op:

	2021	2022	2023	2024	2025
Onroerendezaakbelasting (OZB)	1,40%	1,50%	1,50%	1,50%	1,50%
Hondenbelasting	1,40%	1,50%	1,50%	1,50%	1,50%
Precariobelasting	1,40%	1,50%	1,50%	1,50%	1,50%

Rechten en heffingen

	2021	2022	2023	2024	2025
Rioolheffing	-	1,50%	1,50%	1,50%	1,50%
Lijkbezorgingsrechten	1,40%	1,50%	1,50%	1,50%	1,50%
Marktgelden	1,40%	1,50%	1,50%	1,50%	1,50%

We baseren deze percentages op de door het CPB gepubliceerde cijfers van de 'prijs netto materiële overheidsconsumptie'.

Bij de afvalstoffenheffing is sprake van kostendeekkende tarieven. De opbrengsten zijn afhankelijk van de kosten. Voorstellen tot tariefaanpassing doen we bij de belastingvoorstellen 2022.

Overige

	2021	2022	2023	2024	2025
Leges	2,60%	1,10%	1,70%	1,50%	1,70%
Huren en pachten	1,40%	1,50%	1,50%	1,50%	1,50%
Overige inkomsten	1,40%	1,50%	1,50%	1,50%	1,50%

Bij de stijging van de leges zoeken we aansluiting bij de uitgangspunten voor de stijging van de loonkosten. Dit omdat het merendeel van de legeskosten bestaan uit loonkosten.

De huren en pachten baseren we op de door het CPB gepubliceerde cijfers van de 'prijs netto materiële overheidsconsumptie'.

Een aantal onderdelen indexeren we niet: de parkeerbelasting, de parkeergarage en het parkeerterrein bij het zwembad.

Parkeergelden

Voor parkeren gelden de volgende uitgangspunten:

1. de tarieven zijn tenminste kostendekkend;
2. de tarieven zijn concurrerend met die van omliggende gemeenten.

Tenminste tot oktober 2021 blijven de parkeertarieven gelijk aan die van 2020. Naast de digitalisering van de parkeerproducten passen we ook verschillende parkeervergunningen aan. We kijken of onze producten passen bij de klant en of we de parkeersituatie ermee kunnen verbeteren. Dit kan leiden tot nieuwe en aangepaste digitale parkeerproducten met mogelijk een aangepast of nieuw tarief.

Gemeentefonds / Onvoorzien

We ramen de algemene uitkering uit het gemeentefonds tegen lopende prijzen. Dit betekent dat in deze raming de loon- en prijsontwikkeling van de rijksuitgaven is meegenomen.

Bij het opstellen van de kadernota 2022-2025 herrekenen we de uitkeringen uit het gemeentefonds op basis van actuele ontwikkelingen en op basis van de laatst bekende circulaire. In dit geval is dat de meicirculaire 2021.

Onvoorzien

In de meerjarenraming nemen we de post onvoorzien op:

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	2021	2022	2023	2024	2025
Onvoorzien	250	250	250	250	250

BESLUITVORMING

Besluitvorming

Besluitvorming

Op 5 juli 2021 stelde de gemeenteraad de kadernota 2022-2025 vast.

gezien het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 1 juni 2021, met overneming van de daarin vermelde motieven;

gezien de brief van burgemeester en wethouders over de meicirculaire gemeentefonds 2021 d.d. 17 juni 2021, met overneming van de daarin vermelde motieven;

gezien de brief van burgemeester en wethouders over de kadernota 2022-2025 d.d. 1 juli 2021, met overneming van de daarin vermelde motieven;

gelet op;

besluit:

1. De eerste bestuursrapportage 2021 vast te stellen met de daarbij behorende tweede begrotingswijziging 2021;
2. De kadernota 2022-2025 vast te stellen;
3. De financiële positie reserves en voorzieningen 2021 vast te stellen;
4. De wijzigingen in de kredieten vast te stellen.

Aldus besloten in de openbare raadsvergadering van 5 juli 2021.

Dhr. drs. W.C.M. Voeten MBA griffier

Mw. dr. M.W.M. de Vries voorzitter

Klik op de link voor het raadsbesluit.

Toezeggingen

**OVERZICHT TOEZEGGINGEN GEDAAN DOOR HET COLLEGE VAN B&W D.D. 5 JULI 2021
GEDAAN BIJ DE BEHANDELING VAN DE KADERNOTA 2022-2025**

- De komende 3 jaar voegen we minimaal 25 goedkope koopwoningen toe. Het aandeel sociale huur en sociale koop in de te realiseren nieuwbouwplannen kan 40 tot 45% bedragen.
- Het positief saldo vanuit de Structuurvisie Plus zetten we in om te sparen voor de infrastructuur die nodig is (dus de infrastructuur zoals door de raad vastgesteld bij de denkrichting woningbouwlocaties en wegvarianten).
- Samen met ondernemers en andere belanghebbenden vormen we een projectgroep die een toeristische visie, een toeristisch beleidsplan en een uitvoeringsplan op gaat stellen. In 4e kwartaal van 2021 ontvangt de gemeenteraad een tussenrapportage over de stand van zaken.
- In september/oktober 2021 ontvangt de raad een voorstel over het invoeren van toeristenbelasting. In dit voorstel nemen we 2023 op als invoeringsdatum.
- In het najaar van 2021 ontvangt de gemeenteraad een integraal voorstel over de huisvesting van arbeidsmigranten.
- We kijken samen met de gemeente Breda met welke maatregelen we kunnen nemen om afvaldumping tegen te gaan. In de begroting 2022 doen we de gemeenteraad een voorstel hierover.
- Bij de begroting 2022 komen we met een (aanpassing van het huidige) plan voor het groenonderhoud vanaf 2022 binnen de kaders van een sluitende begroting en de afgesproken versterking van de reservepositie.
- We zorgen voor openbaar toegankelijke toiletten door:
 - Het zichtbaar/kenbaar maken van het opengesteld zijn van toiletten in gemeentelijke gebouwen;
 - Nu de horeca weer open is het vervolgen van de acties waarbij in samenwerking met ondernemers en verenigingen hun toiletten openbaar toegankelijk te maken; en in het centrumgebieden te voorzien in stickers (zoals reeds bij een aantal horeca zaken het geval is) of bewegwijzering naar openbaar toegankelijke toiletten;
 - De mogelijkheid voor het plaatsen van een of meerdere openbare toilet(ten) te onderzoeken voor 'veel bezochte' locaties waar geen andere toiletvoorziening beschikbaar is of kan worden gemaakt en daarbij ook de kosten voor plaatsing en onderhoud in beeld te brengen
- De kwijtschelding van de huur voor het gebruik van accommodaties door sportverenigingen in het tweede kwartaal van 2021 verloopt volgens dezelfde aanpak en onder dezelfde voorwaarden als in het eerste kwartaal van dit jaar.
- In de begroting komen we met voorstellen voor steun aan ondernemers in het kader van het coronaherstelplan. Het gaat dan om steun voor collectieve zaken en niet om steun aan individuele ondernemers.

Contact en privacy

Contact

Contact

Heeft u vragen over de kadernota, neemt u dan contact op met de medewerkers van team Financiën. Zij helpen u graag!

Team Financiën is via e-mail bereikbaar op: financien@etten-leur.nl

Privacybeleid

Hier leest u meer over het privacybeleid van de gemeente Etten-Leur.